

مامۆستاى كورد

٧

مهوله‌وي گولى ئاخ عەريف عۆدە تەقى خانى
دىاليكتىكى زات و بابەت بۇونىن
گەشتىك بە كوردىستانى سۈقىيە تدا
گفتۇگۆيەك لەگەل ئى. ئە. سميرنۇقادا
خالۇ ئاو لە دنگدا دەكوتى

بەھارى ۱۹۸۹

MAMOSTAY
KURD

7

BEHAR – 1989

ماموستای کورد

بەھاری ۱۹۸۹

ژماره ۷

سەرنووسەر: فەرھاد شاکەلی

Address:
Mamostay Kurd
Box 615
191 26 Sollentuna
Sweden

ناونیشان:

Postal Giro nr / Postgiro nr 43 55 59 - 0 ژمارەی پۆستگیرۆ:

بارزانی

بارزانی گهرايدوه و وک پالهوانیک له لایدن گهلى کورده و پیشوازی کرا.

سالی ۱۹۶۱ جارینکی دیکه بارزانی سدرگردایه تبی بزووتنهودی رزگاریخوازانه گهلى کوردي کرده وه. سالی ۱۹۷۰ رینکه وتنامه ۱۱ مارت موزکرا، که هه تا نیستاش گرنگترین به لگندنامه کی رسما بیه له نیوان گهلى کورد و یه کی له داگیرکه رانیدا. دواي چوار سال، که رئیسي بعسی عیراق له هه مو و بدینه کانی راپرینی جیوازی دزی رئیسي عیراق و کولونیاليستانی نینگلیز کرد. کاتی خهباتی رزگاریخوازانه کورد له رزگه لانه کوردستان گهرمتر بوس، بارزانی به خزی و هیزه کانیدوه دایه پال نه و بزووتنهودیه و شان بشانی پیشهوا قازی محمد مهدي نهر له دامهزراندن و زلهیزی سوقیت و نهدمریکا و رینکه وتنی صددام و شای جارانی نیزان. گهلى کورد جارینکی دیکه تووشی ترازیدیابیه کی گهوره و تال هاته وه و بزووتنهودی کوردستاندا به شداری کرد. که کزماره که ش لدن اچوو بارزانی خزی و پیشمرگه کانی، توانی بان گهمارزی درندانه هیزه هاویه بانه کانی عیراق-نیزان-تورکیا بشکینن و خو بگه بیننه شوره وی؛ ماوهی بازده سالان لهوی له ده ریده دیدا ژیان. بارزانی لدویش له ژنر گوشاري پذليس و دهسته لاتداران و داوده زگا کانی سوقیتیدا ژیا. خزی و پیشمرگه کانی له گهلى نازادی و مافی مرؤفانه بینهش کرابوون، به لام نه و هدر بدو هیوايده ده ژیا که رزی بگه بینته وه بوز کوردستانه کهی خزی و گله کهی بدهه رزگاری و سدریه خزی ببات. سالی ۱۹۵۸ که رئیسیکی تازه له عیراق هاته سدرگار،

- بارزانی سالانیکی دورودری، نیزیکه چل سالی بینچان، له راپریندا بوس بوز و دهسته نیانی نازادی و سدریه خزی بوز گله کهی و نیشتمانه کهی.

- بارزانی له سالی ۱۹۶۱ به دواوه بوس بوس

۳			بارزانی
۵			نامه
۸	سدرنوسر	۱۹۸۸... هله بجه و بادینان	مدونه
۱۰	ماموزتا سهید تاهیری هاشمی		نهنبا مهیه
۱۲	ناشتی		گهشتی سنور
۱۳	عهدبولأ قره داغی		کولی ناخ
۱۴	ع. کوزلبل		کورته ولامینک بز نامه کهی د. رهیمی قازی
۱۶	حمدہ عدلی		عه ریف عزده
۲۰	کاکه و پس		دبالنکیبکی زات و بابت
۲۳	محمد محمد که مال		نامه بده
۳۱	موسا گرمیانی		راز، گینوی دل، داشت
۳۴	فرهاد شاکله		نه. نه. بوونین
۳۶	وهرگنر نهونهار قادر محمد مهد		هوار
۴۰	هندی		گهشتیک به کوردستانی سوئیه تدا
۴۱	وهرگنر رهشاد میران		سی و تاری ره خندی
۴۹	نه محمدی مهلا		نامه سهدا جاسمی جملیل
۵۷			نامه کورده کانی ندرمه نستان
۵۹			ده لین: تهیرینک هدیه...
۶۱			کتیبه خانه ماموزتای کورد
۶۴			گفتونگیه ک لگلن نه. سعیرنوفادا
۶۷			خالن ناو له دنگدا ده کوتی
۷۰	کورده عدلی		و درامی دوستان
۸۰			له کزجی بی واده کاک نازاد مسته فادا
۸۱			ته فی خانی
۸۳	د. توزنی ره شید		زمانی دی
۸۴	د. توزنی ره شید		

نامه

رژگاری گدلی فله‌ستین بکهین له‌گدل ریزدانان بز گدلی جووله‌که، چونکه ئهوانیش مرؤفن و مافی مرؤفایتیان هدیده. با داوا له جدنابی گوزیاچوپ بکهین ریفورم‌کهی خونی له پلدي يدکم لهو ولاستانی دهستیان لی دهروات بخاته گهه، بز وینه ولائی ئهسيپیا.

... با ئه و راستیه ده‌رك بکهین که ئیمدهش گدلین و هدر گدلینکیش پریده‌تی له دهسته و تویز و بیر و بپوای جیاواز. با خومان فیز بکهین جیا لهو هدموو که‌موکوبی و لهو هدموو جیاوازی بیروباوه‌ای هدمانه، له‌گدل يه‌كتري بزین. کرمانج - داغارک

که هدموو ژماره‌کانی (۱۳۲۰-۴۵) ای گزفاری «مامۆستای کورد» م خوننده‌وه، همه‌میشه هدستم ده‌کرد به هینش بردن سه مارکسیزم و کۆمنیزم و يه‌کیتی سوچیهت و ولاته سوسيالیسته‌كان... هتد. ئایا ده‌توانم لييان بپرسم بزچی و ئهوان تاوانیان چېيە به‌راماپه به‌کورد؟ خو يه‌کیتی سوچیهت ئه‌گدر يارمه‌تیي کوردى دايى و بز ماوه‌يدکی كه‌میش کۆمانیکی کوردستانی له پارچه‌يدکی بچوکی دابدشکراوی نیشماندا دامهزراذبی و بوبیتنه هزو په‌رسندنی بزووتنده‌وه نازادیخوازی و نه‌ته‌وایه‌تیي کورد، بین‌گومان نهوده هدر له قازاخجی ئیمدا بورو نه‌ک زه‌ره.

ده‌بىن نهودش بلیم زوریه زوری رهش و رووت و زه‌حمدەتكىشانی کوردستان، هدتا پارتە سیاسیه کوردیيە‌کانیش حەزیان له دۆستایه‌تی كردنی يه‌کیتی سوچیهت و ولاته سوسيالیسته‌كانی تره نه‌ک ئەمدريکا و ئەنقە لە‌گونکانی ئه... ئایا هدر بالۇزى ئەمدريکا و ئینگلیز چەپله‌كان نه‌بون که سەرپەرشتى هېزشيان کرد بز سەر کۆمارى ساواى کوردستان؟

ئایا ئیستا چەندە‌ها بىنكەی سەربازى ئەمرىکى و ناتز له گدۋەر ترین پارچەی کوردستانى دابدشکراودا هدیده و بەشیویه‌يدکی راستەوختى كار دەکەن سەر بزووتنده‌وه رژگاریخوازی کورد و سەركوت كردنی؟!

شتىكى ترى گرنگم هاتوو بير ئهويش ئهودي ئه‌گدر من خۆم سەرنوسبىرى گزفارىك بىم، و وتارىك بلاوپەمەدەو کە له‌گدل بیروباوه‌رى خۆم بگوچى، و، به واتايەكى تر ئه‌گدر ئازادىخواز داواي ئازادى گلانى تريش بکهين. با داواي

برایانى خوشەویست: لىزه وا باوه هدر که دهستت به نامه نووسین کرد، ئىبىن ئاگادارى نەھىنى ناو و نىشان بىت، بەبىن ناو و نىشان له تۈولەپنۇه نامه بەرنيكىت، ئەگينا بىھىدە. نامەي دهستى راست به دهستى چەپ دەنووسین تا ئەگدر دەست رېزىم كەوت نەناسىنەدە... ... ببورن نامەكە پېر له رەشىبىنى... ئىباتى ئىمە لەوەش رەشتە، ترسكىدش نىبىه و بەدى ناکرى تىشكىنکى تى بھاوى.

براتان كۆنستانى ۱۹۸۸/۷/۷
هدىبجە

لە مامۆستاي کورددا، له‌وانىدە بۇوارى دىمۆکراسى و ئازادىيە دەرىپىنى بېرپۇرا تا ئەندازايدەك پېر لەبوارى گزفارە‌کانى تر بىت، كە ئەۋەش جىنگاى رېز لېڭرتىنە، بەلام بە داخەوە له هەندى رۇوه و بۇتە هزو چاپۇشىن له شىنە نووسىنى وىزەبىي و بايدىتىي و وەکو له نامىلەكە‌كانى (۱۱) دۆزى كورد و هەلۇيىستى شۇورەوى - ل/۵۵ - و هونەر و حىزب لەبدر رۇشنايى... ل/۵۱.

لەبدر ئەۋەي ئىمە نەتەوەيدەكى بىن وەلاتىن و لەسەر ئاستى جىهانى هېچ شۇينىكمان نىبىه كە بتوانىن سەرچى زەھىزە‌كان و هي دى بز لاي خۆمان رابكىشىن - ئەگدر شالاۋىيان بز بىدەن و راستەوختى يان ناراستەوختۇ دىۋايدىي سیاسەتىيان بکهين، پىم وايد جىگە لە دۇوارترىكىنى بارى خۆمان كارىنىكى ترمان ئەنجام نەدابىتىا

كە دەلىم شالاۋىيان بز نەبەين، مەبەستم ئەۋە نىبىه رەخندشىان لى نەگىرىن - با بەھەمان پېزىش و پېزىگرامى خۆيان، لەبارەي مافى چارەنۇسوسى گەلان، كە كوردىش يەكىنکە لەو گەلانە، لەبارە ئازادىيە مرۆف، كە مرۇقى كوردىش يەكىنکە لەو مرۇقانە، و چەندان شتى تريش رەخندەيان لى بگىرىن. ئىمە بەشى خۆمان و بەلكو پېرىش لە بەشى خۆمان دۆزمەنمان هەيدە. واپازانم نەک هدر دىۋايدىي ئەوان، بەلكو با واز لە دىۋايدىي كردنى لايدەنە‌كانى تريش بەھىنەن. بەلكو يەكىنکە لە ئەگەن م. س. لازەر ئەندا،

سېمبولى خەباتى ئازادىخوازى گدلی كورد. له گدلنى رېزگەتنى يادى بارزانىش، دەرىپەنەكى ھەستى كوردپەرورى و نىشەنپەرورىيە.

ئەمەز كە گدللى كورد له يەكى لە سەرەدەمە رەش و تارىكە‌كانى مېزۇوی خۇيدا دەزى، ئاوابۇنى رەزى بارزانى لە هەر كات و سەرەدەمەنگ زىاتر ھەست پى دەكى.

چىاوازدە، بە بېرپاوه‌رى سیاسىي جىاوازدە، بە زاراو و ناوجەي جىاوازدە، بە دین و ئايىن و ئايىن زىاتىي جىاوازدە، لە سېنەرى يەك سەركەرایەتىي يەكگەرتوودا كۆپكەتەدە.

بارزانى لە پىناوى يەكخستنى گدللى كورددا گدللى جار چاوى لە ھەلە و ناپاكىي ئەم و ئەو پېشىۋە. ئەقامەي لە پارتى دىمۆکراتى كوردستان جىابېبۈندە و سالانى ۱۹۶۴ تا ۱۹۶۶ لە خزمەتى شاي ئىزىاندا بون و سالانى ۱۹۶۶-۱۹۷۱ لای رېزىمى عىراقى جاش بون و دۇزى شۇپشى گدللى كورد چەكىان هەلگەرتبۇو، سالى ۱۹۷۱ بارزانى لە لووتەتى دەستەلات و سەركەوتەندا لىيان خوش بون، بەۋەش ھېننەتى تر رېزە‌كانى گدللى كوردى سفت و پەتەوتەر كرد.

بارزانى ھېنستىلا له ھەرەتى خەبات و خەباتكارىدا بون، كە بوبىبۇو ئەفسانە، ئەفسانەيدکى وا كە لە دل و دەرەونى گەلدا جىنگەكى گرتبۇو. گدللى شاعىرى كورد لە دلەو شىعىيان بز بارزانىي پالەوان گۆتۈرە. قەدرىجان و كامەران موڭرىي و ھەزار و شاعىرى دى جوانترىن مروارىي شىعىيان كردىتە چوارچىبەي ياد و يادگارى بارزانى. شاعىر و بىنچوو شاعىرى دىكەش بز خۇنیزىك كردنەوە و مالىئى ئاستانەي هېزى و دەستەلاتنى بارزانى شىعىيان كردىتە بەردەباز.

دواي ھەرسى سالى ۱۹۷۵ زۇر كەس و زۇر لايەن كەوتە دۆزمنايدىتىكەن بارزانى و ناو و ناپايانگى پېرۇزى بارزانى. ئەمەز، كە ئەو گەورەپياوه دارى دەستەلات و هېزى سیاسىي بەدەستەو نەماوه و كۆچى كردوو، دىۋايدىتىكەن وى كارىكى ئاسانە. بەلام دۆزمنايدىتىكەن بارزانى، بین‌گومان، دۆزمنايدىتىكەن مېزۇوی پېشكۈي گدللى كوردە. خوشەویستى و

جا له بدر هدر هنژد که بی، نهوا نه ک من مرزقینکی
دیموکراتی خواز نیم، به لکو له هدمان کاتیشدا شیوازی
دیموکراتیم شیواندووه...!
دهاپاد کوردی،
تزویهستان ۱۹۸۸/۶/۱۶

به گدیشتني «ماموزتای کورد»ی ژماره شدهش چاو و
دلی من و دستهید ک له دوست و ثاشنایان رون بوروه. به
دیتنی ندو ژمارهید، به تدرکی سهرشانی خوم زانی -
هدروهها دوستانیش لینیان ویستم که حدقهن ندو چهند
دیپهتان بز بنوسم: نه گهر بلین له تاریخی روژنامه گهربی
کوردیدا ندوه یده مباره که گزفارنکی تدواو ثازاد و بی
سانسوز و له خزمت هدمو چین و تویزه کانی گهلم کوردادا
پلاوده بیتهوه، قسهید کی راستمان کردوه و هیچ چهشنه
موباله غهید ک لهو قسددا نیید.

نهنواع و نهقسما می گزوار و روژنامه، له زهمانی دور و
نیزیکهوه غروندهیان له دهستدا هدید، هدرکام به شیوهید ک
سانسوزی تیندا هدبووه، یا حکومدت سانسوزی ده کرد، یا
خدی سرده بیر و دستهی نووسهران. نهوا هدوه ل جاره که
گزفارنک به نیزی جوان و پر به پیستی - ماموزتای کورد
- له کومدلی کوردادهواریدا هاتوتده گزپی.
بی شک چون ندوه هدوه ل تهجه به له روژنامه گهربی
نازادی کوردیبه، موشکیل دیته پیش، دهستهید ک موکبکنه
جنیو بدهن، قسهی توند بکدن، لینیان زهحمدت بی و ...
هتد، به لام به تینه پیونی زهمان تدواوی ندو گیروگفتانه
چارهی ده کرن و حمل ده بن. نهلهبت بدرو مدرجه که
پلاویوندهوه ندوه گزواره پر بايدخه دریزه ههی و نهمن
هیوام ندوهید که تدواوی ندو کهسانهی خز به دوست و
دلسوز ده زان ده چهشنه هاوكاری و یارمه تیبه کی که له
دهستیان دی بیکن، بزوهی وجودی بایداری ندو گزواره
ههروا پرشنگ بداتهوه.

س. م. سهمه دی
دهاپاد ۱۱ ای ژوئن ۱۹۸۸

... هدقیانه، له بدر نهوهی نهوان چوونه ته نهوروپا و
له پهپری شارستاییه تا نهژن و سرگرد و نهندامانی
حیزب و پیشمرگه نانی ناساییش تیبه بیخون... نهوان
موسه قتف بعون چونکه له ده روه نهژن...
کاکه نانینک بخون و نانینک بکنه خیر میللته تی کورد

که لهوی حدواونه تهوه... به لام به هه رحال لومهی نه ک جوزه
کهسانه ناکدم چونکه نه ک هدر باوه پیان به کورد نه ماوه،
به لکو باوه پیان به خوشیان نه ماوه. لیزه پرسپارنک دینته
پیشهوه: نهی خهباتی بار و مدرقس و ملهای نه کدن، چی
بکنه...؟ دهستیان به تاله نه گدر هیزش نه بنه سدر نه کم و
نه و یده کتر، چی بکنه؟ و که پیشینان و تتویانه «شد له
نه تائی باشتره» ...

نهیمه زور سویاسی ندو خاوهن قهلمانه نه کهین که
هدرجیان بز کرابیت دریغیان نه کردوه له خزمت کردن و
نهیمه رووی دهمان نه کهینه نهوان و نه لینین نه مرد روزی
مدردایه تیبه، روزی شده فه، روزی نهوهید هدمو که سینک
هه لوبنستی خزی ده بیری... میللته تی کورد نه مرد رولهی
خاوهن هه لوبنستی نهوى، رولهی فیداکاری نهوى، له کاتی
شینه بیدا که سی ناوی...
هدلمهت

حیزبی سوسیالیست
دزلى - مهربان ۱۹۸۸/۹/۱

... نه گدر پهیوندی بز وتنهوهی نه زادی خوازی کورد
له گهلم کومزونیسته کان یان سوییت دوژمنی کوردن، به لام
کوردستاییه کانهوه که گواهه کومزونیست بن!! هدمو
ده زانین که نه مرد گدوره ترین هیزه شورشگیره کانی
کوردستان که خهبات له دزی رزیمه داگیرکهره کانی
کوردستان ده کدن: پارتی دیموکراتی کوردستان، یده کینتی
نیشتمانی کوردستان، حیزبی دیموکراتی کوردستان... هتدن
نایا نهمانه کامیان کومزونیست...!!

چهند کوردیکی بهزور نهاره کراو
نه لمانیا ۱۹۸۸/۹/۱

... کورد و که میللته تیک ناینی نیسلامی به نسبت بورو
و له گهلم ره گیدا موتوریه کراوه. من واي بز ده چم نه گدر
نیسلامی لی بسیندریتهوه له بدره وندی نه بی، چونکه زور
ندریت و ره وش و پهیوندی که سی نه که که سی نه که
درروست له ناو کومدلگه کوردادهواریدا هن له نیسلامه و
سه ریان هه لداره... زرم پی خوشتی دی له گهلم
روزه لانه تیبه کی موسولماندا که نهوهش ره وشی نیسلامی
تیندا موتوریه کراوه بدونم و هلس و کدوت بکدم، به هدر
زمانیک لینک حالی بین لهوی له گهلم کوردیکدا ره وشی

کوردستان هدمو کومزونیست، جهناپی له ولاپنکی
سه رمایه داری و کوو سویند چی ده کات؟ کرینکاری ده کات و
پنهی ده زی؟!... نه گدر بیت و باسی نهاغای حیسامی بکم
ده بی نامیلکدیده ک پر بکمهوه... نه گدر پیوستی کرد
نهوهش ده کدم، نه مجا نازانم ندو ده زگا ده له تیبه پاره
دا به نهاغای حیسامی و کو خلات بز بلاوکردنوه
یاداشته کان پاره به نیمهش ده دات نه گدر نیمهش شت
پلاوکه نهوه... و ک ناشوری و نه مرد نیی لی بده ده هات.
یابه شیرنایی
ثانگرند - یوتې بوری

له ماموزتای کوردادا ههندی راستی ده باره که بی
حیسامی نوسراپوو، هدرچنده یدک له سه ده کرده و کانی
ناپیار او نهبوو. نهوهش به راستی نه کی سه رشانی
براکورده کانی کوردستانی کویستانه (کوردستانی نیزان) و
هدروهه کانی نهوان تاکو نیستا خوبان لی بیده نگ کردووه و
ده لین نهوه ناهینی له سه ده بنوسرن.

نهاغای حیسامی خونی کردووه به پاریزه ری کومزونیزم و
بوختانیکی گهوره ش ده کات به زمانی هیزه
کوردستانیه کانهوه که گواهه کومزونیست بن!! هدمو
ده زانین که نه مرد گدوره ترین هیزه شورشگیره کانی
کوردستان که خهبات له دزی رزیمه داگیرکهره کانی
کوردستان ده کدن: پارتی دیموکراتی کوردستان، یده کینتی
نیشتمانی کوردستان، حیزبی دیموکراتی کوردستان... هتدن
نایا نهمانه کامیان کومزونیست...!!

نهیمه بونه که ده کاتهوه نهاغای
حیسامی له هدمو ژیانیدا تهنا رزیزک و به مدهستی
کوردایه تی و نیشتمان پهروهه ری دزی شای نیزان کوشیوه
و هدرچیبه کیشی بلاوکردنوه یان به دیناری داگیرکهرانی
کوردستان، یان به پاره ده زگا کانی نهوه پای روزه
بوروه!

غدریب پشده ری
دانمارک ۱۹۸۸/۷/۵

تز به جاری، و ک ژنی فاحیشه پینت لی هه لبیری،
نه، و تم، خهیری نیبه، چاونکی گه لی زق نه کدم
حیزه، ساخزت بگره، تابوت بینه مدیدانی مدهاف
شدرت بی هیچت پی نه لیم، تا بن گونت نهسته نه کدم
کونه حیزی شاری به غدا، لینم حه رام بی شاعیری
گدر کوزی خوشکت و کو نهیوانی کیسرا شدق نه کدم.

شیخ رهزا

کوردستان هدمو کومزونیست، جهناپی له ولاپنکی
سه رمایه داری و کوو سویند چی ده کات؟ کرینکاری ده کات و
پنهی ده زی؟!... نه گدر بیت و باسی نهاغای حیسامی بکم
ده بی نامیلکدیده ک پر بکمهوه... نه گدر پیوستی کرد
نهوهش ده کدم، نه مجا نازانم ندو ده زگا ده له تیبه پاره
دا به نهاغای حیسامی و کو خلات بز بلاوکردنوه
یاداشته کان پاره به نیمهش ده دات نه گدر نیمهش شت
پلاوکه نهوه... و ک ناشوری و نه مرد نیی لی بده ده هات.

یابه شیرنایی
ثانگرند - یوتې بوری

(ک.ج) ای هاپنی خونیه و هرمان گرتوره ای نایا نه که شیان
وانیبه؟! نه گدر نهاغای حیسامی ده زانی نه مدی نووسیومانه
وانیبه، نهوا نیمه ناماده بین سه روپور بز کرده و کانی خونی و
هاپنی (ک.ج) دابنین. هرمههها ناماده بین نهوهش رون
بکمهنهوه که چون تیکوشه رنکی و ک نه محمد تزفیق
(عبدوللأ نیسحاقی) که هدمو ژیانی دزی شای نیزانی گپر
بدگپر به سدربرد، کی به کوشتی دا بددهست به عسیده
ره گذپه رسته کانی عیراق! ناماده بین ندو راستیانهش
پلاوکه نهوه که بددهست کی و هاندانی کی برو که ویسترا
که لین بخريته ریزه کانی شورشی کوردستانی کویستانه به
پهنا بردنی دهستهید که نهندامانی کومیته ناوهندی
حیزبی دیموکرات بز ناخونده کان و هلا تیان بز تاران و له
ناسکترین کاتدا...

زور و زور شتی دیکه که ندوه رون ده کاتهوه نهاغای
حیسامی له هدمو ژیانیدا تهنا رزیزک و به مدهستی
کوردایه تی و نیشتمان پهروهه ری دزی شای نیزان کوشیوه
و هدرچیبه کیشی بلاوکردنوه یان به دیناری داگیرکهرانی
کوردستان، یان به پاره ده زگا کانی نهوه پای روزه
بوروه!

غدریب پشده ری
دانمارک ۱۹۸۸/۷/۵

۱۹۸۸ ... هله بجهه و بادینان

کویر و شدل و سهقدت کرد. پیاکری و درنایده‌تیپ به عس گدیشته را دیده که خدالکه ناچار بون خیان بدنه بهر گولله و ناگر و سه بکدن به مالی دوزمنیکی دیکدا. له کلبدی گورگی راهش رایانکرد و پهنانیان بز چنزوگی گورگی بز بر. له عاره‌ی به عسی رایانکرد و پهنانیان برده بهر تورکی که مالیست. ژماره‌ی ته و که سانه‌ی لددست هیزشی به عسیان رایان کرد گدیشته نیزیکه سد هزار. ریزی ره گذنیده‌ستی تورکیاش همه‌مو هدول و توانتیکی خزی خسته کار بز شارده‌وهی جنده‌ستی تاوانکارانی به عسی. نه یانه‌شت کزمیته‌ی مافی مرؤثی جنیف و کزمده‌لی نه تدوه به گرگتووه کانیش روویدا. هر نم ولاستانه کاتی بینیان له همه‌مو لایه‌کده سه رکراوهه سه عیراق و پشتگیری گلای کورد ده کری. هنگاوی بینه‌رمانه‌ی دیکه‌شیان نا. و تیان درزیه عیراق گازی کیمیایی دزی گلای کورد به کار نه هیناوه و نم هدرا و هوریا به ده‌سکردنی نیمپراییز و زاینیز و کونه‌پدرسته.

هدلوبنستیکی دیکه کرت و بزگدن و نامه‌دانه هی کونگرنسی ولاسه به گرگتووه کانی نه مریکا چاریان به قوریانیه‌ی کانی فله‌ستینیه‌کان بز. ریکخراوی تازاده‌یه خشی فله‌ستین، چه کی کیمیاییکوی. سه رپای ته و ش گوشانیکی زور درنایده‌یان پهشیوه‌یه کی ره‌سی پشته عیراقی گرت و کاره‌ساتی هله بجهه به درزیه کی ده‌ستکردنی نه مریکا و نیسرائیل له‌قله‌م دا.

پاسی خلکی دیکه‌مان زورکرد، با پاسنیکی کورده که خوشمان تدپه و تملاندا خو بگه‌یتنه تیزان. نه‌واندش که مابونه‌وه دا به شیان کردن به سره چه‌ند کامپی به درکه‌زی و سه‌گی و جهندرمه ته‌لندکار و عیراق‌ده. بهشکی زوری نه‌مانه ناچار بون به سره شاخ و روهز و بکدین. وا چاوه‌روان ده کرا کوشتره که هله بجهه شه‌هید و بزدانی همه‌مو هیزه‌سیاسیه‌کانی کوردیش، هر نه‌بی و ک خدالکه پیگانه‌که، بهه‌زینی، کچی، هاور به‌مالم، حینی دیموکراتی کوردستانی تیزان، کزمده‌لی زه‌حمدتکیشانی کوردستانی تیزان و ماموستا شیخ عیزه‌ده‌بینی حوسه‌ینی هیچ، هر هیچیان نه‌گرت و بینه‌نگیکیان بی باشتهر بون.

درنایده‌تیپ ریزی سه‌دادام له سنوری کوشتره که هله بجهه‌شدا رانه‌وه‌ستا. بی کوندنه ده‌لدتان و قانونی نیونه‌تدایه‌تی، لوده‌پایی دوارزی کورده‌واری بینه‌ده لیل و لینخند، هتا چاو نه‌مجا هیزشیکی به‌ریل اوی کرده سه‌نم نه‌ناوجه رزگار کاراونه‌ی کوردستان که به‌دهست پیش‌مددگوه بون و زوره‌ی گرت. به‌دویی نه‌ده‌شدا که‌وته راگواستنی لادی ناوجه‌ی جیاوازی کوردستان. هزاران گوندیان رووخاند و سه‌پاکیان ته‌خت کرد. نه‌خوشخانه و خونیندگه و مزگه‌وتیان خاپور کرد، داریان به پیوه نه‌هینش و کانیاوه کانیان چه‌مدت‌نیزه کرد. نه‌تاپوپوردن و سوکایه‌تیه بسدر کیچ و زنی کوردیاندا هینا له هیچ قانون و پیزدیه‌کی خزادی و مرؤثانه‌دا جینی نه‌بینه‌ده و ناین‌تدوه. نه‌خالکه بینه‌سلات و لاز و په‌ریشاندیان له مال و کاشانه خزیان و ده‌رنان، له زند و خاک و نیشتمانی هزاران ساله‌ی بارک و پاپیران ده‌ریان کردن و دوریان خسته‌ده بز چولگه و بیناوانی عدره‌هستان و هزارانیش هر نقوم بون و سه‌ریان تیاچو. کارنکیان به کورده که کرد، مه‌گه‌ر هر عاره‌ی به عسی به کوردی کردی.

* نه‌ریزگاره ره‌شنه هر به‌سدر ده‌چی. راسته پاجنیکی زور دده‌دهن، لوه‌ده خونی زور له نه‌مز زیاتریش بزه‌ی. لوه‌ده و لانه‌که‌مان لوده‌ش زیاتر و نیان بیان. به‌لام ته‌ختنی نه‌زوردارانه‌ش ریزی دینت ده‌زی و هرده‌س دینی. با سالانی کوتایی چله‌کان و سه‌ریانه‌تای په‌نجاکانی نه‌ده‌ده به‌پریشنه‌ده، کورد له ریزگاره‌کی ره‌شدا ده‌زی. پیشوارا قازی تازه شده‌ده کارپو و کونماره نازداره که کوردستانیش رووخابو. سه‌ریک پارزیانی تاواره و دردیده ره‌شدا ده‌زی. پیشوارا قازی تازه شده‌ده کارپو و کونماره نازداره که کوردنه کورد نه‌ده‌بزه، ده‌تگوت تدوچی لعنه‌ده و چزته نه‌ستزی. له روسیا ده‌زی و شیخ مد‌حومودی مدزینیش پیر و بینه‌ست‌لات و ده‌ستبه‌سده. داگیرکه‌رایش نه‌دهم له هره‌تی هیز و ته‌باییدا بون... به‌لام همه‌موی ده‌سالانیکی نه‌خایاند که همه‌موش کورا و نه‌ستیه‌ی هیوای کورد گه‌شاوه و...

نایچه‌ی پادینان، مه‌لندنی پاله‌وان و سوارچاکان و تاگرانی نه‌کری‌اوی کوردایه‌تی. له‌وش به چه‌کی کیمیایی، به بزمی‌زاراوی، به ناگر، به تزپ، له زه‌وی و له ناسمانه‌وه، کوردی بینکه‌س و بینچاره‌یان داگر تدوه. هزارانیان کوشت و ده‌یان هزاران بیندار و

کراوه کده، ده‌بوو زورتر کراپا، ده‌بوو سه‌هینده بان کراپا، ده‌بوو سه‌هینده ویژه‌یانی مرؤثایه‌تی راته‌کنترایا. نه‌گه‌ر نیوه‌ی کوشتره که هله بجهه به‌سدر گلایکی خواپنداودا به‌هاتایه زورتریان بز ده‌کرا، چاکتر هه‌ستی گلایانی سه‌زه‌ویان بز ده‌بزورتر، ده‌لدتان گه‌مرتر ده‌چونه هاواریانه‌ده. هله‌ستی ده‌لدتان لدم باره‌یده سه‌پایه‌ده سیه‌تیه بون:

- * نه‌وانه‌ی ریکوره وان ریزی به عسی عیراقیان تاوانبار ده‌کرد و تاوانی کاره‌ساتی هله بجهه بان له‌قاو ددها.
- * نه‌وانه‌ی کاره‌ساتی که‌یان له‌قاو ددها، به‌ین ناوه‌هینانی ریزی به عسی.
- * نه‌وانه‌ی نه‌باشی کاره‌ساته که‌یان ده‌کرد و نه‌که‌سیان تاوانبار ده‌کرد، و ک بلنی هیچ رووی نه‌دابای.
- نه‌شکنیکی زوری ده‌لدتانی نه‌وروپا و نه‌مریکا و جیهانی سینیم له گری به کدم بون. گرفی دوووه هه‌ندی له ولاستانی نه‌وروپا (بز غورونه سویند) و جیهانی سه‌ن بون. گرفی سینیمیش روسیا و ولاستانی نه‌وروپایی ریزه‌هلاط و عاره‌هه‌کان بون. دیاره لمناو نه‌مانه‌شدا هه‌بوون که پشتگیری ناشکرای عیراقیان ده‌کرد. لمناو نه‌ولاستانی عیراقیان تاوانبار کرد و هاوده‌ر دیبان پیشانی گلای کورد دا، تیزان و نیسرائیل له هه‌مان زیاتر به پیره‌وه هاتن. له هردو ولا ته‌ناتد ریزه‌نکیش پرسه‌ی ره‌سی داترا. سه‌ریک و پارله‌مان و سیاسه‌قدارانی نه‌مریکا، تینگلستان، فه‌رنه‌نسا، نوسترالیا، که‌ندا و ریزه‌دا به‌سدر شاری هله بجهه‌دهات، ترازیدیا به‌که له گیزنه‌وه و نووسین نایه‌ت، کوستنیکی گه‌وره و گران بون و له‌گلای کورد که‌وت، کاره‌ساتیکی بون که ده‌بی کورد هه‌تا هه‌تایه‌له‌بیری بیت و هرگیز له دوئمنانی درنده و مرکوکر و ترسنیکی خوش نه‌بینت.
- هیشنا هفت‌تی کاره‌ساته که نه‌چوهو، که هه‌واله که بهم دنیا پان و به‌رینه‌دا پلاویوه‌وه. وینه‌کانی هله بجهه له زوره‌ی ریزه‌نامه و گزفار و تله‌زینه‌کانی ولاستاند ده‌سیدان خوبیشاندان و جیهان و ریزه‌نکیه‌کانی ولاستانی جوزه‌جوردا په‌خش کران و به هزاران ریزه‌نکیه و تار و لینکلینه‌وه و لینکدانه‌وه نووسران و پلاوکرانه‌ده. نه‌ده‌نیانه به‌جزنیک ترسنک و هه‌نیزه بون که تیدی هرگه‌سینک چاوی پیکه‌وتایه، ده‌بوو هله‌نیستی هه‌بی، ده‌بوو خزی ساخ بکاتاده.
- نه‌ده به‌کدمین جار بون له میزوری گلای کورددا که چمکنیکی مسله‌ده که‌تایه اه‌خست و خزی و تارا به درزی و لمه‌سیریه که له ده‌گاکانی راگه‌پاندنه‌ده بان بکری. دیاره ده‌بی نه‌ده باسکران و گرنگی پنداانه له دوو رووه‌وه ته‌ماشا بکری: له رووه‌وه که کورد و مسله‌ده کوشترای گلای کورد و درنایده‌تیه دوئمنانی کورد خانه رووه، نه‌ده جاری به‌کدم بون به شیوه فراوانه بونین به سه‌ریاس و که‌وتینه سه‌زاران. به‌لام له رووه‌یه که دیکده نه‌گه‌ر بیه‌ر له گه‌وره‌یه و ترسنک‌که‌ونی کاره‌ساته که هله بجهه ده‌کینه‌ده، تیده گدین نه‌دهی

مه وله وی

به خاصی زانای پهناویانگی نهادن، کلاسیکی کوردازان:
ماموزتا سهند تاہیری هاشمی

نهانی نهوان نهوان و نهمان
حورمهتی نه هیشت گوستاخی کردن
نامی نامی ندو پدسه ریح برد
لهو دلی ناجنس رونگی تر ناورد
زندگی نه بد بور تبیدا زیاد کرد
تاخر لدب ربز بور جام و قی: تاکده؟
ایما و معا صدریحا ساده‌یا
دایم روپریزی نیشان بین گومان
تیرنه نهدر که مان پیرما (عثمان)

نهبی تینساف بدهین، که (مهولانا عبدالوله‌همانی جامی) ش بهم
پدرزیبیتی و زیباییه مددخی خواجه عویه پدولانی نهحراری نهکردوه.
بیدیتی: لهو دلی ناجنس «موعده‌ماهیه» بهناوی شیخ (عوسمن)،
واته: ناجنس پنچوانه بکهی و مدققی بکهی نه بکهی نه بکهی نه بکهی نه بکهی
رونگی تر بدسرا (ستجان) ادا بینی، نوخندی بوز زیاد کهی و نوخندی
جی بیچی کدی نه بکهی «تدونله» دا هاره‌ی کوئی نیرشادی ولاتی داگرتوو. مهوله‌ی
له بھی له مهلاکانی هاوچه‌قینی باسی شیخی بیستبوو، هدر دهشی
بیست. نهدم تدجه‌بیدی بوز دسدا، که ناوی شیخ نه بیسی چون
کدیسی واله نیو دلیا و بدره‌و شیخ نه بکیشیت. سدره‌نجام تیکه‌یشت،
که نهدم راکیشده، عیشقد گرم و پاکه‌کهی خزیدتی. نهنجا به
نیخلاسینکی زوره‌و چوو بوز خزمات شیخ و له خزمات ندو پیاوخوا
گوره‌یددا پله‌کانی تدریقه‌تی هدموو بھی و عیشقد کهی سدری له
عیشقی خواه ده‌چوو.

مهوله‌ی ندو ده‌مدی که له مهربه‌ی «فناء فی الشیخ» دا بورو
جیگه شیخ و عیشقد و نیخلاسی ندو، شتیکی تری له بیر نه ماوه،
نهودی که دایناوه و نووسیویه، بیدادی ندو بورو. له عقدیده
کوردیبیه کیدا بهم چهشنه باسی شیخ نه کات:

پیرو پاک له گرد خاکی ناسوتی
مهنزاگه سربره‌ز سیر مدهله‌کوروتی
دل پنهوای بدمز جه‌بره‌روت نارا
سینارو سرناوا لاھووتی ماوا
له شدو هدارگه‌ی فدنا بگردگ
پسی هدردی بهقا یا تاخگه کردگ
جسم‌الدین روح‌الدین
دانیره‌ی تدمام منه‌اله
چون گوزرگه‌ی بورو مه‌راتب هدر ره‌نم
له گذجی هدر پانچ بورو به گه‌وه‌رسه‌نم
چاو بدرنیگه‌ی حکوم نهمری قه‌زاره
دل بدهدنس تسلیم و سفی ره‌زاره
پسی له دره‌جدی و فیعیدی قه‌بوران
و رسیله‌ی و مقای فدیله‌ی و سول
واسیته‌ی رینگه‌ی بینی عیلم و عهین
وارث حاتیز حدیای (ذی النورین)
سیراجی و هه‌جاج شدمع و تدریقت
سده‌رمایدی ره‌واج کالای حقیقت
نوره‌الساری ملاه‌الکونین
منه‌استضی قلب‌الشلین
قوطبی زه‌مان و ضده‌مانی نهمان

مهوله‌ی نهدم نامیدی به غذه‌لینکی جوان و هلام داوه‌تده، که دوا
بیدت‌کانی نهمانه:

گیای په‌ژموده‌ی ته‌زنه کهی بین شفوم
چدمه‌پای وارای هدور لوقت نویم
نه دس و ره‌شحدی راحمات په‌باپه‌ی
من وهی پر خاوی حدیفه‌ن ید تاکده؟
تندیسای حدیقی نه‌ردنی بشانز
من و نز جده‌دنس من و نز سانز
نز بین نز لوقت پدی من زیاد بز
من بین من روح‌م و خزمات شاد بز

نه‌دهش یه‌کی: له نامه فارسیبیه کانی مهوله‌ی به بوز خزمات شیخ:
«مخدم مطاع مهربان و قطب دائره حق شناسان ضیاپاخش دل
ناتوان و روشن ده دیده، پیر و جوان اعنی به شیخ عثمان که حدیث
الحياء شعبه من الایان در شآن او جویان است بقدر شان می سپارم
تا مديد زمان در امان خود نگهداره و از جانب آن سعادت جواب و
آن مرکز دائره آمن و امان از کلک درر سلک دبیر عطارد نشان
نامه، عنبرنشان بیاد آوری مخلص آن آستان روانه فرموده بودند در
اسعد زمان و امجد اوان چون وحی آسمان مقوی عقیده و ایمان گردید
و از خصوصی عزای ما ایمانی رفته بود. موافق آید، «انا لله وإنا

ماموزتا سید عبدالوله‌حیم نازناو «مه‌عدوم» یام «مه‌عدومی»،
ناویانگ «مه‌وله‌وی»، له تیره‌ی «تاوگوزی»، که یه‌کنکه له پینچ
تیره‌ی تایه‌فدي پاوه‌جانی، کوبی ملا سعیده و له «سرشاده»
له‌دایک بورو. ندو حمله‌ی مهوله‌ی و باوکی و باپیری و هزی
مهوله‌ی له «سرشاده» برون، چند فرسخ له «سرشاده» ش
بدولاوه لسدر ولاشی «زه‌ها» بورو.

چی بورو به‌هوزی نهوده که مهوله‌ی شاعیرینکی وه‌های لی پنکهات؟

مهوله‌ی له تدمانی لاوی و کاتی فه‌قینه‌تیدا له ناویانی
«خانه‌گا» ی «پاوه» له خزمات ماموزتا شیخ عمومی خانه‌گاییدا
نه‌پخوند، که یه‌کنک بورو له عالمه گه‌وره کانی ندو سرده‌ده. پاش
نه‌پیشنه‌ده کانی «خانه‌گا»، به ناوی سید نه‌رسول‌لا (جگه له
سید نه‌رسول‌لای هانه‌سورو) نیشهه رووده‌ستی و داواری خاتون
راپیهدی کرد و خواستی.

مهوله‌ی له عیشقد نازه‌نینه‌ی خویدا شکستی خوارد. نه‌مه‌وی
پررسم شکست خواردن لهم عیشقدا به قازانچی مهوله‌ی نه‌دو بورو؟
یام به ناوات بگیشتابه؟ به‌لای نه‌وانه‌ده، که چهشکه‌ی عیرفانیان
کردوه، شکسته که سد هزار قات به قازانچی مهوله‌ی بورو. خاتون
راپیهدی شوی کرد، مهوله‌ی بوز دره‌زهان به خوینده‌واری به‌ره‌و
شاره‌کانی کوردوه‌واری له «خانه‌گا» درچوو، درچوو له‌زیر سینه‌ری
ماموزتا شیخ عمومی ناگرین و پاک و به شکست دوایی هاتوند.
نه‌بی، نه‌گهر ندو عیشقد سری له به‌نوات گیشتنده ده‌چوایه،
پاش به‌ینی مهوله‌ی به‌کی ساره و سر و پلمواوت نه‌بینی، که نه‌بوا

حدودت هدشت روز خدریک بواهه، تا ماده ته‌تریخنکی بوز مدرگی
کدیسی هدله‌ستایه. ناهه‌رین: له عیشقد بدتین و پاکه‌ی، که سدری
له ناکامی‌دهه دره‌چوی؟ مهوله‌ی له کاتی فه‌قینه‌تیدا کوبنکی وای
لی درچویوو، که به‌هه‌موو سه‌باره‌ت هدموو قدیقیه‌کی زیره ک و
خاوهن فه‌زل و نه‌دهب حذیزی له هاپریباتی نه‌کرد. یه‌کی له ده‌ستانی

گیانی به‌گیانی ندو، خوالنخوشو شیخ عبدولعله‌زی دانیشتووی
گوندی «جاندوهه» ی کوردستانی «سنیه» بورو، که مهوله‌ی له
شیعره کانی خویدا به «تازیز» ناویه‌هات، هدروه‌ها ملا ره‌جمی
خدلکی گوندی «نده‌جار» ی پاوه. له شاعیره کانیش له‌گل نه‌حمده
به‌گی کوئی کوئی و چند کدیسی تردا برایه‌تی خوش بورو. له هدرکوئی
بلنی خالنی کوئی کوئی، مه‌بستی بینی نه‌حمده به‌گه. مهوله‌ی
خوینده‌واری ته‌واکرده. عیشقد به‌ین هدموو کات ماموزستایه‌تی
نه‌کات، واي لینکرد له عیلم و فه‌زل و که‌مالات و بیر و هزش و عدقه

و شیعر و نه‌ده‌دها مدقق‌لی خاس و عام بینت. به‌لام ندو نه‌ونه‌پاکه،
که ندو هه‌بوروی بهم چهشنه شتانه سوکنایی نه‌ده‌هات. داواری شتیکی
نازکیش چون ناز جه حدد به‌رشیبین

پانیهای چون سه‌نگ قولی قه‌زاله *
مه‌واری واران خه‌مان پیش‌ددا
هال‌ای صدادی ده‌نگ نز هاتیش‌ددا
صد دوروی چون دل «مه‌عدوم» ی دل ته‌نگ
مارو ندو فریاد دله‌ی سه‌خت سه‌نگ
سزان ندر گیزه تم دله‌ی کاوان
هدور نز و هجان ریزز هوناوان
به‌لام تاقه‌تی، های هه‌وره نامان!
هانه سه‌فردا شای نه‌ونه‌مامان
نازکیش چون ناز جه حدد به‌رشیبین

الیه راجعون» دیده را نوری و جان راسوری و دل غمیده را صبوری حاصل شد. باقی بندۀ اخلاص کیش و معتقد عقیدت اندیش زیاده از خدوبیش است. والسلام. (المدعوم).

تبیین بروای بکهین، که ماموزتا مدولوی بهو همه‌رو عیشق و عیرفان و خوداناسی و عیلم و عدل و شاعیری و نوکته سه‌نجی و سوختن پردازی و معنی تأثیری و که‌مالاً‌آنده پیاوینکی کدم بدخت و بدگزینه‌ی نهودی که همه‌رو ناکام رهوا برو. تبیستان، که بدینی له دینی «پریس» دا درسی فدقی داره، له پاشان بدینی له شدمیزان بوده، نهنجا له «سدرشاته» و «تاوگزی تاوگز» و «شیخ سیله» و به هاوینان له «کدرگه‌مل» و ندو ناوانه له نینیو عدشیره‌تی «تاوگزی» دا رایپوارادوه. ندوکاته‌ی مدولوی له شوینانه‌دا به‌سری دهرب له همه‌رو شاره گهوره‌کانی کورده‌وه، به‌لکم شاره گهوره‌کانی عدره‌ب و تورکوه منه‌تیان نهبرد که تدشیف ببا دانیشی و تدریس بکا و لدو همه‌رو عیلم و زانیاریبه‌ی به‌رهم و درگرن. کچی ماموزتا هزارانی تاوگزی و غیری تاوگزی له زولمی زالمان تدقلا بدان. به‌ئم فرمانه، سال دوازده‌ی مانگ ماموزتا نهباوا له‌گدل (فرهاد میرزا معتمد الدوله قاجار) والی کوردستان، (علی اکبرخان شرف الملک) ای حاکمی جوانه‌ق، (حبيب الله خان) ای نیل به‌گی عدشایدری باوه‌جانی و قربادی، محمدداد پاشای سه‌رژکی عدشایری جافی مورادی، محمود پاشای جاف، عبدالولاً به‌گی شدره‌ف بهیانی و چندند کدسى تر سه‌رکاری ببوايد.

فرهاد میرزا نهیده‌هیشت عدشایری جافی مورادی به‌ئیلاخ و لوه‌رخوری بچنه نیزان. محمدداد پاشا مدولوی نهکرد به تکاکار و نهینارد بز سنه، مدولویش بهم نامه‌ده له فرهاد میرزا داخوازی گردوده، که نیزن بدان نیلی جاف بینه نیزان:

گهشتی سنور

عبدوللاً قهره‌داعی

له بناره‌وه وا دینه خواری
پرسه‌نه‌نگوستی له گزجوری خدون و غربیبیه‌تی و
ماندوویش سیمای نهخش و بزچونی
وا دینه خواری
چاوانی سینه‌ی ناسمانی جمنگه و،
تم و دووکه‌لی سد کاره‌ساتیان لینه دهباری
نه لوتكه رازی ده‌شارینه‌وه
نه‌هدور پنی ده‌گری هلمی تاسه و سونی کزیکاتوه
بارانیش پیچی شومی سنوره و،
پیش نهودی ده‌رگای وشکه‌سالی نهود بدوزینه‌وه
باده‌داته‌وه
.....

نه‌پیچی سنورا
تبنیوی بی رانگی ناوی که‌دنیکی پان و به‌رینم
سنور، بلاوی گیانی نازادم بز دخواته‌وه
بو گه‌شاوه‌ی و کزی نهونم ...
له‌نیو چوارچینوه‌ی (کیچی سنورا) دا ره‌نگ بدانه‌وه
.... نئی گیچی سنورا
وا نارام جدستدم جن ده‌هینلت و،
ده‌لئی وریابه، هدريه‌که کیچینک که‌ولی دریون
من: کیچی دوری
نه: کیچی سنور

۱۹۸۸/۸/۲۳

نه‌مد به‌شینکی کورتی چه‌کامده‌کی درزه

ناشتی

نه‌نیا مهیه!

نووسیوته: «دینم».
که‌ی دینی گیانه؟
تا بزانی چندند چاوه‌بریم.
به‌لام تزی زوروهاتنت!
نه‌گدر هاتی تدینیا مهیه.
لوچینک خاکی کوردستانیش
له‌ته ک خزتا بینه.
به‌دستی خزت
- نه‌و کله پیروزه -
له‌و چاوه سپی بوویانم وه‌رینه.

نووسیوته: «بیم»
به‌شی همه‌رو شهوانی دوریان
ددردی دل و گلدیت بز دینم.
که‌ی بزم دینی؟
تا بزانی چندند وه‌بز بروم
هینده‌ی دار و برد و خرم بدويت.
به‌لام تزی ددردی دلتا
نه‌گدر هاتی
هدروا مهیه.
تاوینک چیام بز بدويت.
به‌شی همه‌رو روزانی دوریشان
ددردی دل و داد و کولی
نه‌کونه ده‌سگیرانه‌م بز بینه.

- به‌هاری ۹۸۸ تورکیا

بسم الله الرحمن الرحيم ولا حول ولا قوه الا بالله العلي العظيم.
پیش چوگانهای امرکن فکان می دویم اندرمکان لامکان ... دره آواره‌ام
به هوا شعله آفتایی به هوا افتاده شفاعت صد هزار نفس از ناطق
و غیر ناطق خواهم نمود که از گرما و سمو شهرباز فیرند و پریشان
و متفرق نشوند و معتقد مخلوق و عقیده فقیرهم این است: اتفاق
دولتین که بر منع جاف اتفاق افتاده بنا به خاطر نواب والا است که
مصدق در نزد دولتین و سایر دول متعالیه است. تسهیل این امر که
عاده مشکل است بهمث نواب والا سهل است...

تم نامه زور دریز و تدیریخیده، مدولوی لاهه و پژله‌ی زوری تیندا
و تووه. سه‌رنه‌نجام له فرهاد میرزا کاریگر نهنجی و مدولوی نهنجی و
تکای قبول نهنجی.
تمدهش چندند دینیکی نامه‌ده کی بی نوخته‌ی مدولوی به له کاتی
مردنی یدکی له خزمانی محمد‌محمد پاشادا تووسیویه‌تی و بدم شیوه‌یه
سدرسلامه‌تی داره:

مرسول کالوصولرا آماده و طرح اهل و دادران در دل آورده که
همراه آه دل مکندر در هر مساه و هر سحر سرکار مکرم و سوره اکرم
و اولو الامر والماکار والمراحم همه‌را ادام الله عمره طوعا و روروحا مرسل
رسائل دعا و سلام معلوم سرکار آمده که ولد آدم و حوا و ولد داود
آسا اگر همه عالم کالهواه محکوم امر و رام حکم اوگردد در مآل کار
کر و کور و محل او گر و همسر او مورگردد.

* قوله قدزاله و به‌سدر کنیوی قدزالده، به‌رانبدر به دینی
«خانه‌گا»، له هدورامان - کوردستانی نیزان.

گولی ئاخ

له مامۆستا مەلا عومدەری سالھى ساھىپ
ع. كۈزىل

ھەلئى خوتى زامى زارى بى ناسىزى بى هەتوانى
بارمەتەي خەمى بەرھەقى، ناھەق دەرھەق بى نەتوانى
قىچەدىلى دايىك و بابى تاقانە كور لەدەس دەرچۈون
يا دايىك و باوکەپۇرى كچە نازدارنىكى بىناز كەتوون
بەلام ھېشتا بەم حالەوە شىعرە كامن بەلین دارن
چىلى چاوى راست و چەپى سېپى و سۇورى ئىستەمارىن
ھەتىپىنىكى قىت و زىت و هار و هاج و چەقاوهسوون
ئاپىرىپەرى ھەركەسىنگىن، بىن حورمەتە و چەپ و چەتۈون
وەجاخى رەشنى مېزۇن بۇ نەتەۋەي گەلە كەمان
بەمان ھىۋادارن بە مان، بەوان دەگىن رېنگىدە ئەمان
بەلنى تاقەدارى دەشت و كەپەرىنىكى چۈل و ھۇلۇن
بەلام بە تاقەت و زىرى و سفت و سۇلى گۇزە كۈن
گىرفاڭى پە فەر و فىنلى چەلگاواخۇرە كان دەپەن
جەرگى درىز زلى خىلى چاوشىنە كان ھەلتەدەن
رۆلەي نەترىس، دەپرسن، لە نەتەۋە يەكىرىتۇرە كان
ئەرى مافى بەشەر چىيە؟ تووتانە بە مەۋمانان
شەرم مەكەن سوين و نەدەم بە گىيانى دۆلار و فرانك
بەۋەي نەقل دە كاتە خدو شەرەف دەخاتە شانكە شانك
بلىن تەلەيدە؟ كەلە كە؟ ھەلە كەن لە ھەر گەلە؟
تۆپە؟ گوللەيدە؟ تەندىنگە؟ بۇمبايدە؟ گازى خەردەلە؟
تاقىكىردنەوەي موشەكە؟ وەپەي سەگى فەرەكىدە؟
قېرىدىنى ژىن و پىاوا و كور و كچى ھەلەبجىدە؟
گەپە؟ شەپە؟ نەشكەنجىدە؟ سووتانى ھېرۋىشىمايدە؟
مەرن بەردىن بۇ سەپرايدە؟ قەلاچۇكە شەتىلايدە؟
شەرم مەكەن بلىن مافى بەشەر با - يە، كايدە و كا يە
بۇ (كان)اي زىپ و زىپەكەي رەشەكەن ئاقىقايە؟
مافى بەشەر لە قورنائى بەھەشتىنەكى و كەلىننەن
شاڭاو بۇ خەلچىقى فارسە، ھېرىش بۇ خەللىكى نەفغانە
ماتى مافى بەشەر حەققى «ويتنى»دانە، بەزۇر بە زەر
لە عاسمان، لە سەر زەوى، لە كەم، لە زۇر لە وشك و تەر
وە كۈو نەتەۋە بەشەر نەبىن مافى بەشەر بۇ ئىئىمە ئىن
بۇ «رووس»، بۇ «ئامېرىكا» يە بۇ «فەرەنگ» و «ئىنگلەيز» و «چىن»
مافى بەشەر لا يەنگى بەشەر كۈز و چەك بەدەسە
نېبىي پەيانتى زىپىو و منبىو مەبدەن جىنپۇ بەسە
ئادەدى ئىنۋە بلىن مافى بەشەر ئەگەر ئەمانە ئىن
ئەي بەس چىيە؟ ئازادىيە، بەنېبىو نىشانى فەلەستىن
شىعرە كامن پشۇ نادەن لە ھەر مەرق و چەل و ھەلا
تا خۇر دەس لە ملى گەلم نەكە لە ئاسىز ئەمەلا
شىعرە كامن يارانەوەي (كۈزىل) يېن لاي خودادا
شەشىزى تۆلە ئەستىن لە دىوانى عەدل و دادا

سەقز

۹ جۇزەردىنى ۱۳۶۷

شىعرە كامن بەستەي شىيان، ئاراستەي دەستەي بىن تىيان
گولى ئاخن لە سەر گۇپى، كۈزىل لېقەوماوا شىيان
خۇنچەدى گولى زەرد و سۇورىن، عەينى خوتىن، خۇدى دەردىن
ئاواي چاوى ئافەرەتىكى بىنگەس، لە زستانى سەردىن
مەتەرىزىنەكى رووخاوى كوردىيەكى ئەزىزىشكان
سوارەي فەرىمىسکەن لە لېزاپى سۇرە تىدا ھەنگلاون
چاوى خوتىنېنى شەدقۇن، لەخى قوبىگى «انا الحق» ن
دواپىن تېپەي سېنگى تەنگى بىن ئاكامى رەق و تەقىن
تەقدەلى درومانى جلى ھەتىيى گىيان بۇو بەملەن
كەننى كەن و كەن و كۆپى تەرمى لاوى نەرم و شەن
جۈزگەي بىن ئارى پەزىزىوپە لە خۇلۇ و خېز و خاڭىن
چاوه بەوانى ھېزى پاچ و بىنلى جۈزمالىنەكى چاڭىن
پەريا و خۇزىگەي جىنەھاتۇن، تاسە تاساۋى ساردىيۇن
شاخەوانى سەرەنچىكى بەلۇتكەي بەردىز گەرخواردۇن
لە سەرگۈلىمى ھەست و ھېۋا خەت و خالىنەكى سراوەن
لەمەل كېرىمى مۇزۇلمۇدا ئاقىقىن و مۇرونى چەراوەن
كەۋاواھى خالى لە بۇكىن، ھەرچەن بەختى رەشى خەبال
زاواپىنەكى بەتەما بۇ، ھەرگىز بۇوكى نەھاتە مال
پەرى جوانى دەقى سەرگۇزنا شەكان، بە لېوانى
كە بۇدرىنى دەخنەنەن گەرەپى كۈزۈلەكە كېنوانى
دەمى دەوارى گەرگەنلى ئەنالى شىيرە خۇزۇن
پالەتەپى كۇزىر و كەمە داۋى داۋى جۇزەرە خۇزۇن
لە سەرە بىن بى زەمەنە ئەنگلاشىكى بىن مەوتەن
دەرىيەدەرىي لەتەنگى خەرەدەر و بى كەوشەن
چاوقرتاندىنە دواجاھارى ئەستىرەي زىپى پىاوانىن
لە ئاخىن ئاۋىلەكىدا ئەننەن سەرەنچى چاونىن
بەلۈپەنەكى كەنلەنېشىتۇن لە قەفەزى سېنەنە خەما
پەندەوشە لارە مل و بىن ئاون لە قەراخى چەما
بەزۇنى بەرز و رىنگ و پېنگى گەنچىكى سەرىيە دارۋىدە
ئەۋەي قەبىرى لە دەلمايدە، مایيەي و شەم بە زارقىيە
تالەي رەش و دەنگى ئالەي دەن ئاواھى شەكەتن
ھاوارى خاو و خېزانى لە زېر ئاوارا لەتەن
لە ھەلەبجەي و ئەنەدا، لېنۇ ئاڭان، قىزى كالىن
پېنگەنەن ئەمى بېنلى شەھىدى بىن ھەۋالىن
مانىي وردى نوگە نوگى كېزە كوردى بىن گۇناھن
ئەواندى و لە سەرەدەمى سەددەي بېسەتا خوتىن مەباھن
قېزە ئەنالى شاران، شىعرى بىنگەس و بېر دىيان
«من ئەنالىم دەرم بىنن، توخوا ئەگەر بىم سووتىنن»

دکتور پاشتر دینه سه رشیکردنده‌ی دکتاتوریت و جوزه کانی و باسی ده کات کامیان چاکه و کامیان خراپ، نهمن پنم وايد دکتاتوریت هرجون هن و هدرچی جوزه رهنگیک له خزی بدات هدر خراپه، چونکه دیکتاتوریت راه‌چدته بود هرپنی باوهه دانووسی و رینگه له گهشه کردنی بپرده گری.

سده رچاوہ کان

- ۱- ماموزتای کوره، زماره، ۶، لاپدره -۴۶ -۴۷
 - ۲- ماموزتای کوره، زماره، ۶، لاپدره -۴۷
 - ۳- ماموزتای کوره، زماره، ۳، لاپدره -۹۶
 - ۴- ماموزتای کوره، زماره، ۶، لاپدره -۴۸
 - ۵- جهله‌ی تیراهیمیز، له خاکی ندوکانی عدلا -۶
 - ۶- همان چن -۲۱
 - ۷- ماموزتای کوره، زماره، ۶، لاپدره -۴۷
 - ۸- ماموزتای کوره، زماره، ۶، لاپدره -۴۹

نگاداری پکن با بزانی چی روده دات، فدقیره لهو باکزیه ناگای
هیج نبیده!
سوزفیدت خزی ره خنده له خزی ده گری، نازانم تیمه بزو بینه نگ بین
په رد له په ردی بینه ده دنگی هدیدا
دكتور لمسدر بیرونرا دور له راسته قینه کانی ده روا و ده نورو سی

«چوون بز گوند و ناواییه کانی سوزفیهت فیزای تایبیده تیبی ناوی» (۸) نشهده و بیللا له سوزفیهت بد هدر لایه کدا برزی فیزای تایبیده تیبی ده دوی، ندهوه له سوزفیهت قانوننه قانونون! سوزفیهت خوی تمدهه کردو به پاسا، نازانم دکتور بزچی یاساکانی سوزفیهت بدناههق ده گنبری ناوهژوویان ده کاته وده؟!

هدر بینگانه دیده ک له سوزفیهت بزی، تنهها . ۴ کیلو متر بزی هه بهبی فیزا لدو شاره دوروکه و نتهوه که لبی ده زی. زیاتر له . کیلو متر فیزای ده دوی و فیزایکش مسوگهه نیمهه یان ده دیده نه یا ناپدنه، که نه شیاندا نابی بروات و تهواو. کاتنی قوتاپی ده رواه سوزفیهت بز خوی نندن هدر له سرهه تاوه قاقهزینک نیمزا ده کات، که لبی نووسراوه «من بهبی فیزا لهو شاره ده رناچم که لبی ده زیم تنهها لدو بهشی ناویخزیه ده خدوم، که بزم دائزهاده، مانگینک پینت سه فدر کردن ناگاداری بهشی بینگانه زانکز ده کم، که بز کوی ده رواه و نامانجی رفیشته کم چیبه؟ ته گهر نهه ده ستورهه شکاند ناما داده لینپرسینه دهه» و دسسه لام و عدل دیکم دکتور راحیم

کۆمیتەتی هاوکاریی کوردستان لە سویسرا

برایان، دامدزرندرانی کۆمیتەی هاوکاریی کوردستان بەیاتنامەیەکیان لە بارەی دامدزراندنی کۆمیتەکەیانەو بزو ناردووین، کە تیاپدا دەلین: «ئىمەی دامدزرندرانی کۆمیتەی هاوکاریی کوردستان، دواى چەند کۆبۈوندۇرەتەنەو بەکى فراوان لە مانگى تاياردا و دواى ئەوهە لە مانگى حوزەيراندا پەيۋە و پېرىگوامىنگ پەسندى كرا، دەست بە گار بۇوين و پىنخۇشحالىش دەبىن بەۋەپە دلگەرمىيەو لە پىناوى ناساندىنى مافى رەواى گەلەكەمان و پشتىوانى كىردىن لە خەباتى ناوهەی کوردستاندا هاوخدەباتىي خۇمان رابىگەيدىن». ھەروەها بەنیازن لە گەل رىنگخراو و پارتە کوردستانىيەكان و پارت و كۆمەلە پىشىكەوتتەخواز و دىمۆكراتكە كانى ئەورۇپادا، ئەوانەي باوهەپىان بەمافى بېپارادانى چارەنۇوس بۇ گەلى كورد ھەيدە و پشتىگىرىيلى ئى دەكەن - هاوکارى بىكەن، بەمەرجىنگىش سەرىەخۇبىي كۆمیتە پارىزراو بىت.

کزمیته بانگهوازنگیشی دهرگردووه داوا ده کا بهبوزنهی گارهساتی هیزشیمای کوردستان - هله بجهوه له دژی نهم توانه گهوره یهی فاشیبیه کانی عیراق خوپیشاندان له ئەوروپا سازیکرنیت.

پانگه وازنکه، جهانه، یو داکه که، له کولتوروی کورد له تور کیا

ئەنسىيۇتى كورد لە پارىس ئىمزاى پشتىگىرى ئازادىي فەرەنگى كوردى، لە گەلینك لە شەخسىيەتە ناسراوە كانى دنيا، لە سىاسەتمەداران و ئەندامانى پەرلەمانى ولاٽانى ئەوروپايى جىاواز، لە ئەكاديمىيەكان و ھونەرمەندان و نۇرسەران و رۇزىنامەنۇرسان و خەلاتىكراوانى نۆپىشل كۆركىدە وە.

نهم ئىمزايانه بەبانگەوازىكىدۇ، لە رۆزانە كانى Le monde، HERALD TRIBUNE داو
لە ۱۹۸۸/۷/۱۲ لە رۆزنامەي THE GUARDIAN دا بلازىكىدە و نەنسىتىوت داوا دەكا، كە ھەر كوردى و لە ولاتە
ئوروپايىمەي تىندا دەزى، بۇ ئىمزا كۈزىكىرنىدۇ ھەمان ھەول بىدات.

پهنهان هوندرمهند و نووسدر لمسدر ببری نازاد گیراون و دورخراونه تهود، بهلام تیزه شوینی تهود نیبه و خوایار بین جارینکی تر دینمهوه سدر تدم پاسه.

پاشتر نازانم بون دکتزور رده حیم به خراپی ده زانی نه گذر راستی بنوسری؟ بون تهودی گنجید تازه پنگه یشتووه کانی کورد سوقيه تيان

لەپەرچار نەکەزى و بەدۇزمىنى كوردى نازانى؟^۱ چاوه كەم دكتۈزۈر رەھىم رەفتارە كانى سۆقىيەت وادەكەن، كورد تەو بە دۇستى خۇزى نەزانى، سۆقىيەت هەتا ئىستا باسى كوردى نەكىدۇر، ئىتىر ئەم دۇستايەتىيە بىز كەدى؟^۲ نازانى ئىنمەي كورد چ چاکىدە كەمان لى بىنیوھە دەتا بە دۇستى خۇzmanى بىزانى؟^۳ ئەگەر چاکەكە هەر ئەۋەپى، كە زىنگە بە چەند قوتاپىيەك دەدرى لە سۆقىيەت بېخۇن ئەك خودا بېبىرى؟^۴ نازانى دكتۈزۈر كاتى باسى دۇستايەتى سۆقىيەت بۇ كورد دەكا مەبەستى چىبىه؟^۵ دۇستايەتىيە كە ئەۋەپە كە سەرەك وەزىرانى سۆقىيەت چەپكە گول لەسەر گۈزى كەمال ئەتاتوركى كورد كۆز دادەنلى؟^۶ دۇستايەتىيە كە ئەۋەپە كە بە لىشاد چەك بە عىزاق و ئىزدان دەدات؟ دۇستايەتىيە كە ئەۋەپە، كە سى پىسپۇزى سۆقىيىتى لە عىزاق بەشدارى درووستكىرىنى چەك كى كىميايى دەكەن و چەكە كە دەش پىر و مەندال و ئافرەتى كوردى بىن دەكۈزى؟^۷ يان مەسەلە كە هەر ئەۋەپە كە خۇزى ماواھىدەكى، زۇردە لە سۆقىيەت دەزى و زىنگە كە درارە

پیشنهاده و، نیتر داهی هدموو گدلی کورد دهسته و نه زار له بارده می سوچیه تدا بهوستنی و دوعای خیری بوز بکهین و وا هدموو گزفار و رزوئنامه کاغان باسی سوچیهت بکن. ندو قوتاپیه کوردانه له سوچیهت ده خوینن نه گزفاریان ده رده چی و نه رزوئنامه و نه ده شتوانی به نازادی نهودی دهیانه وی بیلین، چونکه له سوچیهت کەس ناتوانی بیروباوه پری خوی بلاویکاتهود نه گهر له گدل سیاسەتی ده ولە تدا نه گونجی، ده زگاکانی سوچیهت رینگه به نووسینی هەمملاپەن نادەن، رینگه به کنبوونەوە و خۆبیشاندان نادەن، قەدەغەدیه بەئاشکرا و له گزب و کۆمەلدا بائى صددام فاشییه^{۱۱۱} قەدەغەدیه بائى کورستان کۆلۈنىيە.

کیمیاوی خوپیشاندان بکدن رنگه ندرا، وستیان به کن هدمو سالی قوتاپیبه کورده کان به ک جار داوای هولینک ده کن
بتو نهودی جهڈنی ندوروز بکدن، دهی هزار داتیره پگدرین، دهی هزار بیانوی هیچ و پوچان لئی بگیری، دهی هزار ناسیاو
پدززنهو تینجا هوله کهيان ددهدنی. نیواره کهشی نونهدرانی سوژیت
له کونه کهدا هزار قسدی هیچ و پوچ و سهیر و سمهدره هه لدہ رېژن،
وه ک نهودی له روزی ندوروزدا باسی رژیمی عیراق پهباشه ده کری،
یدکنی له نونهدرانی سوژیت له نیواره به کدا رایگاند که «هاوری

به عزیزه کانی عراق چاکن، کورد خوی حمز له شدر ده کات و لهشت ناگات، ته گینا له گەل صددام رینکەوتون نەسلەن هەر موشکیله نبیه و زور ئاسانه». تەممىدە بېرىۋرا دەپىن؟! تەممىدە دۇستىايدى سوھىدەت كۈچلەتىن شىمە دەكەن و الەتكەن، بىزدىن، بىڭىغان،

زدوم پی جوان دهبو، که دکتور وه ک عذریه ته کهی کیشاوه و
نهو نامه دریهه تووسیهه، دهستنیشانی چهند وتارنیکیشی به کردایه،
که له روزنامه کانی سوچیه تدا پلاؤگرانه ته و باسی خهباتی گدلی
کورد ده کدن لدم سینده سالهه دوایدا...

نهوده سیزده ساله به عس ده مانکوژی، دینه‌هاقان و نیزان ده کات و به عماره‌هایان ده کات، باخ و بینستاخان لئی و شک ده کات، کانیاوه کافان که ده کات تیره همچنان که اتیه‌هایان دهدادن، نهوده سیزده ساله

عه ریف عوْد

کاکه و ویس

و قیوه‌یان ده قوسته‌و و تینیان ده گهیاند کار به کوی گهیشتوو و به کوئی تر ده گا...
- چارت پکده‌وه کوری قه‌جبه!... ده لیم چاوت پکده‌وه
به زفر چاویان پی داچجه، دیدنه تازه‌که‌ی جهسته‌ی دایکی، نه‌وی
پیش‌سوی سریه‌وه، نه‌جاوه‌یان جهسته‌ی رووت و قووتی دایکی درابوو
به زویدا، هدردوو لاقيان لدیده ک دورخستبونه‌وه و به ردوو رووی
نه‌یان راگرتبوو. عزه‌هاته زار: نه‌خوا!!
دیسان چاویان پی داچجه و دوا پدرده‌ی شاتنگه‌ی بی نه ده رزه‌یان
به چاویدا چه‌قاند... نه‌م جاره‌یان دوو جهسته‌ی رووت.

«نه‌دی دیواری کونکریتی له رووحاندن نه‌هاتنوا نه‌دی ده‌گای
پولایین! ده‌تاثر و خوشیم! ده‌تاشکنیم و بال ده‌گرم و تا لوتکه‌ی چیای
نه‌دو خدلکه نازایه ناویستمده! ده‌ستی دایکم ده‌گرم و ده‌رزم، کوشک
و تدلازی نه‌م زوردارانه تدفر و تونا ده‌کم، نه‌خوا!! نه‌دو منداله
زولفم بوز نه‌کوشت! بوز ناگرم له او مزگوته بدرنده‌دا! بولام منداله
لینی هاته پیشه‌وه... ده‌ستی خسته‌وه سه‌ر شانی و ده‌منی نا به پهنا
گونیه‌وه و لسدرهخو گوتی: دایکت له زوره‌که‌ی سدراه‌مانه،
سراوی بی‌تازه‌یان ده‌کرد. تازاری پیری نیواره‌ی هیشتا به‌تدواوی به‌ری
زوره‌که‌ی نه‌دو له‌وه نه‌زور خوشتره و قدره‌ویله‌ی دوو نه‌فاریشی
دوو مزگوته بیدکن، به‌لیا! ده‌گزینم. له دوو منداله بیدکن، له
نیدایه.

به‌گورجی راست بوزه و به‌ده‌نگنیکی بلند گوتی: خدمت نه‌بی
ناترسی! هدر شده‌ی پیاوینکی له‌گلدایه، قدت ناهیلین به‌تدنها بی.
باشه پیم بلنی په‌یوه‌ندیت په‌چه‌تکانه‌وه چیبه؟!
- قوریان دایکم! دایکم به‌سری سپیه‌وه بوز گه‌یشت‌تنه نه‌زه!
عزه‌هه‌ستایه سه‌ری، کاپرا به‌سری‌ریدا شیراندی: دانیشه‌هه‌ی
دایک حیزی خوزروش!

زوری پی‌نچوو، نه‌دو دوو زه‌لامدی که عزه‌هیان په‌لکنیش کردیووه
نه‌زووره، دایکشیان هینا. ژنکی بازیکله‌ی که‌لده‌گدت، شپزه و
ترساو، سدری به پارچه په‌زیه‌کی ره‌ش پیچاپزوه، قوه‌تالوزکاره‌کدی
له‌هیندی لاؤ سدری سپیه‌ی خوبیان له په‌زیه‌که‌وه ده‌رینه‌نابوو، سه‌نیلی
خزی ده‌کریشت، به بینی عزه‌ه له جینگای خزی راست بوروه‌وه:
- باشد، تاخ‌ر ده‌لیم کوری باش‌هدا باشه بوز نایدی دانی پیندا بینی
و پینمان بلنی جچ په‌یوه‌ندیه‌کت بهو کورده سه‌گیا‌بانده‌وه هدیه و کینی
ترت له‌گه‌لیان و شیوه‌ی په‌یوه‌ندیت به چه‌تکانه‌وه چونه‌ه عزه‌ه فرزی
لینه‌ه ندهات، ملی خوار کردیزوه و لبدپنی خزی راما‌بیو.
- چی‌یه لالی؟

- هیچم نیبه بیلین... بلنی چی؟
- ناوی گه‌واده هاکاره‌ه کانت بلنی! نه‌یوه چین و نیازی چیتان
هه‌بوو؟ شیوعین؟!... «إخوان» نه‌خناشی له‌جیزه کودبیه‌ه کاندا کار
پکدن?
- هیچ شتیک نیم تدانه‌ت مرؤشیش نیم نازانم من چیم، هدر
خوت ده‌زانی!
- وايه من ده‌زانم، که دایک حیزی‌کی ولاست فروشی خونی‌پت.
- من بی‌تازانم!... خواه‌یه گیان من بی‌تازانم.
- دایکت بانگ که‌ینه خواره‌وه و ژه‌مینکی...?
- ...
- وه‌رن خونی‌پنه وه‌رن... سواری بی‌ن.

- خیزیان ده‌گا، لده زیاتر شده‌فم مداشکنیان... له ریزی سوپای
نم‌لاته تزک و لونکم چوو و نه‌مدش پاداشتکه‌ه کانی هاوار

بوزه... نه‌وهی که ده‌بوو بی‌سوسوتینم، باره‌گا نه‌بوو... مزگوته بوزه،
منیش له ترسی خوا نه‌مونیا بی‌سوسوتینم، تاخر، قورغان و کتیبی زفری
تیندا بیون، نه‌وهی که ده‌لین چدته بوزه و من له‌نانو ناگرم ده‌ره‌هیناوه،
به‌سری جه‌نایان و په‌شیری دایکم و به‌گزبری باوکم مندالنکی بی‌
خاوه‌نه‌ی ساواه ناو پینشکه بوزه، بینشکه‌که‌ی گری گرتبه و نه‌وشی
تیندا شه‌ته‌ک درابوو، زفری نه‌مامبوو بسوسوتی... ده‌گریا... ده‌زیری‌کاند و
منیش دلم پی‌سوتا و ده‌رم هینا... نای بسته‌زمان چون خونی پی‌سوتا
نووساندم و هدن‌سکی ده‌دا و جاره‌جاری ته‌ماشی لای ناگره‌که‌ی ده‌کرد
و به‌گورجی رووی خزی وه‌رده چه‌رخاند... نه‌خز ناخرینکه‌ی پیاوه و
پیه‌رکه‌یان کوشت، یه‌ک ریز دوچکه‌یان لهو کاپایه‌دا سدرف کرد،
مزگوته‌که‌ش ده‌شیان سووتاند و په‌په قورغانی نیوه گرگتوو با ده‌بیردن،
منداله‌که‌ش... منداله‌که‌ش هر کوژرا.

- هد‌تیو سه‌گ، شیت بوزه؟ مندالی چی و ته‌ره‌ماشی چی؟!
نه‌خونی چی و گورو سه‌گی چی؟ نه‌دو سه‌گا‌بانه مزگوته‌یان کوا
هدیه؟! هد‌شیانی بز بنکه و باره‌گایانه.

لینی هاته پیشه‌وه... ده‌ستی خسته‌وه سه‌ر شانی و ده‌منی نا به پهنا
گونیه‌وه و لسدرهخو گوتی: دایکت له زوره‌که‌ی سدراه‌مانه،
سراوی بی‌تازه‌یان ده‌کرد. تازاری پیری نیواره‌ی هیشتا به‌تدواوی به‌ری
تازه‌که‌ی بز کوره‌دا! نه‌خ ساوای ناو پیشکه چه‌تنه نین.

تاخ خونیکه‌ی بز جارنیکی تریش چاوم به چاوه گدشه کاله‌کانی
ندرمیں پکه‌وتایه‌تده... من په‌هه‌شی خواهه‌ند له دیدنی نه‌دوا
ده‌بینم... هرچه‌نده تینیا یه‌ک و شه‌ی کوردی ده‌زانم نه‌دیش
«حدیاتم» و نه‌دیش هر ناوی من به عاره‌یه ده‌زانی بدلام نیگامان
داستانی خوش‌ویستی بوز به‌کتر ده‌گینه‌نه... ناخی په‌له سوزی ندرمیں
له ترپه‌ی دله گرگرتووه‌که‌م ده‌گا... ناخ که ده‌نگی دانگنکی
فریشانه‌یه، که ناوم ده‌با و ده‌لی «عدوده‌ا» و هیندی شتی تریش
ده‌لی، که هر وشی خیریان تیندا ده‌ناسمه‌وه... نه‌دیواری کونکریتی
ساره و سری له رووحاندن نه‌هاتنی زیندان، ده‌تروخیتم... نه‌دی

دره‌گای پولایینی له شکان نه‌هاتنوه، ده‌تشکنیم بال ده‌گرم و تا به‌رینی
ندرمیں ناویستمده... نامه‌ونی ندرمیں فیزی عاره‌یه به‌کم، نه‌گر
عاره‌یه بزازی لده‌تنه هدره خوش‌هکه‌ی تامینی، نه‌گر فینی هیچی له
میزه‌که دانزا‌بیو، دانیشت. دلی خیرا لئی ده‌دا، نه‌وه‌ندی دی ره‌نگی
بزه‌کابوو و ترس جهسته‌ی داگرتبوو. تفسدره‌که‌ش بددهم
چگره‌که‌شانه‌وه ته‌مسدر و نه‌سده‌ری زوره‌که‌ی ده‌کرد... له‌په‌لینی هاته
پیشی و ده‌ستینکی خسته سه‌ر شانی و ده‌سته‌که‌ی دی‌یی به جگره‌که‌وه
خسته سدر میزه‌که و چاوه له‌چاوی عزه‌ه بپی، که نه‌میش چاوه
نه‌ده‌تروکاند. لینی هاته زار و لسدرهخو گوتی:

- کوری باش تو وه‌چه و رزله‌ی ته‌باعویه‌دهی، تازه‌نه‌دوهی عدلى
و حدسدنی... تو پاشعاوه‌ی نه‌دو قاره‌ماناندی، که «نه‌ندله‌لوس» یان

گوت... باشه نایه‌ن هدر توزگالی له ره‌وشت و پیاوه‌تی و تازایه‌تی
نه‌وانانت تیندا بی؟! شه‌رم نیبه کورنیکی وه‌کو تو نه‌مه‌حالی بی؟.
نه‌فسدره‌که سوتورو جگره‌که‌ی تکاند و به‌گورجی راست بوروه،
هردروو ده‌ستی خسته پیشده و ده‌دهم هدنه‌هینانی هدنگاوهی وه‌ده
له‌سدری ره‌یشت: باشه پین بلنی بوز فرمانی (راتید وه‌تبان) ات شکاند؟!
کاتنی پنی گوتی نا نه‌دهه چه‌تنه‌که‌له ده و پهنا شاخه، بوز نه‌تی‌پیست
بی‌پنکی؟! که پنی و تی به‌کن له باره‌گای چه‌تنه کان سوسوتینی بوز فیل
و گزیت کرد و له‌پهناکه ناگرت کرده و تا سه‌ریازه کان دووکله‌که‌ی
بی‌پنکی: نه‌هه عزه‌ه سووتاندی؟! بوز چه‌تیده‌کت له‌نانو تاگر
دره‌هینابوو؟ ده‌زانی هدر له‌سدر یه‌ک لوه تاگانه سدربا زیریاران
جهسته‌ی خزی له زه‌وبی چیمه‌تغییره‌که‌وه که هله‌لچه‌ی و راست
به‌ووه‌وه... سه‌رچه‌که‌کانی رچی بیون... په‌نجه‌کانی ته‌زیبون، ردینی
هاتیبوو و ته‌واو ره‌نگی بزه‌کابوو، پیاویکی پیری گزیان بدده‌ستی چه‌ماوه
چاوه‌کانیدا به‌دی ده‌کران... چاوه، ره‌ش و درشت بیون، خالنکی

دیالیکتیکی زات و بابهت

لینکولینه وید که لمبد روشناایی فهله سده که هیگلدا

نووسینی
محمد مدد که مال

تم دوو کیشیده بکدن. بز نفونه شوپنهواهر (هدرچنده به شاگردی کانت دانهتری) لهو بروایدایه که جیهانی میتا. ماتریال همدوو فیزیکی فلسه فیدا باسکراوه. زور جار تم پهیوندیبه هدموو زهمنهیده کی ته پستموزجیانه خوشکراوه و پهستراوه به هدموو تیراده-will يد. ويست وکوو هیزینکی کوسنوزیجه به هدموو جیهاندا پدرش و بلازیته و سره روتاوه که، پددم سیسته مه ته نتلوزجیبه کانه و، هندی جاریش مدلله که به کیشیده کی ته نتلوزجیبه دانراوه و لینکولینه و ته پستموزجیبه کان بزون به پاشکنی. کانت^(۱) بکنکه له زانایانه له روانگیده کی ته پستموزجیبه و تماسای کیشکه کی کردووه و زات و بابتی به دوو شتی جیاواز و دورو داناوه، پهیوندیبه کانی نیوانی پهدره کی External داوته قله. تم هملوئیسته دووه لیستبیه کانت تاکرو رادهیده کی زاتی لفناو قدوارهیده کی سلپیدا خفه کردووه و توانا و دسلانی داهینان و گزپانی زاتی کم کردووه. له رام هرگیز له گدل کانت مرؤف نه توانی به تداوی بیناسی، بلام هرگیز له گدل کانت ریناکویت و تم هیزه میتافیزیکیدی گردونون به دوروگیده کی شاراوه و نه پیشاوه دانانی. له کاتیکدا مرؤف تیراده خوی دزانی، بدهشکی یا شینوازیکی وسته میتافیزیکیدی زانیو، که بابدتنکی داهینان و هیزینکی کارگیر له جیهاندا. سره رای تمهش کانت جیهانی فوری تیراده يه^(۲). جاکوبی Jacobi^(۳) به بزچونیکی رزماتیکیبیانه کرد به دوویه شده: يه کدم: جیهانی نومینا Thing-in-itself پیمان رانه گدیدنی^(۴) به رای کانت جیهانی نومینه يا میتا. ماتریال و سرفیگه رانده بز مدلله که چووه؛ ناسینی جیهانی میتا. ماتریال به هست و نهسته پهستزیه، نه ک درک کردن يا زانینکی به هزی عقل و مهندیقه، بلام تایا نهو پدی پی بردنه چونه؟ شلایدرماخدر Schleiermacher^(۵) که زانایه کی تری نهو سرده مه ده کهونته نهودیو توانا و دسلانی عقله و مرؤف هرگیز تم جیهانی نادقزنته. تیزوره ته پستموزجیبه کی کانت تاکرو رادهیده که هنگاونانیکی پیشکوه و تخریزانه و زانستانه، چونکه زانی به واتیعینکی به دردهسته کی و مدلوس و هسته کیبیوه ده دستزیه. بلام کم و کوری هولدانه کانی نهودایه به بز نهودی توزقالی زانیاری لباره جیهانی میتا. ماتریاله هدیه، بروای پیهیناوه. ته گدر عدق نهانی سروری جیهانی فینزیمینه ببری، چون ده زانین جیهانیکی نادیار نهودیو نهودیه کی ترده شیللری شاعیر و شیلنگی فدیله سروف نه هدیه. لدایه کی ترده شیللری شاعیر و شیلنگی که هنگیز زهمنه سرفیگه ریبه جاکوبیان جینه شتورو و پهنان بردوته بدر هوندر و نه زموونه هوندریه کان، بز نفونه زاتی شاعیر له نه زموونه هوندریه کیدا له بابهتی شیعره که جیهانیبیته، يا وکوو بابهتیکی شونکهونیکی ناماکتول (لاعقلاتی) و له نهاده زهدر و کویرانه. پوخته باس لیزه دا نهودیه، که کانت له لایه که زات و بابدی لیکجیاکر دزتده و لدایه کی ترشه و بروای به جیهانیکی نه زانرا و هدردوکیان يه ک شتن، تم بزچونه هوندریه و نهانی شتیکی نهی و بز بکم جار تم دوو زانایه باسان کردبت. له پیش نهانده و نه لمانیا هزی سرده کینی ناکزکیده کان بزون. کانت له کتبیه کیدا Critique of Judgement له گرنگی نه نه زموونه و فیخته يه کدم کمس بزون هدولیان دابینت چاره سدری شوپنهواهر و فیخته يه کدم کمس بزون هدولیان دابینت چاره سدری

* * *

- تز چیت؟
- من کدرم.
- نه دا
- هینم... سه گم... پشیله... عالاااو... عالاااو...
- پنکیا دایانه قاقای پنکه نین، تهفسره سه روتاوه که، پددم

قاقای پنکه نینه و گوتی:

- وانا... باشت.
- عالاااو... عالاااو... حدب... حدب...
- باشت...
- عدب... عالااپ... حاااو... حیاوا...

- پدسم... زور باشه، ده پیم بائی دهی... تز چیت؟
- هینم... سه گا! نا، کدرم کار... نه... کدر و سه گ...
- نه خیر تز نه و شتنه نیت، تز قاره مانی!

من قاره مانی!

- تز پیاوی!
- من پیاوام!
- تقویا...
- من...
- هینی... هینا
- هینم... هین

- تز، سنوری ولات له چه ته و پیاوخراپان ده پاریزی!
- من، سنوری ولات له چه ته و پیاوخراپان ده پاریز.
- تقوی...
- من...

- تز گر له هدموو شتیکی چه ته کان بدرده دهی.
- گری ته بدرده ده!
- تز دهست له هیج کس و هیج شتی تاپاریزی!
- ناپاریزم.

* * *

- عوزه بان له گدرماوی بهندیخانه کوهه هینا، دهستی جلی بهله ک پهله کی سردازیی له برداده بزو، پاک و تمیز خوی شوشتبورو، جوان ریشی تاشیبورو، پنل او بزیاخ کراوه له پینداهون. عوزه عوزه جاران نه بروا زه لامه کی چارکز و گرژ و گزل بزو، چوار ختنی و دش په سدر بازوبیوه بزون، نه دوهی که هیج نه ده ما پنی نه کن، په حورمه ته ده ته نیشته و په ره و زوره فراوانه که رینان ده کرد...

- فدرموو رویس، فدموو دانیشه!
- عوزه دی گرژ و مون، بدرانیه تهفسره که دانیشت.
- رهیس!... بدرله وهی تهشیف پیتیه نیزه له کوی بزو?
- قوریان له گدرماو بزو.
- مدهستم نه دهایه بدرله وهی پنهانیه بهندیخانه.
- باره گای گشتیمان له گه رکوک بزو و فدوچه کدشمان له (هدیهت سولتان) بزو.

- عوزه جاری ده زبری و جاری ده وری، جاری ده بیزباند و جاری ده یقوقاند... هدر جاره و به کینکیانی به کوله ده گرت و زوره کی پی ده گنپا، زه ویه چیمه توزیز کراوه گنجگر مجده که ناو لدپی و سدر چونکه کانی نازار ده دا، بلام په گونیه هدرمانی نهوان ده نگی لی بدرز ده گرده وه، وا لی هات پهی قدرمانیش ده نگی لی هله دهی...

زلام بون به پینچ، دهست و پنی عوزه بان توند گرت، په دهستیانه ده له رزی، رووت و قوتیان کرده و هاوایی ده گدیشته ناسان و له زوره که شه بدواوه نه ده بیسترا... جنیوی ده دا، ده گریا، پانگی خوای ده گرد، نه ایش په ده شدق و سونه و شاندنه وه، یه که له دایی یه ک زاری پیسی خزیان هدپشت و هه وسی چه پهانی خزیان دامر کانده وه...

نه خیر دیاره کارنیکی زور خاپم کردووه و به خون نهانیو، مندانی کورد گهوره بن به چی دهین؟! خز نابه مدلایه کدت ده بنه چه ته، کوره رنگه هدر به چه ته بینه دنیاوه. مزگه و تیان بون نویز و خواناسی نیبه، مزگه و تیان بون پیاوه پیره سه گباوهش یا کونه چه تدیه کی پیاوکوو بزو یا باوکنکه و چه ته پهروهه کردوده... ناخ، بزاوه به خون که دهسته عذریف زیاب له بزی بندینخانه، هدر به فشه جووتی شاخه تی تریشی له سدر پاسکی چه سپ کرد. عهرب ف نایف جبوری خدت و مهتی لی فیزی دا و یه ک تدخته سهوزی به لامی خویه و نوساند، منیش نهودی هدشم بزو له دهستم دا... خدت، شهده فی دایکم و پیاوه تی و که رامدی خون...

نه زنی... ظاهر بزو؟! بلام سید زور جاری فرموده منانه نه گر هی دوژمنیش بن بی توانن... کوشتنی خلکی بی دهسته لات و بی توانن گوناهنکه قدت ناشور نهندوه... مزگه و تی خواهیه چی بکم؟ چیم پکردهایه؟ نه مانه بی شده فن، نه مانه درندن درند... تاخ نه مین... خرم له باوشه بگرم، نه مینی خون فیزی عاره بی ده کم، نه مینی کینی خوش بی فیزی ده کم، له مهترسی دوریان ده خه مده، له کوشتن رزگاریان ده کم، نزیش سوپایس ده کهن، چبا و بدفریان بی دهیم دنیم...»

تدقدی قوقل و زهی زنجیری ده رگا، زنجیره بی بی عوزه بان پساند، بزی هاتنه ژوری، په تکی به قولنده بان له مل کرد، یه کی له سی زه لامه زه بله لاحه بی بی هاتبونه ژوری، په ته که راده کیشا و عوزه سوک له گدل دستیدا رذی.

- حیزی کوری حیز بکوهه سدر چوارپلها

....

شدقیکی به پونتالی تی سره و ندرا... عوزه که دهسته سدر چوارپل، یه کینکیان سواری پشتی بزو و نه وی تریان په ته که راده کیشا و سی په میشیان له دهواه تینه هله دا...

- هدچه برق...

- په خوا کدرنکی دیزی سه گیاب خینه، بلام بز باداری باشه.

- نهوانی دی قاقا پنکه نین.

- بوهه دایک حیزا

- کوره نه ده کده خز سه گ نیبه

- که دهیش بی ده بی بوری.

عوزه جاری ده زبری و جاری ده وری، جاری ده بیزباند و جاری ده یقوقاند... هدر جاره و به کینکیانی به کوله ده گرت و زوره کی پی

ده گنپا، زه ویه چیمه توزیز کراوه گنجگر مجده که ناو لدپی و سدر چونکه کانی نازار ده دا، بلام په گونیه هدرمانی نهوان ده نگی لی بدرز ده گرده وه، وا لی هات پهی قدرمانیش ده نگی لی هله دهی...

- ده زبری... ده وری...

زات هدیه یا نهدیه، پایه‌ته که هدیه و بونوی لمسه زات رانه وه ستاوه. هدوئیستی زات رسنه ترین و راسته و خوتربن هدوئیسته بهرامپر پایه‌ته که‌ی^(۱۹)، چونکه هیچ دیوارنگ له نیوانیاندا نیمه، ته ناندت زات نه‌گدیشته نه و راده‌هی زمانیش به کار بهینی بوز وه سپکردنی. له هدمان کاتیشدا هه‌زارترین جزوی زانینه^(۲۰)، چونکه زات سیفاته کانی پایه‌ته که‌ی نه‌فزیوه تدوه. نهدم جزره زانینه له و زانینه راسته و خوبه ده‌چنی که «برتراند رسمل» باسی کردووه، به‌لام هیگل و رسمل ناسخان و رسخانیان بهینه و هیگل لیزه‌دا نه‌وه ستاوه و برهاشی به تاکره‌وی و سدر به خوبی هیچ پایه‌تیک نیمه. نهنجا نه‌گدار

- ۱ یه ک چاوگه‌دی نه نتولزوجی.
 - ۲ یه ک چاوگه‌دی لوزیکی (مدهنیقی)
 - ۳ یه ک چاوگه‌دی نه پس‌تمولزوجی.

زیارتی له پاره وه بزانین پیویستمان به به کارهینانی زمان هدیده، «نهوهی پاسی ناکری نادرروست و ناماقوله...» (۲۱) مرؤٹ له رنگای زمانه وه و دسپی پایه ته کان ده کات و به که سانی تری راده گدیدنی. به رای هیگل زمان مدرجنیکی سره کیبیه بُز زانیاری. نهوهی له زمانیشدا به کاربینت زاراوه هیده، زاراوه کانیش کوزمه‌لی بیری هدمه کین Universal که به سر هدمو پایه تینکدا ساخ ده گرینه وه. بُز غورونه: دره خت سهوزه، لدم پر فیوز بشنده و شده (دره خت)، (سوز) دوو هری هدمه کین، دره خت بُز هدمو جوزه دره ختنی به کاربینت، ئایا دره ختنی پرتقالان بُز یان به پورو، هدروهها رونگی سهوز بُز هدمو شتیک به کاربینت. و کورو مقان نهوهنده ده زانین که پایه ته که شتیکه هدیده. و شده «هدیده» له زمانی ئینگلیزیدا «IS» بُز هدمو هدبو و

۱- یه ک چاوگهی نهنتزلوجی
به رای هیگل عده قلی موتلهق The absolute mind ته نیا راستیبه که و هدمو بونه ور و شته کان شیوازی نهون. جیهانی ماتریالی (سروشت) هدرچه نده به شتیکی جیاواز و ناما قول داده نری، بدلام له بندره تدا رو خساری عده قله، یا شیوازی ده ره کیم نه و راستیبه یه شتیکی جیاواز نیبه، کوابیو عدقه و سرووشت یا خو باهه دوو رووی راستیه کن له یه کتر جیاناکرینه وه. لدیر نهدم هزیدشه هیگل عقدل به بروونه ورنکی سر بیست داده نی، چونکه پایه تی بیر کرد نده و کهی شتیکی جیاواز و دورو نیبه تاکو عقدل مد حکوم کات، بدلکو رو ویده کی خونه تی، له کاتینکدا زات پایه تینک ده ناسی، خونی ناسیو، یا له کاتینکدا سرووشت ده گئری خونی گئری وه.

چیبیه که هدیه؟ له واند یه هیشتا سیفات‌ه کانی تذانین، بهلام ده توانین
بلین که شتینکه (تیستا) (لیزه) دایه. یا نتو پایده ته تیستا لخه دایه.
ناسینی پایده ته که لم قواناخه سدره تاییدا به به کارهینانی ثم زاراوه
هدمه کیانیه وه پهستراوه. مدهستی هیگل ندوهید که راسته قینه‌ی
پایه ته تاکه که شتینکی هدمه کیبیه وه کرو ندو زاراوه‌یه په کارمانه هینان.
هیگل سیفاته هدمه کیبیه کان وه کرو نهفلاترون له پایه ته که جیاناکاته وه
و به موجوده دیان دانانی و زه مینه یه کی کونکرنتی بخوش کردون.
پایه ته تاکه کان و سیفاته هدمه کیبیه کان (چی هدسته کی بن یا
خوشکی)، په یوندیبیه کی دیالیکتیکیان هدیه و بهمی به کتر نابن.
راکه‌ی هیگل لم رووهه کوت و مت له تیزی گوهه‌ری نه‌رسن ده‌چنی
و دزی سیسته‌م می‌افزیکه که ده جیاواز بهلام یه کن و سرچاوه که شیان یه ک
شته. دزی پاید له پاید ته وه درچووه. سروشت وه کرو دزی پاید بز
عده، شتیک نیبه له عده‌لده جیاواز و دوره بنت، بدلكو پاشکوزی
عده‌له.

۳- یه ک چارگدی ته پستمزلوچی
نم لایندن به شنیکی گدوره پدرتوكی فینزمینزلوچیبه و پهنجدی
بو زور مسله‌لی کزمه‌لایته و رامیاری راکشاده. وکو پاسم کرد،
هیگل له سدره تاوه وکو زانایدکی هدسته کی قزلی لئن هدلده کات
(بهیچ جزویک زانیاریبه هدسته کییدکان ردت ناکاته و)، لدویوه
روروه کاته قوزناخه کانی تر. لم قوزناخه سدره تاییده دا زات راسته دو خز
پهیوه ندی به پاهده کده و هدیه و پاهده کدش له پرده میدا قوت
میزه، تهی میز چیبیه؟

میز شتیکی قاوه‌بی رقه، لاکینشیبه، چوارقاچی هدیده، بز نان خواردن یا خوب نشدن و بد کار دنیت... هتد، نعم کزمده سیفات‌انه خرانه پال میزه که هسته کن و همه‌کن، و اته تدبیا لهم میزه‌دا نین، کهچی میزه که بک میزه و هندنه کیبیه Particular، تایبیدت و دیاریکراوه.

با پردازش داده های آنچه در این مقاله ارائه شده است، می توان این نتایج را با نتایجی که در مقاله های دیگر ارائه شده اند مقایسه کرد.

شیلنگ بوده دو زمینی هیگل چونکه له پیشه کیم ندو پدر تروکه هیگل ره خنده له شیلنگ گرتروه، به توان مجده و ده لئی که «موتلله The Absolute لای شیلنگ» لدو شده و تاریکه ده چیت، که هدمو مانگاکایش تبیدا رهش بن^(۱۴)، به رای شیلنگ دژ یه که کان Contradictions لعنوا موتلله قدا لعنوا ده چن و نامیزنه هیگل به پنچه وانه شیلنگده و شهی لعنوا چون و نده ما بد کارناهینه بدلکو دژیده که کان گزرباتیان به سردا دیت هله لدگیرین یان ده شاردرنده وه، و شهی Aufgehoben له زمان ثالمانیدا مانای ره تکردنده و گلدانده و پاراستن ده گرنتندو حدزاده کدم ندهو ش ده ستیشان بکدم، که نتم دوو فیله سوو ناگزگی به کان به پا به تی داده نین و ده یانخنه ناوجه رگهی پا به ته کان دو نده مش له وانه یه خالینکی هاویه شی نیوان شیلنگ و هیگل و مارک

لەتاو تدوّزە رۆشنېرى و فەلسەفيه کانى زانكۈزى جىينا بىزۇنەتەرەي رۆمانتىكى و تەنپىریدا هيگل توانى جىنگايدى تابىيە بۇ خىزى بىكارەدە و سىستەمەنگى نۇزى بېتىنتە كايدەدە. زۇر زاتا بىادىخە گۈنگە نادەن بە هيگل و دەورى فەلسەفە كىدیان (وەك بەرەھەمەنگى نۇزى) فەراموش كردووە. بەراي كارل پۇپەر، هيپررپاوهرى فەيلەسۈوفە كانى پىش خىزى جووبۇرەتەدە و ھەممۇبىا خىستىتە تۇرە كەيدە كەدە و كردوونى بە مالى خىزى^(۱۵) ھەرۋەھا وەك باسماڭ كەدە، شىلنجى ھېچ كاتىنگى بىروايى بە رسەننېيە بېررپاوهرى كانى هيگل تەببۇرە و بەمآلى ذىزراوي خىزى دانادە. رۇپى سۆلۈزمۇن لە زۇر جىنگادا دەلىٰ كە ھايدرانى شاعير لە پىش هيگل ئەم مەسىھلاتىدى بەزمانىنىڭ ئەددەبى باس كردووە^(۱۶). لە باوهەرە ئەم زاتايانە زۇر پىپىان لە مەسىھلە كە داگىرتۇرە و بىي بەزەپىيانە پەلاما هيگلىيان داوهە. تەو راستىيەيان بېرچۈتەدە، كە مىزۇرى گەشە كەد فەلسەفە و كەرپۇرۇنىڭ يەك وايدە، ئەمەز لە مەندالانى دۇننەدا نەشۇۋە كردووە و سېبەينىش لە مەندالانى ئەمەرۇدا لەدايىك دەبى. كارل پۇپەر لە ھەممۇبىان زىياتار زىيادەر ئەپسۇز كردووە و تەنانەت قىسى ناشىرىنى شىلنجى و تۇرە، بە فەيلەسۈوفەنگى كۆنەپەرسەت و ھەلپەرسەتى دادەنلى، هيگل تەنەرە واتەنلى «هيگل فەلسەفە» بۇ ئەدە بۇرۇ پىنى بىزى شۇپىنەوار واتەنلى كۆنەپەرسانە كەنەنەن، مىزە كە وەك خىزى نامىتىتەدە. ھەرچەندە هيگل لە دواي ۱۸۱۸ وە لە زانكۈزى بەرلىن بۇرۇ بە مامۇز و ھەلۇيىستىنگى كۆنەپەرسانەنە ھەلبىزاد و بۇرۇ بە فەيلەسۈوفە دەولەت، (دەولەتلىپ پروسيا لەو سەرەدەمەدا، واتە لە كاتى فەندرى سېيىھەدا دەولەتىنگى پاشايىتى كۆنەپەرسانە بۇرۇ) و ئازادىيە بە تەداوارى خەدقە كىرا، بەلام رۇوناڭى و لاپەنلى پىشىكەن تەخوازانە لە سىستەمە دىيالىكتە كە هيگلدا كۆتايى تەھات و لە مەيانى گۈزە داهىتىندا هېنىزىنى فېتكىرى بۇرۇ^(۱۷).

هم جزو فیخته فلسفه‌ای رهخنده کاری (کانت) ای جینیشت‌تورو و رنگه‌ی ندادوه جارنکی تر کیشه دووه لیستیبه کان لهناو سیسته‌هه که‌یدا سدر هله‌له‌ندوه و پایه‌تیشی گردودوه به قوریانی زات. هیگل و شیلنگ که دوو هاوینی هاویبر یوون^(۱۳) راکانی فیخته‌یان په‌سنه‌ند نه کرد، چونکه وک هیگل دلی فیخته، نده‌هی بز دیاری ندکردوون، که چون نه و جبهانه‌ی له زاته‌وه ده‌چووه جارنکی تر ده گهربته‌وه ناو زات و کوتایی به نامزی ده‌هینی. هاوینیدتی نیوان هیگل و شیلنگ تاکو سدر نهبوو، بدتاپیدتی دواه ده‌چوونی به کم به‌ره وک، هیگل، شیلنگ تاکو سدر نهبوو، بدتاپیدتی دواه ده‌چوونی به کم The phenomenology of mind

په لکو به پا به تینکی ماتریالی دانه نیت نه ک مرؤف. که وا بو خا وون
کزیله که له کوتایی جه نگه کدیدا له لایه ن مرؤفینکی تره وه دانی پیندا
نه نراوه.

- خاوند کویله زانیکی تمدهل و بی کاره (Passive)، لهناو دهربای هیدونیستیدا نوقوم بوه، خاوندی هیچ داهینان و گزبانیک نبیبه، پاپه ته سروشتبه کانی دهورو بهری ناگزبرن، چونکه کویله کده کاری بز ده کات و ناوار ززووه کانی تیزده کات. کدوا بابو ته و زاتدی جیهان ده گزپی و چالاکی دهنوینی زاتی کویله کدید نه ک خاوند کویله کده. گزبانیش، وانه زات پاپه ته کده بدرامه هری داگیر ده کا و ته و کالایده بده بالا دهبری که خزی دیدوینت. کویله کده لام حالتده دا خاوند راسته قینته بدره همه کدید. تنجا نازادی به رای هیگل گزبان و کارکردنه، نه ک تمدهلی و بینکاری و خدو و خدیال، بوزید ده توانيں بلین، که سدر بستی راسته قینه لملای کویله کده، نه ک خاوند کویله کده، سمره دله دات.

- ۳- زیان و خوشی و راپوراتی خاوند کوژیله که پایه‌ندی به رهده‌می کوژیله که یه. ته‌گهر کوژیله که له کاریوه‌ستی و واز له بدره‌دم هینان بهینتی، خاوند کوژیله که لمبرسا ده‌مری، سه‌رم او سولی زستان ره‌قی ده کاته‌وه. ثدو جیبه‌انه‌ی خاوند کوژیله که شانا‌زی پینوه ده کات و به جیبه‌انی خنی داده‌نی؛ به ده‌ست و بازووی کوژیله که هله‌چخراوه و دیواره کانی به‌رزکارونه‌ته‌وه. راسته کوژیله که مولکی خاونه‌نه کدیه‌تی، بدلام مولکی خاوند کوژیله که بدره‌دم کوژیله که یه، زیانی خاوند کوژیله که به‌ستراوه به‌بدره‌دمی کوژیله که‌وه. که‌وابوو خاوند کوژیله که نازاد نیمه، حونکه زیانه، لمسه‌ر زیانه، کوژیله که و دستراوه.

خواهند کنیله به هدله لکیرسانی جدنگیکی خویناواری و نیازی داگیرکردنی زاته که به رامبهری ده کدوئته ناو تم هده میژوپیوه و. مادام کنیله که تنهها هینزنه که جیهان ده گنبری، روزی دینته کایده و که مانای ژیان و سریهستی ده دوزنیته و جدنگیکی خویناواری تر بدرانبه خواهند که بدریاده کات. زورجار له میژووشدا وا روویداوه، که کنیله که هدستی به بیونی خزی و سریهستی کروودوه به لام نه بیوزراوه ثالای جدنگکه دلکات و بدرامبهر خواهند که داوهستی. لدم حاله تدهدا هینگل ده لئی که کنیله که له ریگایه کی ترهوه نه ک به جدنگ (چونکه له مردن ده ترسی) (۲۷) ههول ده دات راستیه سریهستیه که بدلز نیته و، دیاره به دوای بیانویه کدا ده گنبری، که خزی له دهست جدنگکه رزگار بکات (وه کوو وجودیده کان دلین کنیله که خزی ههله خله تینی)، له هری خهبات کردن خزی ده داته دهست کومدی بیروباوه پری وه کو رواقیزم stoicism گومانکاری (۲۸) Scepticism یا بیروباوه ری ناییتی Unhappy consciousness که به رای هینگل تم بیروباوه رانه تایدؤلوزیه تی کنیله ده تین و مرغف له کفت، نجع، حده ساندنه ده بازنگاهن.

ترس له مردن جارنیکی تر هینزوتونانی کوزیله که ده پروختینی و رینگای نادات دام و ده زگای کوزیلایدتی ته فرتوتوناکات، له همان کایشدا کوزیله که له تندجامی کارگردن و پدر هم هیناندا گدیشتزته نه و بروایهی که سدریسته و پیوسته به کوزیله بین ندمینیتده. هیگل لیرهدا وای بوز ده چی که کوزیله که ئاماده‌ی جدنگکه نیبه و برواشی به سدریستی هدیه، بوز نهودی خنی رازی کات و بگاته قەناعەتىنکى زاتى، بۇنى سەریستى دە گەرنېتىدە بوز بىر (فکر) يا جىهانى ناوه‌وھى زات. مادام له بىرگردنەوە و خىيال و تەندىشىدا سدریستە و ئەنگەر قاچ و دەستىشى كۆز و زنجىر بىكىنە خىز بىرگردنەوە و

یدکم و هگو چون حمز له ثاو ده کات و ده یه وی بروونی ثاوه که ره فزکات و بیخاته سه ره بروونی خزی، ثاوه هاش ده یه ویت زاته که هی برانه هری ره فزکات و بیکات به مولکی خزی. هیگل نهم زورانی باز بیه میزوویه به کارنکی ته نتولنجی و هدر بیو داده نی، وینه بیه کی تاریکی ژیانی کوملا لایه تیمان پیشان ده دات که له لای مارکسیه کان و وجودیه کان به چه موسانده هی چیناید تی ناسراوه. زاتی یدکم حمزه کات بروونی بس مدیلندرینت، زاتی بهرام بیه ره بخاته ژیز رکینی خزی وده و په سدر یه سستانه هژی، هیچ هیزنکی ده ره کی حمز و ناره زوروه کانی نه بدهسته وده، چونکه بروونی گدانی تر ده بشته هژی په رئین کردنی سنوری ندو زاته، دا گیر کردنی سه ره استیبه کدی،

موسسه ده بروز به بیوی خوی و سهل یادیستی داشت، به زانیکی زاده شد و زاده کردی تر ژنرال است بکات؟
داغیرگردی زانیکی تر مرزه دخانه ناو جدنگی مان و
نه مانده. هدردو زانه که له جدنگیکی خوناکیدا پهرا بهره یه کتر
راده و هستن، پهمه رجینک نایاندوی یه کتر پکوزن، چونکه مردنی
یه کنک له زانه کان گزتایی په حمزی داغیرگردنه که دش ده هینی. زانی
یه کدم نایاندوی زانی دوروه پکوزنی، چونکه پیویستی پینی هدیه ده بی
بڑی، بدلام وه کوره مرؤفینکی سره است نا، بدلكو وه کور کزیله یدک.
لهم جدنگه خوناکیدا ندو زانه تری ترسی مردنی ده کدویته دله و
حمزه کات به هدر شیوه یدک بی بڑی، تدانندت نه گدر قاج و
دستیشی بخنه ناو زنگیره اوه گرنگ نیبه، ندوا زیانی کوزلا یادتی
هدله بزیری و واز له جدنگه کدی ده هینی و سدر بوز زانی پهرا بهره
شورده کات و ده بی به مولکی. زانی پهرا بهره که له جدنگه که دا بی
پاکانه گیانی خزی خسته مهتر سیبه وه و گونی ندادایه مردن، ثالای
سرگوتن په رزه کاتده و ده بی به مرؤفینکی سره است و خاوه
کزیله. لهواندیه له گدل نهم تیزوره سایکو- نهنتزلوجیبیهی هیگلدا
رنده که دین، یان را و سه رنخی تایپه تیمان په رانبه هری هه بیت، به لام با
وازی لئی بهینین و بزانین کزیله و خاوه ن کزیله، یان زانی کولنده ده و
کولنده رج گوزانیکیان به سردا دیت؟

خاوهن کزیله که دوای جدنگه خویناوییه کدی ده بیته خاوهنی سرووشت و خاوهنی زاته کدی تریش. زاته کزیله که ده خاته ئیز زه بر و زنده ده و کاری پینه کات تاکوو سرووشتی بوز گنوری بوز ئمو جیهانه نی هذی لئی ده کات و ناره ززووه کانی پی تیز کات. خاوهن کزیله لدم ہاروززوقدا هیچ کارنیک ناکات تندنیا راده ہوئری و خزی تیز ده کات، هیچ کاری ناکات بدلام هدموو شتیکی هدید، کزیله کدش هدموو کاری ده کات، پایدته خامد کان ده گنوری بوز کالا (سلعد) بدلام هیچی نیبیه و هیچی نادریتی. سده رای ئدم هدموو ده سکه و تانه و ژیانه فهنتازیمه دی

زاته سدرگه و توره که، هیگل بروای وايه که زاتینکه درووسته خاوهن
کوزیله ید) بدلام سدریه است نییه. تزوی سدریه استی له لای خاوهن
کوزیله که نییه، بدلكو له لای کوزیله کدیه، ندم بونچونهه هیگله مارکسی
گه یانده ندو بروایه دی که چینی چه وساوه تدنیا هیزنکی خدبات و
نازادیه. با بزانین هیگل چ بدله یه کی بوز ندم کیشیده داناوه:

-۱- بوز تهوده زات سدریدست بیت، ندوا دهی له لایدن زاتینکی سدریدستی ترهوده دانی پیندا پنریت، بدلام جدنگه خویناویده که یدکینک له زاته کان ده کات به کزیله و سیقاته مروژایاه تبیه کهی لئی داده مالی. خاوهن کوزیله به چاونکی مروژایاه تبیه و تدماشای کزیله کهی ناکات،

به تینکا کاری کردزته سه ره مارکسیزم و وجودیدت و پرآگماتیز
پروه به خالینکی هایدشی نیوان هیگل و تم سی قوتا بخانه دی ناو
بردن.

بنو گزوانی هرچ بایه‌تیک له دهور و پرماندا، یا بدهد است هینه
نهو بایه‌تده، زات دهی حذی لئی بکات، چونکه هیچ کدستی له نه
نایدویی بایه‌تیکی هدی حذی لئی نه کات و پینی خوش ندبیت.
Desire، زاراوه‌یده کی فلسه‌فیبه، هیگل کرد و دهی به چاو
دیالیکتیکی کارگردن. له هدمان کاتدا به رای هیگل حذن ده بیت
هزیه ک تاکوو زات هدست به بیونی خوی بکات (خود- ناگایی)
(الوعی الذاتي - Self consciousness - (٢٤٥).

کاتی تینووه و حذز له ناو ده کدم، نتم حذزه سی شتم
 روون ده کاتده: یه کدم: من تینووم. دوووه: حذز له ناو ده کدم
 سی بدهم نهود حذزه حذزی منه. من وه کو زات توانيم له رنی
 حذزه کدمده ده درک به پایه ته که پا کدم و هدست به بیونی خوش بک
 تهنجا تهود حذزه هاتم ده دات پایه ته که پا کدم به مالی خزم و راه
 بیونی پکم. که پرداخنی ناو ده خزمده و راه فزی بیونی ناواره که ده کدم
 ده یکم به بهشیک له بیونی خزم، پایه تهی حذزه کدم و زاتم ده بین
 یدک و هیچ چیوازی به کیان له نیواندا نامینی. حذز هیزی
 نیگه تیشی یه Negative و له دیالیکتیکی کارکردندا سدرچا
 گنرانه کانه.

له واندیه نه و پرسیاره له خزمان بکهین، که جیاوازی نیوان ح
مرؤفینک و حذی ز پشیله یه که بز ناخواردندهو چیبیه؟ هیگل
ناشکرا نهم جیاوازیهای دهست نیشان نه کردورو، بهلام نیمهه ده تو
به ناسانی حذی ز مرؤفینک و حذی ز پشیله یه که جیا بکهینه و. ح
مرؤف ده بیته هزویه کی خود - ناگایی، یان هدست کردن به زات و
هدست کردن به بیونی خروم. بهلام حذی ز پشیله که ناگاهه نهم قونا
زاتی پشیله که ناخاته رهو، یا پشیله که له کاتی تینونتیدا هدست
زاتی خزی ناکات، هدروهه حذی ز پشیله که چوزه حذنیکه که هدم
روو ده کاته پاهدته ماتریالیه کانی دهور و بهری و ناتوانی بیانگو
بهلام حذی ز مرؤف هیزی گزپانه، بز فیونه گزپانی بهردینک
پهیکدینکی «پینکهس» ای شاعیر حذی هاتی ده دات، خالی سینیه
که له هدموویان گرنگتره نهوده یه که پشیله یه ک گوی ناداته نه
پشیله کانی تر بیونی پسلیتین و بچنه زیر ثالای بیرونیاوهره رامیار
کوزملا یه کانیبیه، بهلام مرؤف له پینساوی نهم مهسه له یده دا
ده خاته ناوجنهنگی مان و نه ماندهو^(۲۶). مرؤف به تدبیا حذ له به
سروشتبیه کان ناکات، بدلوکو حذ له مرؤفینکی تریش ده کات،
ده کات کهسانی تر دان به بیوتیدا بنین و بیرونیاوهره
پهسه ندیکدن. که اوپرو حذی ز مرؤف له حذی ز زینده وره کانی
جیاوازه، حذنیکه ده بیته پنچینهی شارستانیبیهات، که له پور، نه
شیان کزملا یه ته زانست، تدکنه لازه.

ریاضی شومنه، یعنی، راستی و مساله‌بندی
لدبدر نهم هزینه هیگل له دیالیکتیکی کارکردنداده
حدیوانیبه و ده پدرنیته و بوز حدزی مرؤفانه، زات نهودنده ته ماء
چاوی برستی به داگیرکردنه باهده کانی ده درویه‌ری تیزنانیبه
رووده کاته که سانی ده درویه‌ری، حدز له خدلکی ده کات، بدلاه
حدزلینکردن له پدرتوكی فینزمینزولوجیدا چهوساندنه و
کوزیلایده‌تی هیناوه‌ته کایدوه. زات حدز له زاتینکی تر ده کات،
دووههم یا زاتی حدزلینکرا ده بیت به باهده بوز زاتی یدکدم،

که کم ده بیان، خزمان گه بیانه قزوخانی دووهم Perception نه میزه که با بهتینکی تاییدت و دیاری گراوه، له لایه که وه ده لی سیفاتی هدمه کی ده خدینه پال. ته گهر با بهتینک تاک و کومدل بینه هندنه کی و هدمه کی بینت جگه له ناکزکی هیچی تر نید، وه کورو ته واشه پلین شدو تاریکه و رووناکیشه، یا پدرتوکه که کی سدر میزه آید ک شته و زور شتیشه. ناکزکی نهم قزوخانه کول به زات نادات بدلوکو ده بیه به هانده رنک بز پدره سدنن و خزگه بیاندن به قزوخانه به روزتر به تاوی تینگه یشن، (فهم Understanding) دیوی ناووهه ده دره وهی با بهتکه دهست نیشان ده کات. به رای هیگل «تینگه بشنا دواقوخانی دیالیکتیکی زات نیبیه، چاره سههی ناکزکی بیه کافان ناکات، هدروهه لدبری ثه وهی ناکزکی بیه کانی قزوخانی پیشوومان لابات، هی تازه له نیوان دیوی ناووهه و دیوی ده روهی با بهتکه که گه وهه روالدتی با بهتکه دا بز درووست کردووین^(۲۳). کانت بهه بهوه نیبیه که قزوخانیکی تر له دیوی نهم قزوخانه وه هدبنت، تاک چاره سههی نهم ناکزکی بیه بکات، بزیه له تهنجامدا دیوارن تهستوری له نیوان دیوی ناووهه و دیوی ده روهه دا درووست کردوو تهنجا دیوی ناووههی به شتینکی شاراوه و نادیار داناوه. کوششک هیگل له سدر پنچینه یه که مژنیزیم monism، نهم مدلله دووفاقه بهجینه یشتوروه و چاره سدری شیان بز ناکزکی بیه که دوزیوهه تدوه. یه کدم: بر اوی بهوه نیبیه که گه وهه رایه نینکی شاراوه و نه ناسرا

بیون بینت، راسته گهوده‌ری پایه‌تینک که رواله‌تی پایه‌تده ناچیز
پهلاً گهوده و رواله‌ت و دیوی ده‌ره‌وه خانویه‌ک و دیوی
ناوه‌وهی هه‌رگیز له یدکتر جیانانکرینه‌وه. هرروه‌ها رواله‌تی پایه‌تده
گهوده‌ر و خوی بی‌زمان ده‌رخستووه، بهبی خزددرخستنه‌که‌ی بیون
نایبی و زاتیش هیچی له‌باره‌وه نازانی، که‌واهبو له‌کاتینکدا رواله‌
پایه‌تینک ده‌خوینینه‌وه، گهوده‌ریش ده‌ناسین. دووه‌م: ئدم چ
لیکدانه‌وه‌ده و به‌ستنده‌وهی دیوی ده‌ره‌وه و دیوی ناووه‌یه پایه‌تده کا
چاره‌سده‌رگدنی ناکزکیبیده‌کانی نیوانیان له ده‌سلاختی تینگدیش
نیمه، بدلكو زات بزو ئدم مده‌سته خوی ده‌گدیه‌نیته قوزاخی ع
عده‌له هدموو لا یه‌نیکی پایه‌تده که ده‌خاته په‌ر رذشنایی ز
و په‌ردنه نهیتیبیده‌کان لاده‌هات، عده‌له دیوی ناووه‌وه و ده‌ره‌وه‌یه
ده‌کات به‌دهه ک و بیون بزو بیر (فکر) ده‌گزبری. زات خوی له نای
پایه‌تینکدا ده‌بینی، که له ندیجامی گزدانه‌کانه‌وه و دکوو
نه‌ماوه‌تده و بوروه به پایه‌تینکی نایدیایی، بزوی هیچ جیاوانزیبه که
نیوان ئهو پایه‌تده و زاتدا رده‌چاوناکریت و زات به مولکی خزیی داد
و له‌گلیدا یدک ده‌گزبری، و دکوو هیگل ده‌لی: زات ده‌گدیرتندو
نیشتمانی خوی و له‌دهست نامؤیی و غوریه‌ت رزگاری ده‌بینت (۲۴).

دیالیکتیکی زات وه کوو هیزینکی گزپان و رهت کردندوه، ت
لایهنه تیزوری زات ده خاته روو، زات له رینگای خویندند
با بهده کدهه تواني با بهده که بگزوری بوز ببر و بیکا به مائی خ
بهلام لایهنه تیزوری بهمی لایهنه پراکتیک یا (کارکردن
ناتهواوه و جیهانی ماتریالی بوز جیهانی زات ناگزوری. بزیه ه
بهمه شهوده نهوده ستاره و تیزوری و کارکردنی بهدو لایهنه پیش
بهمستارو و تدواوکه داناوه. له دیالیکتیکی زاتده ده پرینتهو
دیالیکتیکی کارکردن Dislectic of labour، زانین ده بیه به د
گزپان و ده رینگکی پراگماتیکی له ژیاندا ده بینی؛ تهم بچوچونهه ه

هیندهش لدنار کلافه‌ی نالوزی باسی گرد لینیشتولوی کون و بینکلکدا گیریان نهخواردووه.

لهم روانگهود، که چاو له «ماموزتای کورد» پکدین، به رای من زورگم عدیده. جاری چونکه گزفارانکی کوردییده، ناتوانی و نابی خزی تینکلاؤی گیروگرفتی میزووی و هاوکاتیش نهکا، بهلام پا هدر لیزه نهودهش پلیم، ندو کارهشی دهی و که گزفارانکی نهدهی و هوندری و روناکپیرانه بین. کزمه‌لگای کورده‌واری چونکه هدمیشه له پکره و پدرده و نازاوادا پورو، تووشی زور گیشه و دهد و نازار هاتووه، که ریشه‌ی میزوویبیان هدیه. زیاتر له هدمو شت رنگه پنیستی به فینیون و تاقیکردنده له هدل و مرجیکی هیندی و هینردا هدیه، و ک پاسترنک گوتیه‌تی: «له سرده‌مه جهنجال و پر نازاواده کانیشدا، پنیسته به هیمنی بینکیدنده». جا لهم سرده‌مهی نیمه پر نازاواده تر هدیه؟! نهگر بمدی رووتر بدیم: به نونه ندو پاسه‌ی که دوای نوسینی سدروتاره که‌ی نیمه: «که تز هیشتا له خدم ناگدی...» دهرباره‌ی «هیمن»‌ی شاعیر و «هیمن»‌ی تینکوشدری سیاسی، هاتبوره نازاروه، زور باسینکی جوان و پهجنگه بورو، بدایت‌هی هینانده‌یه زور به ده‌گمن دهبنزی و پکره لذزز جنگایانیش «ماموزتای کورد» لسرتره. لسر نهحالش که گزفارانکی فارسی، له پنه‌رتد اهباری چهشنبه و تاره‌کان و لایه‌نی کزمه‌لایه‌تی و ده‌گمل گزفاری کورده‌یه چیاوازه، بهلام له رووی نهده‌بیده و ده‌توانی تا راده‌یده ک پنکده‌یه بینه بهر هلسنگاندن و دفی‌نده‌یه راده‌یه باخه، یا چند و چزنی و تاره‌کانیان.

پهش به حالی خزم هدمو کات تینیو خوندنه و پنیسته و ده‌خنه و لینکلینده و دده‌تدقیه هونرمه‌ندانه و زانستیانه دهرباره‌ی هدر مددایه‌کی هوندری و نهدهی، که پهیوندی به فدره‌ندگی میله‌لله‌تکه‌مانده‌هه‌بینت. نهودهش دیاره گرانی و فراوانی ندو هدملازه ده‌گه‌یده‌تی. نیمه له چیهانکی تایبیت به خزاندا ده‌زین، لینک هلبپاروین، لینکیان هلبپاروون، هرکه‌سی له قوئینیکدا به ماته ماته قله‌م پهسر کاغذزا ده‌هینی و به‌تمایه چیهانی بین‌هزه‌یه ده‌روره‌ی سدرلئنیکا و سدرلئنی دایپریت‌هه‌بینه. له چوارلاوه دیووه‌زمه‌یه دری دژ به هوندری راسته‌قینه سیله‌یه لی ده‌گرن، که قله‌م بوری له دهستان بفریان، له هدل و کاتیکی ناوادا شاعیر و نوسدر ده‌زی و ده‌نووسی.

جا نهگر قله‌مینکی له‌زه‌برتری خونمانه، زمانیکی به‌کارت و کارامه‌تر يا ده‌نگنکی دلسوز و به‌گور نهیه، که پهیتا په‌هده‌می ندو هونرمه‌ندانه سه‌نگ و سوک پکا، سدمخانی و ک گونیکی به‌ر سینه‌ری دیوارنک که خزه‌تاری بلاوینی لی دریغ کراوه، ورده ورده سیس ده‌هی و هدلله‌پروکی. رهخنه، لینکلینده‌یه کی سیاسی له‌بارتره، تا گزفارانکی بین لایدن.

نهو سی گزفاری ناوم بردن گه‌چی له‌بدر هزی سیاسی خزیان تهواو له مهسله و رووداری هاوکات شاردوتده، بهلام زورکم تووشی ندو گیروگرفتنه هاتورون که له سرده‌وه باسم کردن. یانی بین نهوده نوسراوه کانیان له باری نهده‌بیبه و تووشی قدقسی بین.

۲۳- هیگل قزناخ «تینگه‌شتن» دهکات به پنچنه بین فاسه‌فه که‌ی کانت، چونکه نم زانایه دیوی نادوه و دیوی ده‌رده‌یه باهده‌کانی له په‌کتر جاکرده و دیوی نادوه‌یه به چیهانی نزمه‌ته (ندازهار) دانان. هیگل توانیویدی خزی لهم مه‌دانه کاتیه بزگار بکات و برواشی به هیچ بایه‌تکی ندازهار بان شاراوه نیمه. بین نادوه‌یه زیاتر لهم هدنگاه‌یه هیگل بزاین ده‌توانیه بگذرینه و سه‌ر سدرجاوه کان وه‌کو پدرتکی فینزیت‌لزجی عقل، بدهش درووه و سینیم، هدروه‌ها پدرتکی زانستی لزیک، بدهش درووه لسر گه‌وهه. هیگل له زور جینگاذا نازای خزی به‌رامیده کانت دارده‌بیری و سسته‌مه دوه‌لیستیه که‌ی رهت ده‌کاته‌وه.

۲۴- بروانه: Hegel, op. cit. p. 150.

Ibid., p. 231 - ۲۵

Ibid. - ۲۶

Ibid., p. 243 - ۲۷

Ibid. - ۲۸

Ibid. - ۲۹

Marx, Karl, Capital, vol. I, Afterward to the second German edition 1873, progress publishers, Moscow 1974.

Marx Karl, Capital, Part, III p. 174.

۳۱- بروانه: ۳۲- جزیز لزکاش نوسدر و زانای مارکسیین هدنگاریا له‌سر بیرویادره رادیکالیه‌کانی له پارتی کمزینستی هدنگاریا ده‌کرا. بین نادوه‌یه زیاتر شاره‌زای بیرویادره کانی بین، ده‌توانیه نم به‌رهه‌مانه‌یه بخونیتیه:

Lukacs, George, history and Class consciousness, trs. by Rodney Livingstone, Cambridge, MIT Press 1971.

Kain, J. Philip, Marx' Method, Epistemology and Humanism, D. Reidel Publishing Co., Holland, 1986.

Kolakowski, Leszek, Main Currents of Marxism, Vol. III, translated from Polish by P. S. Falla, Oxford University Press, New York 1981.

۳۳- ناده‌م شاف له سانی ۱۹۵۹ تا سانی ۱۹۶۸ نهندامی کمزینستی ناده‌نیه پارتی کمزینستی پژله‌نده بورو. له‌سر نم رایه‌ی له سانی ۱۹۶۸ ده‌کرا

۳۴- رزجیه گاروودی نهندامی مه‌کته‌ی سیاسی پارتی کمزینستی فدرانسا بورو. سانی ۱۹۷۱ له پارتی ده‌کرا. له سانی ۱۹۶۳ ده‌کرا له کونگریده‌کدا بین بادی کافکا له چیکسلزناکیا پهسترا گوتی: «وه‌کو مارکسیک دلیم، پنیسته له کافکاوه فینیان چزن به‌رامیده نامنی بچنگین». بروانه:

Ernest Mandel and George Novack, The Marxist Theory of Alienation, Pathfinder press, New York, 1976, p. 10.

له فیخته ده‌گرت. ته‌ناندت په‌رهه‌مه پلاؤکراوه کانیشی نهوندنه به‌هیز نهبون تاکر سه‌ر نجیب رزشپیران راکیشی، بین غرونه گونه و شیله‌ری شاعیر هیگلیان له نزیکه‌ده ناسی، به‌لام شیوه‌ی نوسینی هیگلیان به‌دل نهبو. شیلگل (راه‌بیری بزوته‌ده رومانتیک) له سانی ۱۹۱۴ ده پارسیه له نامدیه‌کدا بین راگکی نوسینیه «نامدی کاتی خزی به‌رهه‌مه کانی هیگلله‌ده به‌هیز بدهم» هدروه‌ها له ساله کانی دواییدا کاتی شیلگ و ازی له مامزستای هینا، په‌کیک له قوتایه‌کانی هیگل به رنکدوت شیلگ و دیبنز و راز و گله‌یه‌کی زور ده‌کات، گواهه نهوده که‌ی هیگل باسی ده‌کات و ناوانگی بین ده‌رگرده و به‌فلسنه‌ی هیگل پنهان نیمه. راسته شیلگ کاری نزدی کردتنه سه‌ر هیگل، به‌لام نازانین نم توزمده شیلگ داره‌تیده باز هیگل تاچ راده‌یده ک دروسته. دوای مردنی هیگل جارنکی تر شیلگ بوروه به مامزستا له زانکزی به‌رلین، نه‌جلس و کیرکی‌گارد تاماده‌ی لینکچه‌ره کانی ده‌بورو. بروانه:

Harris, H. S. , op. cit., p. xxiv

۱۴- بروانه: Hegel, The Phenomenology of Mind, trs. by J. B. Bailie, Harper Colophon Books New York 1967 p. 79.

۱۵- بروانه: Popper, Karl The Open Society and its Enemies (Vol. II), Routledge and Kegan Paul, London 1966 p. 32.

۱۶- بروانه: Solomon, Robert C. op. cit. p. 184.

۱۷- نه‌جلس لایدن پیشکه و تخریزانه‌ی سسته‌مه که‌ی هیگل به دریزی باس

Engels, F. Ludwig Feuerbach and the end of Classical German Philosophy, progress Publishers, Moscow 1978 pp. 11-20.

هدروه‌ها والتر کونسان له باوه‌ده‌ایه که کارل پنپر زیباش له فلسفه‌هه کدی هیگل تنه‌گه پشتوه و به‌رهه‌مه کانی به نه‌لسانی نه‌خوندله‌تاهه. بروانه:

Kaufmann, Walter From Shakespeare to existentialism, Anchor Books, New York 1960, p. 253.

۱۸- کتیبی فینزیت‌لزجی عتل شابه‌رهمی هیگل، له سانی ۱۹۱۴ ده‌کرا

کورته بازاره‌وه، له ساله‌دا که ناپلیون په‌لاماری شاری جینای دا. بروانه:

Hegel, op. cit., p. 150.

۱۹- بروانه: Ibid.

۲۰- بروانه: Ibid. p. 21

۲۱- بروانه: Ibid. p. 160.

۲۲- بروانه:

Aristotle, Metaphysics, Book, Z-10, 35b-36a. The Works of Aristotle, translated into English under the editorship of W. D. Ross, Vol. III Second edition, Oxford:at the

کزمه‌لیه‌ی هوندره‌جوانه کانی کوردستان له نه‌مده‌ریکا

هونه‌رمدندی ناسراوه کارک جده‌مال به‌ختیار، که سه‌ر زکی کزمه‌لیه‌ی، نامدیه‌کی په ههست و سوزی کوردانه و هونه‌رمدندانه‌ی بین ناردوون، که به سویاسده و نه‌مدنداهی لی بلاؤده که‌ینه‌وه: (نه‌وهی شیاوی باسه؛ په‌یدا بونی «ماموزتای کورد»، لهم کاته‌ی نیستای کوردادا، مانای ته‌رگردنه لینو و پاراوه‌گردنه لینوی زیانی نه‌تده‌وه که‌مانه، که زور له میزه دوژمنه ره‌گه‌زیده‌رسنه کان ویستویانه و ده‌یانده‌یه و شکی که‌نده بندنا بیبرن... و درنده‌کانه چاکی گلاویان به‌لادا کردوه و بازووی نامردی‌یان به‌نیازی تواندنه‌وه و له‌ناربردنی لی هدلکرده و... بین‌گمان هاتنه‌کایدی گزفارانکی وا... سه‌نگه‌رینکی ویژه‌ی نوی بدرانبه‌ر دوژمن ساز ده‌کات...»

وشهی «بدرگری» وادیاره بهواتای «دفاع» ده کارکراوه، کهچی من
هدر مانای په رگرتی لئی تین ده گدم. کاتینک ده نووسن فلاٹه که س
بدرگری له مافی فیسارة کس ده کات، وا ده گیهنه که فلاٹه بهر
مافی فیسارة که س ده گری؟ یانی مافکه کدی پی نادا، نه ک به پینچه وانه.
له موکریان زاراوی «لەسرەرکردنهوه» په به پښتی «دیفاع» ی
عدهه بیبهه. ده لین: «کابرا ده شهریدا په تهنه ماهزووه، خدربیک ٻون
دارکاریان ده گرد، هه تا چووم و لەسرەم گرددهوه». نه گدر لهو
ورده کاریانه بکگرین، ده میتیتهوه ندو تدرکهی «مامۆستای کورد»
و ه ک گوچانیکی رووناکبیرانهی پیشکەوتور و نهستوی خزی گرتتووه بز
په کېتني پدیداکردن له نیوان هەمو نه گزو و په شه جیاوازانه که ره نگه
مه به دستی سده کیي هەموان يه ک بیت. دیاره ندوه گرنگترین و
په چاوترين لایهنه ندو گزفارديه و هەموو وتاره کانی چ شیعر و چ
په خشان و گفتگو، له راسته بېي ندو ناواته پېر قزهدا هەنگاو ده نین،
ندوهش کار و نه رکنیکی گدوره و گران و په نرخه.

هیندینک وشی تازه و به رچاو هاتن (رهنگ من تازه دین لدهر
بی ده فتدری!) ثدو وشدو زار او نامه بینک نامز هاته به رچاو، بزو
غورونه زار او هی « قول بیونه وه » که وادیاره به رانبه وشی « تحقق »
ده کار هاتووه که پیم وايه نادر و روسته، چونکه له کور دیدا کاتینک
ده لین « قول بزووه » وا ده گه یه نی که شتینک وه ک زه وی، خاک ...
له سدریا قول بزته وه ایان په بیان کرد تدوه. به لام هه میسان وه ک خزی
لی هاتوت تدوه. نه گدر بی دا بگرین، که له وشی قول ماناکی « تفکر » و
خورد بیونه وه ساز بکدین، ده بی بلین « به قول الایی مسدله که دا
چو مه خوار ». یا له قول الایی مه بدسته که روانیم و زار او هی وه کو
« کور داندن »، « تر کاندن »، که له چند جین گهی لا په که کانی گو شاره که دا
به رچاو دین، نه ختینک ناشیرین و زدق دینه به رچاو، نه گدر چی
له وانه یه هدلدش بن، چونکه له کور دیدا پاشگری « اندن » له گه ل
« کار » دینت نه ک له گه ل ناو یان راناو. بزو و بنه نالین سوور اندن،
زور داندن، به لکوو ده گوتری سوور کردن، زه رد کردن. که وا بیو باشت و
جو انتره بنو سین کور دکردن یا کور دانه کردن، تر ک کردن،
تور کانه کردن.

گهلى کورد له بارينکدا نيهه چاوه‌نواپي ستم و ده‌ستدریزى لى
بکریت، هدتا پدل بکوتى و تىيلاً بوه‌شىنى، دهست و كوتەكى له
سنورى ماله کاولەكەي خزى تېپەر ناکات. كەسينك بکەويته بەر
كوتەكى کورد دياره به پىنى خزى هاتۇتە بەر ئەو كوتەكە و هەر خزى
ده‌ستدریزى کردووھ له سنور و مالا و ۋىيانى کورد. بىنگومان گەلى
بىن دەسەلات پتەر حەز بە خۇشى و برايدىتى و داد و ئاسايىش و هيمنى
ده‌كا، چونكە هەر لەو مەيدانەدا تومىندىنىكى بەسۇود و بەختىيارى
ھەيد.. ئەگەر رىنم ھەبىٰ و لېم بە عەبىئە نەگىرى دەلېم ھەموو ئەو
گىان لەبەرانە گۆشتىيان دەخورى ئامادەن مەزىتەدى ھەرامكىردىنى
كوشتن و بىرين و گۆشت خواردن مۇر بىكەن، مدرج ئەوهە يە شىز و پلۇڭ
و گورگ ئىقناع بن و گۆشت ھەرام كردن بىسەلينن. گىان لەبەرى
بىنەسەلاننى گۈشتەخزى گۈشتەخوراو ھەر بەجاري قىانى دىت كە
ھات و لەخۇزى غافل بۇو و كەمتەرخەمىي، كرد لە خۇبەھىزى كردن.

مددسعود محمد مدد
پیشہ کیی
بدرکورتینکی خدمانی کوردناسی لہ ئوروپا،
بغدا- ۱۹۷۴، لاپرہ ب-ب

مفتی و زاهید و شیخ و ملای ریایی تاراندووه. کی چو زوانی چه کس بنز هدوه! جار شیعری شیخ ره زیان له «ماموزتای کورد» خویندندوه؟ له کاتینکدا که تیراژی کتبی کوردي له سی هنزا ناچجه سدر، دیاره هزاران که س هر نیوی شیخ ره زیان بیستووه ده نگان نهشنه تووه.

راستیبه که نثاره ززووه کانی نیمه جاری وا هدیه وه ک «مدحی» فدرمویه‌تی «مانع الجمعة» له لایه کده پیمان خوش گزفارنیکی وه «ماموزتای کورد» سدنگین و ونگین بیت و سه‌گزیده بی ده بربینی ببری روناکبیرانه تینک‌شورانه و لایه کی دیکه بارودزخی کوردي زانی و خویندنه وه کوردی له کزمه‌لگاکه‌مان جاری وا هدیه هیند ثالوزه پیاو ده ترسی زدد کوردی بین دهه تان، هیشتا درفت و بهختی خویندنه وه ک تهناهت يه ک کتبی کوردی به و چنگ نه کدوتوروه، نهوانن لدو گزفاره که به‌هدلکه‌وت ده بیه کدلک وه بگرن. بدلام هرچونیک بیت نیمه پیوستمان به گزفارنه تهده بی و کزمه‌لایه‌تی هدیه، که به‌شیوه‌یده کی دلسوزانه و بی لایه‌نا و خدمخوارانه دهوری رینویش خزی ببینی. له‌مehr چلۇنایدەت راده باي‌اخى تهده بی نووسراوه کاتیش پیم وايد و تاره کانی «ماموزتای کورد» لەم لایه‌ندوه به‌رز و نزمبیان ززر هدیه. ده بی «ماموزتای کورد» هستینکی به‌پرسیارانه‌ی هدین په‌راتنیده بدو مسدله‌ی سه‌ردەمینک وا باو بیو، که چ لە کاتی قسه‌کردن و چ لە نووسینا کورد هیج خزی له ده کارهینانی وشهی عده‌بی و فارسی نهده پاراس شیعره که کی «سالم» که له ولامی شیعره شاکاره که کی «نالی» «قویانی توزی رنگتم...» گوتراده، باشترين فووندیه که بز مه‌بسته.

کزمه‌لله شیعره کانی کاک مارف عومدر گول و قدره‌داخی نووسرابوو، زور به جینگه بیو، هدرچه‌نده پیم وايد له کورتی بربیزوه و له‌ویش گورت تر ندو و تاره بیو، که له‌سر کتینی چیزکه شیعری کاک شیزکز بینکه نووسرابوو. نهوانه زور پیوستن، گدرچی به‌اداخوه من هیج کام لهو کتینه‌نم نه‌دیتوروه! هدر نهوده ش به‌لگدیه که بز گرینگ بروونی کاری گزفارنیکی وه ک «ماموزتای کورد»، چونکه هیج نهی منی کوردی دلبه‌ندی نووسراوه‌ی کوردی له ده‌رچونی چند کتینی کوردی تاگادار کرده‌وه، جا با خوم قولم هەلمالم بیز و دەسته‌تینان و خویندنه‌یان! شتینکی دیکه هدیه، که پیم وايد شیاوی باسکردنه، نه‌ویش زمانی پەسندکراوی تینستای کوردیبیه، که بزانین له نه‌ویش ته‌کەمان‌ده هدیه . نیمه‌ی کورد بز ده بربینی هدست و ببری میلله‌تەکەمان‌ده هدیه . نیمه‌ی کورد بز ده بربینی هدست و ببری ناشتا و تاقیکراوه و ئاسایی، زمانان پاراوتە و قەلمان خوش باورتە اکه هاتینه سەر پاس و خواسی ورد و زانستینه نه‌ختنیک توشى گیر و گرفت دهیان، کەمان نووسیو، کەمتر بۆمان لواوه بەزمانی زگماکی خزمان له‌سر ندو مەسلاانه بدوین، که له دونیای نیمرؤدا هەممو رۆز و کاتى سەدان و هزاران لابەرەی به زمانه خاپیداوه کان له‌سر دەنووسرى. له‌سر ندو حالەش هدرچی تەماشا دەکەین هدر چاکینا نەو سەرتوارانه «ماموزتای کورد» زمانی‌نکی سەلەنیده و بەرقاوان و دەولەمەندی گەرە کە، شیعر تیبیه، بدلام لە گیانی شیعریش بی نیاز تیبیه، چیزک نیبیه، کەچى وەنگه له زمانی چیزکیش باریده و درېگری، ده بی زمانیک بی و کو نەشته‌ری دکتۇرى جە، اسرا بەتەن، بیز، سەرچاواه و دەگم، ئىش، دەرد بەزدەنیتەوە. نەو

به لام نیستا نیترج پینویست بهو کاره نیبیه و وا جوانه تا ده توا
له و شدی رهستنی خزمائی که لک و هنگرین، گهرچی هینندی که
رهنگه ده کارهینانی و شدی ناکرداری وه ک نیشانه مامؤسایه تی
لیهاتوری داهنینا شیعره کهی «سالم» له چوارچینه‌ی زه‌مان و زمه
سدده‌ی خزیدا جوان و بی عدبیه. به لام نیستا مددگر که سی
پخوازی وه ک تاقیکردنده‌ی شاره‌زایی خزی له فدره‌نگی لاوه‌کی
شیعره‌نکی وا بنویسی، ته‌گینا، ده‌وری ته‌وه نه‌ماوه. پنم سه‌یر برو
نووسه‌رنکی وه ک کاک سه‌ید محمد‌مددی سه‌مدیدی هیچ بون نووسه
کوردی خزی ماندو ناکا! هدر ته و شانه‌ی که له فارسی و عاره‌ی
هاون ده کاره‌نی و خزی تاسووده‌ده کا! هدمومان کدم تا زور کور
نووسینمان کارنکی تازه‌ید، به تاییدت نیمه‌ی کوردی تیزان. من بون
هیشتا رانه‌هاتووم، به لام نووسینی په‌خاشانکی تالنژی پر له و ش
نامزی لاوه‌کی ج دردیک ده‌مان ده کا؟ بدربدی بناغه‌ی تهدبه‌ی کور
زمانی کوردیبه، بزیه ده‌بی خزی پنوه ماندوو بکهین.

چ باش ده‌بورو ته‌گدر یدک دوو لاهه‌ره تان تدرخان کردبا
نووسینی ته و شه کوردیانه که بون و شدی بدراپه‌بری عده‌هی، فارس
تینگلیزی په‌سند کراون، وه ک ته و کاره‌ی له گزفاری کونی زانیا
کراوه. نازانم له کاتینکدا که کتینی کوردی چاپی سویند، وا جوا
رند و ره‌نگنه بونچی «مامؤسای کور» بی ته‌ناوید، که ته‌نانه‌ت
چیزکه کاتینش له ره‌سم و وینه بی‌بندش؟ که ده‌زانم وینه‌کیش
نیگارکشی لیهاتورمان لهوی هدن، که ده‌توانن لعم رووه‌وه یارم
گه‌های دکه که ماده:

من هرچندنده زمانزان و زمانهوان نیم، بهلام قدیدی ناکا ند
لهم پاره یهوده وه ک خوینه رنگ تهودی سرتنجی را کیشام بایسی بکدم
خونروزه، خمره ک سیع زوره له رور سمردهم و دمورداده پهربی
خونیندندوهی چوارینه کانی گیراوه، هدر چونکه تزوی شک و گومانی
خستوتنه نیو دلی دینداره ساویلکه کان و نهوانی له دهور و بهربی

فهرهاد شاکه‌لی

دی شیخ با چراغ همی گشت گرد شهر
کز دیو و دد ملولم انسانم آرزوست
گفتند: « یافت می نشود جستهایم ما »
گفت: « آنک یافت می نشود آنم آرزوست ».
مهولا ناجد لالود دینی روومی

کیوی دلم

کیوی دلم
به تیشكی ئاشناییت روشن کدوه،
دل و گیان
دهکمه بدرده بازی رینگه کەت.
واي کە بیتنوی ج سالانیکی شدوه زنگ...
وھی کە شاری گیان،
بىن پادی تۆ،
ج گوبى، ج گۇپستانىنکى بىنەنگە.

دەشت

بەھارى ۱۹۸۸ - سويد

بەندى دیوارى تەنھاييم،
نەخشەي وىرانستانى ئازادى دەخونىمەوه،
لە بىنخۇنى ھەلدىم،
لە بىتلىقى ھەلدىم
ئەزم بەندى و ئەزم ھاونشىنى بەندىوان.

لە درزى نیوان ھاتن و نەھاتنى تۆدا
کۆلە كەيە ك روونا كايى
ئەم ئاسمانە ئاسىنەن رەشباوهى راڭرتووه.

دەبىم بە سېندر و لە كەوشەنی ھەتا ھەتاپتىدوه
دېنە ژۇورى،

دەبە ھەسارەيەك

بىنماو

بىتىشك

بىقۇرساپى

ئاسمانىنکى ئاسىن دەپىم.

درزى نیوان ھاتن و نەھاتنى

بە ھەوداي رەنگاۋەنگى ژيانم دەتەنم.

لە زىندانى تەنھايىمەوه تا چاۋىرىكەت

دەشتى بىنکەتارى بىنەنگىيە

بەفر گرتۇرەتى.

بەم شەدوگارە

ھاوارى وەك لوورە دەنگ دەداتدوه،

ھاوارى بەندىيە كە تاڭ و تەنبا.

۱۹۸۸/۸/۱۳

راز

ناوت نابەم

نەوە ك بە باي ئەم وەرزە دەردەداوه
ھەلبۈركىنى.

دەتسپېرىمە

دوکانچە كەي خەمى دەرۇون.

چۈن دلم دى

مۇمى يادت ئا لەم شەدوگارە درىزەدا

دايىسىتىم

با گەردى تارىكى لەو گەرت نەنېشى.

سەرم سەرشارى ناو و ناويانگىتە و

دلم ئەۋىندارى دىمەنی نادىبارت

لە كەنارى تەنھاي و بىنکەسيمەرا

چاوم ھەلخستۇرە

دەپوانە شەپۈلستانى بىنکەنارت.

ھۇ وەرزى رەھىنلە

ئەم بىتىوانە گیان تىنۇرى پەروشەينىكە،

شارە كەي گەر و رووناڭى

ئەم تارىكستانى دل

تاسىبارى ترۇووسكەينىكە!

چۈنلت بېبىنەمەو

كە رۆزگارى ھەور و تەم و زريانە،

چۈن ئەم نەھىنە بشارمەدە

لە ھەر لايىك دوودلۇ و گومانە.

ھەمۇ رازى من ئاشكرايە و

ھەمۇ ئاشكراي تۆ راز.

۱۹۸۷/۱۲/۱۳

لای دارستانه کددا گردبووپونهوه، لدو کلیسايادا که کازاک و چدرچیبیه کان پیش چورونه سدهفر دهست به نزاوه نوینیان داده بهست... لموی له نیز ناسمانی والاًدا، له نیوان گالیسیکه بارکراوه کاندا، نوین دابهسترا، خدالکه که بینده نگیبیه کی وا دایگرتبونن، ده توت خنی مژدوویان به سردا بیزراوه تدوه. قدشه کدش به ده نگیکی زولاں و به رز دانی به وشه کاندا دهنا و نوینه کهی کاري له ناخنی دلی هدموان ده کرد و ده بیهه ئاندن.

بهم رذیعی نیوہ رذیعه گلی فرمیسک هله لورینه سهر نم شوینهی وا
سده رو ختنانی نزگای ندو شوزه سوارانه برو، که خزیان بوز سده فری
دورو و دریز په چهک و تفاق ده کرد... نهوانیش وه ک
له سره مه رگابن گه دردن نازادی و دوزعا خوازیان له منداز و زینان
دکرد... ندو ساتاندش لوزر دلاندا مدرائقینکی گهوره و خدمگین
نالهی دههات و دیگوت: «بز دریای رهش که له سره په ردی سپی،
هدلزی گلینه سپی به ماتی خدریکی سدرله قاندنه... زوریان چاوه ربی
«هدلمهتی تورک و زیندانی موسولمانان»، «تممی خزله مینشی رینگا
تهنیو، بهی کسی مردنی ته نیایی لایانی گرده کان و پوزله هدلزی بال
بوز بون» نمه بهشی قوشی رهشی نالنزوار و به ته نلدا هاتوره
خواره و نیگای شدرانی کازاکی برو... بهلام نه فسوسا ندو سا
باوه ری سدرکدهش و نازادانه کازاکانه به سره سری هدم واندوه

دەرسورايدوه، ئىستەش، ئاپۇرەيدەكى رەمەكى و بى دەسەلات تا بىنى دنيا راودەنن... ئەمە ئارەززو و خولىاي سەركەشانە «گازاكان» نېيە، ئەمە زەبۈنۈيە زەبۈنلى! كە وەك لى زاردى ئەۋىرى روپىهارە كە زىرد دە كاتەدە.

زور ده مینکه دوا گالیسکه لدچاو ون بورو، رکهی شاخه که چزل بورو. زور شیرین و ناسک ندهمه و ناوازی کلاؤکوبه کان دی. بهشنگیکه کی بی وندوه ده غل و گرتوگیا سهوز ده کنهوه؛ گرده دوور دووره کان روشن ده کنهوه، له پشتی گرده کانه و ناسف به نیووه جوغزه نه اووه کانیبیه و راکشاوه، له نیوان زه وی و ناسماندا زنجیره وی پهلمی لاکیشی هه وری شینی ناسمان وه ک شه پنلی ده رایه کی دوور په خش وه ک له پرسه په کی گهوره دا، که خزیان خواستبیتیان، خله که که به خامزوشی و سدری قوتی و ملى کچهوه لهم نویژه دا و دستابوون... ته نیا ده نگی ناسکی په رسنلکه کان به سه سدریانه و دههات، که له هدوای نیواره ده ناسمانه شین شینهدا په رهه و خوار و سدره و ژور په اله تپه یان بورو... دواهی پانگ و هاوار گهیشه عهرش، له ناو ژاوه ژاوه و ده نگی

خدلکه که دا، به گریان و زایده‌لوه کاروان پهرو شاخه که ملی رنگای گرت. بزو دواجار کنج و پاره که له گدلينی زندی خزیدا دهرکهوت و ناوا بورو. کاروانه که شیتر لوه دهشاندا، لهبهر بریسکهی زورده‌ی نیانی نیواره‌دا، که دته پشتی پهله گفته کانه‌وه و لهچاوون بورو.

I

دز عاخواز یکاران گهارانده ماله وه.
خدلکه که به کوزمه ل و تونق تونق به شاخه که دا به ره و کنخته کان
شونده بروونه وه. هندنی کدنسی واش هدرون، به ناید لبیده وه
هدناسه یه کیان هله لد کینشا و بدپله به ره و مال ده بروونه وه، به لام
کدسانی و ازور کم ہوون. پیره پیاو و ژنه کان به کووره کووره و
قمناعه تینکی ناچار بیوه در فیشتن: فدلاحد سرمه سخته کان ناوجاویان
هدلخسته وو: «تم ولاتی ٹوسورو بیه چیبه؟».

نهاده، پیره «شکووت» خنی داوه به سه ر گالونز که بدها و شپتند که دینیته سدر چاوی و کنچی کوره که دی به خه بالیدا و بهزورده خنده بدهکی به نارامده و ورته ورتیکی لیتوه دیت:
 - من تی ده گدم، هدر تدنیا مشار و خاکهنازیکم بدهنی، کوختنی درووست ده گدم... تیتر ده زانی، نابین هدلخیلسکین...
 ده لین زیانی خوش خذلک له ری لاده ددا، نهوانی تر به نه وهی گه، شا کهنه، «دے بان ت» زیان، خوش، زیان، خوش...

ئىقان ئەلىكساندرە قىچ بۇونىن

(1903-187.)

نووسه‌رنیکی روسی زور بهنایانگه. له لیریکدا رینازی کلاسیکی گرتوده. «گل‌لاریزان»، ۱۹۱، یه کم دیوانه شیعریدتی. چیرزک و نوچیله کانیدا هاسی ژیانی سدهختی دنیاهات کانی روسیها و به تایپه‌تیش گوزه‌ران و ناکوزکی ژیانی ده‌رده‌گه کان ده‌کات. شایانه باشد، خوشی به پنهانچه هدر لام چیندیده. نتمدهش هدنی له بدره‌همی په‌خشنابیه‌تی: «لادی»، ۱۹۱ - « ZX »، ۱۹۱۱ - لجه‌جه پدره‌همنیکی تریدا وه گرو: «گهوره‌پیاوونکی سانفرانسیسکو» و رومانی «ژیانی تارسینیف». ۱۹۳، ژیانی شار و گیروگرف کزمده‌لایه‌تیبه کانی ره‌نگیان داوه‌تدوه. یادداشتی خوی نووسیوه‌تده و لدچاپ دراوه. داستانی «گزرانی ده‌ریاره گایاچگاتی» شاعر و فدیله‌سزوی ته‌مریکایی (لزنگ فیلنژ)‌شی گردوتده روسی. سالی ۱۹۲ روسیایی به‌جهن هیشتوده و به په‌تابدري له تدوروپا ژیار غدری‌بایه‌تی و دوروولاتنی کارنیکی زیریان گردوتده سدر و له یه‌کینک له نووسینه‌کانیدا ثاوا هاسی نه‌هاما‌تی هونه‌رمه‌ند ده‌کا دوور نیشتختانی: «به‌هره به‌هره‌یده، به‌لام سدرویش له دارستانی خویدا ده‌توانی به چاکی هارده‌می خوی بدوانی». سالی ۱۹۳۳ گه‌راوه‌تده روسیا. ناشکرایه بهم چهند دنیه کورته ناتوانیت باس له بدره‌همی به‌ترخی نهم نووسه‌ره گهوره‌یده په‌کرنت. من لیزه‌دا دوو چیرزک کردوتده کوردی. یه‌که میان «بزو بنتی دنیا»، که باس له کوچ و بارنکه و پینم وايده ده‌روریده و کدش و هدواکه‌ی له ژیانی کورده‌وار خزمانه‌وه نزیکه. دووه‌میشیان «ل اوی و پیری»، که یه‌که پاله‌وانه‌که‌ی پیره‌میزدیکی کورده. ده‌مه‌وی نه‌وهش بلیم نهم دوو چیرزک نهوندی هدهه باشی چیرزکه کانی نین. نه‌ی بزو من نه‌مانه‌م کرد به‌کوردی؟ چهند رستدیه که‌ل همدوپیش، هندنیکم رونکرده‌وه و جه له‌وهش چیرزکه کانی تری دریزن و بزو له گزقاردا بلاوکردنده ناشین. له پاشکنی نهم کزمده‌له چیرزکه‌یدا(۱۱)، که من نهم دوانه‌م اک دوون به‌که‌دی، نهم دوو تنبیه‌ش هدن:

* «بُونی دنیا» (۲) ل. ۶۶-۷. بدقسمی ف. ن. موزتیستیقا، بونین ناسیاونیکی هدبووه فدرمانابهري سده زمیر بورو سدرپه رشتیکهري ته و راگونزانه بوروه، هدر ته میش «بونین» ی بُون سهر ته کفج و باره بانگ کردوبه و تدم سه ردانهش بوروه ته هدوینه پیزره که که (۳).

* «ل اوی و پیری» ل ۴۳۸-۱۴۴۱. ٻوونین خرى ده بارهٗ تووسيني نهم چيرڙکهٗ ده اهي: «سالى ۱۹۱۳ له هسته مبولي ته باسم بيست، که چون ڀرزدان تاده ميزادي خولقاندووه. ويستم به گيان و نيلوسترهشني رووسانهه و نهه رووداوه داريژم. سالى ۱۹۳۶ پاريس ٻيرم ڪدتووه و دهستم گرد به تاووتوري چوئيه تهٗ تووسيني. هندندي له رووداوه کانى نهه سه فاره شم خسته سدر، که له لگ (پوليه‌اي) هرامدا، سالى ۱۹۱۳ له «پاتومي» ڀدهو (بهندرنگي روسيبيه) دهستانان پينكرد، به تابيه تيش نهه پيره ميرده کوره.^(۵)

بُو بنی دنیا

رنهگاوردنهگه کانی شوربوجونتهوه، لدو شویندهدا واله نیواره هینمن
تارامده کاندا، له روپاره که دا شتی به - به کهربی و وک فو
به قهارههای خالیدا بکهی یه کسدر نوقم دهی... توقه خله لکنک
به یه کجاري ندم هدمو شته؛ نیشتمانی خزیان به جی هیشت و روپاره
کرده خاکی «نوسوری» و چوون بو «بنی دنبیا».
سینه بری کهرب و فینکی چیاکه، که به زی خوزنای او گرتیبور، نیسته
سر گوندی راکشاوی نیو دوله که، لیره شدهو تا دهم ناسو، زه رده په
هدمو تو ناوههی ثاله هله لگه راندیبور، داغله کان سوپاریان ده کرده و
تلتفهی پیچ خواردووی روپاره کدش به برسک و هورپی ثاله و
ده دره شایدهوه، له ویههی روپاره که شدهو ده شته لینه کان زپرناش
ده برسکانهوه، خل لکدکه وه ک بزوسر شای و جدزئن بچن، جل
به رگی جوانیان له ده کرده بیو، له گونی روپاره که و پردده می کلنسا
ده هیلن گه لای دری کزله و زه ردنیکی تزخی دره ختی چری باخچه

۳ - هدمان سه و بیاوه، ل

۴ - هدمان سدرجاوه

۵- همان سه رچاوه ل ۶۹

۱- نه. نه. بیوین. حمۀ که کانه، موزسکن، ۱۹۸۳

۲- هدایات، سید، حاوہ.

مینکه ند به رچاوده کهون.

لهم ناوجه يدها تدناها يه ک جنگدم بینی که پدرستگای (ثایر)ی پیش نیسلامی لی بینت*. له نیوان گوندکانی کیزیلاف و سیندلاردا، له شوینینکی شاخاری گرمهسیز و چولدا، ناسهواری گوندینکی گون هدیه و له نزیک نه ویشدا پدرستگایه کی گون به ناوی (یانیج یوگزروک) هدیه که ماناکهی ده بینه (لانکی سووتاو)^(۱) پدرستگاکه خزوی و تاقه داره بی هیزه کدی و پنه دریه کدی له ناو شاخ و په رده بی گیانه کاندا دیمنی میزگ دده خشن. به شیوه لایکینشی

وینهی پیاوینک هدیه که دوو بازی به هردوو دادستی گرتون و
ئیزشده‌ی نیشانه‌ید کی به شیوه‌ی رؤژ هدیه و له تندیشیش
بزنسکی کینو و له ئیز نهیشدا شبینک هدیه و چند پار
گوشتنیکی پنوهید. هر لدم شوینه‌شدا لهسر پهیکدری نه‌سپی
وینهی دوو زلام هدیه و شدر داکدن. یه‌کینکیان خەنجەزە‌کەی خست
قىرىگى نەودە‌کەی تر كە به خزى و شمشىز و كەۋانە‌کەپەوە وەستاواه.
گۇندى شدلوادا وینهی دووپشکىنک لهسر پهیکدری نه‌سپینك كرا
دووپشکەكە لە جوولانەودادا، بوزىه وینه‌کەي لە خاچىنكى تېكشى

هدر له گوندی شلولادا که گزبرستانه کهی نزیک کلینسیه به تهرمنیبیه، کیله قبری بهرزی یدکجار زور هدن و هیچیان لام نه خش نه کراون. له لای روزاواری کلینسیه کهوه و نینده کی شانزی له سدر کیله قبرنگ هدیده. ندلینیک*** که شاخینکی به لق و پونه هدیده، وستاوه. زلامینک له تدبیش نتسپه کهوه تیری خستزته کهوانه کهیده (هدر له سدر نهم کیله ش خاچینک یان تی «حدرف» ینکی تهرمنی نه خشترداوه). هدروهه کیله قبرنگ تهرمنیبیه کان جینگدی سدرنجن، دیمه نی مردوونیک لدن او کفنه که نیشان ددهن، یاخود دیده نی دوو ماری له یده ک ثال او هدیده (السدر کیلانه، وا دهی، تبینکی تهرمنی یان خاچینک نه خش کراوه). پیشه، سده، کس، کوهه کان، نهم ناوجه به، له ماده،

پیشنهاد شرایطی نهاد، این نام در پیشنهاد نموده بود. به علاوه و به پدرستی دار یا فوپدندار لفظ دارد. به همان‌ساند باهله و به علاوه و به پدرستی دار یا فوپدندار لفظ دارد. به رای من گنبدی پانجه یونگ روک هرچنده رهگ و توحیش ناگزینه درستی و نایینه و سنبید کوزنه کانی پنهان دیاره، هروده هاش پاشماره‌ی کلیسیه به کی دیانتیه (مدسیحی) ایه که تدنها زهی و تاقه کانی ماؤن. له قد مقاس لای موسولمانه کان ریزگرتنی پدرستگای دیانی کون و هکور ناسه‌واری نیسلامی پیرفز (که نهاندهش رهندگه

لهم په رستگای نایینی کونتر دامه زراهن زفر باوه (۱۰).
نهاد است. گفستانیک گهوده هد. گه، هکان رسید. گد هکان شا

زدی کیلان به ساده و ساکارترین ثامین ده کری، بزیده بهره‌مدکی زور کدم دهی. جگله‌مه، لده رئه‌وهی تهرزه کان به نین، زور جاران تووشی کاره‌ساتی سرووشتی دهی، سانی و شکر پارانی زور، پارانی هاوینان و تهدوهی چاندر اووه لهنواه ده‌جی.

زه روی به گاسنی دار ده کینان و کدسته که خوله کان داده کوتون و دده چنان. دوای دروننه، سواله کان کنز ده کدنده و به هزوی ته دارنکده که ورده بهر دی تیگیگراون و دورو گا په سمر خدمانه که رایده کیشن (مه بهستی جه تجهه ره - و) گهند که ده کوتون. ننجا شدن ده کهن و له ناو بیزونگان به ناوی جوزگله کان ده بشوننه و، دوا لسمر رایخ له بدر هدتاو هدلی ده خدن و وشکی ده کدنده و له ناو ده کهن.
زماره‌ی ثهو مهرب و مالاتانه‌ی که زستانان له گوند ده مینتن به فو نه: له گند، قوه قشلاخ له لاته نیشت. به سکه، به انسکه

Digitized by srujanika@gmail.com

- * - روزنگ مدهستی (تایپگ) بینت که خوای دارستان و راگردنی میلله‌تی نهباخانی قهقماش برو. و هرگز.
- ** - مگیا - باور بدوسی که هندنی وشه یا جزره گارنک یان شیوه سمهایه که هیزی له سروشت بهدریان هدینت و له بزندی تایپه‌تیدا پهنايان بز دههن. به رای زن

ثابت نهادن (مگال) برگردانه شنیده نهاده شد

*** - نهین- جزره حبوانیکه له سبیریا و نمسکندنایش دهاری و قزوچی به لق و پزی بهناویانگه. رونگه ندهمه ویندی حبوانه کیبوی بینت. چونکه نهین له قدهنقا کوردستاندا نبیه. و در گیز.

**** - نووسدر رونني نه كرد توهه گه پيش ثم نيو سده يه كورده كان پيشيان چي بروه. وارگيز.

پدراده‌ی هیزی کارکردن، که چند ده‌توانی کا ناماده بکات (۱۴). پایزان چند خیزانیک بهشی زوری مهر و مالانی گوند که بوز داشت و لوده‌گا زستانیبے کانی که راکسو ده‌بدن، خیزانه‌کان لدم شوینه تاکوو به‌هار کاری جوتیباری به‌کری ده‌کدن. به‌هاران لدگل نازه‌له کانیان بوز گونده‌که‌ی خیزان ده‌گردینه‌وه، نتجما دوای نهرز کیلاخی به‌هاران و کاروبیار تری کشتوكالی چند خیزانیک مالانی گوند که پدره و زوزانان ده‌بدن، ندوانی تریش بوز کاروبیار کشتوكال له گوندی ده‌میشنده.

ژن و پیاو و مندال بدشادیاری له کاروپیاری کشتوكالدا ده کدن. له
مالیشدهوه تنها نافردهت نیش ده کات. جگه له ده، ژنه کان له باخچه و
بینستانه کانیش کار ده کدن، حیدریان بز له وره رگا ده بمن، ته پاله
کوزده کندنهوه، ماقفوره ده چنان، گزره و بی خوری به نهقش و نیگاره و
ده چنان. داوه بدنی خوری که بز ماقفوره و گزره وی دروستکردن
پیویسته، دیسان هدر نافردهت خدمتی لئی ده خوات و باش ده زانی ره گی
کامه گیا بز ره نگ کردن به که لک دیت. له گدل نتم هدموو
کارانه شدا، نافردهت منداله پچوکه که شی هدر به کزله و دیده. منداله که
نه گدر زور ساوا بیت ندوا به پهربزیه ک له پشتی خزی قایمی ده کات،
نه گدر توزنیکیش گوره تر بیت، به ددست و قاچی، خزی له پشتی
دایکی گیر ده کات. منداله کان به گشتی پسیس و پوزخلن، به لات
ته ندر و روست و عدنیکه و به زو و قن. جل و به رگی کدمیان له بهردایه،
چمکی بلووز و فانیله در اوه کانیان به سه ر شان و مليانه و
ده شه کیتندوه. به تاییهه تی کوره کان، له پشت را هدتا ناوقدد و له
پیشهوهش هدموو له شیان رووتنه، زگه پوزخلن و پف در اوه کانیان هدموو
ده مینک له گزره بنه و له بدر هدتاو رهش داگهراون. له تمدهه نئی
۷-۶

سالیدا نیش و کاری ناومال به مندال دهکدن. کوره کان یارمهتی شوانان ددهدن و کچه کانیش کارویار خوری و درومان هله‌لده سورین و حیشت لنده‌نین.

لهناو کوردا پیشذان گدلينک کدهمن. دواي کاروباري کشتوكالي و شوانکاريبي، هرگه سهو نهو شستانه ي پيوسيتيه تني له دار یان له چهوم له ماله و خزى دروستيان ده کات. تنهها دارتاشي و ناسنگدری نديبت که پسپوري تايهه تبيان گهره که، ورده کاره کانى تر بخزيان ده يكهن. پيشه زانه ثارمه نبيه کان، که پديوه نديي به هيزيان له گدليندا

هید داخوازیه کانیان بز جیبجه‌ی ده‌کهن. نیستا تفاقد و نامیری له ناسن درووستکراوی فابریکه و کارخانه کانی وه‌کوو: گاسن، داس، هزمار و ... هتد ده‌کهونه به‌رده‌ستی کورده‌کان.

بنیجگه له شوانکاره‌یی و مالات به خینوکردن، تدنها لیزانی و پسپوری که هدیانبیت، هونه‌ری گزنانی گزنانی تورکی و به کارهینانی تار و دهف و زورنا (سازانداری)‌اید. له گوندی ملا ته حمدلو هندی گزنانی بیش هدن که له هدموو ثازه ریا چاندا به ناویانگن و هدر به به هاران بز گونده‌که‌ی خزیان ده گه‌رینده و کاروباری کشتوكالی

خویان په پیوچه ده بهن.
باری ژیانی نافرهتی کورد زور جیاوازی هدیده له گدل نه ک هدر
نافرهتی تورک، بدلكو نافرهتی هدموو میللہ تانی رفیعه لاتی
هاوسینیان. نافرهتی کورد پدچه داناداته و هرددم ددم و چاوی
بدده رووه یه، تنهها پیزه ژنه کان به چاروچکه ددم و لووتیان هدلدہ پیچن.

نافرود به نازاره دادی له مان دارده چی و تیکدی حدکت ده بی، هفتونکو و
گالته و گهپ ده کات، زور به ناسایی هدلس و کهوت ده کات، له
همان کاتیشدا گرانی و سدنگینی خزی له گدل پیاودا ده پاریزی و

هرگیز ناگاته راهدی سووکایه‌تی، که پیاو له مالدا نابیت دایکی
مندان آن پیشوازی میوانان ده کات و په خپرها نیان ده کات و نانیان
ده داتی و گتتوگیان له گدل ده کات. زئی کورد هروده کو پیاو شاره‌زای
چدک بدکارهینانه و سواری ده زانی. نهگدر دایکی مندانیک به هزوی
جوانی یان زیره کی یا تازایه‌تی ... هتد و بهوه جینگه‌یده کی تایله‌تی
لمناو کوزمیلدا هدیت، ثدوا مندانه که بدناوی دایکیبیهوده بانگ
ده کری. دایک هروده کو باوک ناو له مندانه کدی ده نیت.

ژن هینان لیزه، زوریه‌ی جار، به رازی بروتی هردو لا ده بیت و پیش نهوده ش دلداریان له بدیندا ده بیت. بدلام ده شبی که منداله کان هدر لهناو لانک لهیده ک ماره پکرین. هدر لهو کاتهوده که دایکه کان سکیان برو، لهنیوان یه کتری له سهر نهوده پینکدین. کچ که شوو ده کات دهی کچایه‌ی تی خزی پاراستبی، ته گینا روزی دوایی بون مالی باوگی ده گیزنهوه. ثافره‌ت دهی دلسوزی میزده که بیت، بدلام ندهم هدمورو جارینک وا نایبت. سه ریه‌ستی ثافره‌ت لهناو مالدا رنگه ده دات به که یعنی خزی بکات. نهندش ده بیت به نهیتی بیت، چونکه نهوده غایدنه له میزده که خزی بکات، ده که ونته بهر ندفره‌تی هدمورو گونده کان. بینحه‌یابی لای کورده کانی نیزه باوی نیید، له گدل نهوده شدا رو داوی تاک و تدرا هدر ده بیت.

هرچندنده ژن زوری له ناو کورداندا، بدینونهی تدهی موسویان، رینگدی دراوه، بدلام دیارده یده کی زور ده گمنه. تنهها نه گفر یدکینک زور دهوله ممند بیت، تمهیش له دوو ژن زیاتر نابیت. له کاتی ماره بپریندا باوک ماره بیبه که (باشلیق) و هرده گری، له جیاتی تدهو ده بی پارگه (جیازی) بز کچه کهی بکات، که پاره یده کی زیتریشی تی ده چی. بروک بارگه له گله خوی بز مالی میردی ده بات و ده بیته مولکی تایبه تی خوی. بارگه کی بروک به گشتی، لدمانه پنکهاتووه: ته سپ، مهر و مالات «مهر، بزن، چیل»، جل و پرهگ، نون، مافورد، لیاد، قاب و قاخاچ... هتد.

له کاتی جیاپووندوهدا، نافرهت نهم شته تاییدتیبانه‌ی له گه‌ل خزیدا
بز مالی خزی ده باتمده. لای کورد ئن خوازی له ناو خزمدا باوه، بز
خورونه: ناموززا، خاللوززا، بن ناموززا.... به مردنی میزد، ئن نایبته خاوه‌ن
مال، به لکو کوری گه ورده شوین باوکی ده گریته‌وده، چونکه سدریه‌ستیبی
نافرهت هدرچونزینیک بینت، وه کو دابینکی روزه‌هلاختی، خاوه‌ن مال ده بی:

پیاو دهیست.
نهنجامی ثدو سدرنجه ته تنزگرافیانه ده ریباره ژیانی کورده
لادینییده کانی ئەم ناوجدیه وا نیشان ده دات، كە هیشتا پاشماوهی
شان بىتكە ئام زېمىنلىغان قىچى ماھە (١٦)

هیدکلی پنه ماله بی کوردان زز باش خزی لدمانه خواره و داده
د نوئنی: دروستکردن ته پاله، کوزکدنوهه کا، مهه بپنهه و
هدره وز بز خانو دروستکردن و بز کارهباری تر، که میوانداریه کی
گهوره خاوهن کاره که به دوا دیت. پاشماوهه رینکخراوه بنه ماله بی
و ثابوری لمسدر بنچینهه تالوغزبری که لوپدل تا روزی نیمرؤش هدر
لایه نزدیکی ایشانهه

ماوه، بزوغه: ره و سی میوان پاره و راهی
له ناو کوزمهانی کوره داریدا، پدیو ندی به ره مهینانی
سده مايداری موله تی نددا که گزپان و گواستنوه له دهوري
خزماید تی بندماله بیهود بزو قنواخی دهه بده گایه تی رینگه دی تاسایی خزوی
گزپان و گواستنوه له دهوري

پھر یہ پھر، بویہ ذرہ بد کایہ نی لہ ساویا بدہ مہاوی سدھام کیر و
چھ سپا نہیوو. خاند وادہ سولتان، یہ کم کس بون دھستیان بدھسر
زدھی و زارہ کاندا گرت و دھسلاتی فیزد الائی خویان چدھپاند. بدلام

سازمان اسناد و کتابخانه ملی

سامانه ملی پایگاه اسناد و کتابخانه ملی ایران - نسخه الکترونیکی

سی و تاری رەخنەیی

ئەممەدی مەلا

کاک ئەممەدی مەلا، نۇرسەر و ھوندرەمەتىنىكى لادە. بەرۇدا لەم ماۋەيدا سىن رەخنەوتارى بۇ تارىدۇين. وتارە كانى دەرىبارە هۇزۇراوەي «زى» - ۱۹۸۵ي فەرھاد شاكىلى و «سووتان لەپەر باراندا» ۱۹۸۶ي رەفيق ساپىر و «زايەلە» - ۱۹۸۸ي ئۇنور قادر مەحمدەدن. دىيارە ئەم سىن بەرادەرە لە سەرەتاي حەفتاكانەوە دەستىيان بە شىپۇر و نۇرسىن بلاڭىرىدەنەوە كەردىوو و ھېشتاش بەرەدەوامن، بۆزى بە چاڭمان زانى ھەرسىنگى پىنگەدە بلاڭىرىپەنەوە. ئاشكارا يە «مامۇستايى كورد» دەيدۈزى بایەخىنگى زۇر بەم لايدەنەي ئەدەب - رەخنە بەدات، چونكە ئەۋەي نەپىت لاي ئىنمە «رەخنە» يى باپەتنى و زاستىيە.

کاک ئەممەدېش ئەگەرجى خۇزى لاي وايە، تەنانەت مەنھەجي زانستىش دەرفىسى بایەتنى ھوندرى و ئىپدەعى نایەت، بەلام نۇرسىنە كانى ھەندى ئەپەتنى وايان تىندا رەچاڭىراوە، كە مەرجى بەنەرەتى ھەممو رەخنەيەكى زانستىن. نۇرسەر چىزىنگى شىعىرىي- ئىستاتىكى و پاشخانىنگى فەرھەنگى باش و روائىگىدەكى روونى بۇ ھەلسەنگاندىنى شىعىر ھەيدە - ئىشىر، ئىنمە رامان ھەرچۈن بىت بەرانبەر گۇشەننەيگەي تىزىرىي ئەو. سەربارى ئەمانەش ھەمموسى ھۈزۈر و زاتى ئەۋەي ھەيدە، كە بە راشكاۋى، قەناعەت و بىچۇنى خۇزى دەرىبارە بەرھەمە ئەددەبىيەكە، بە پەسەندىرىن بان رەت كەردىنەوە - دەرىپەرى و بىنوسېتىن، موجامالەي كەسىش ناڭات... چاڭىش دەكتەن. ئىنمە ئەنبا سەرچەمان دەرىبارە زمانى نۇرسىنە كانى كاک ئەممەد ھەيدە. كورىيەدەكى بە راي ئىنمە مشتومالا و زاخاونىنى دەۋى و بۇ لارنىكى بەدەھەرەي و ھەكۈر ئەۋەش، ئەم ئەنگەر كارنېنگى دۈۋاشىن بىت، بەسەردا زالبۇنى ئاسانە... «مامۇستايى كورد»

ئاوازە ھەممەچەشىنە كانى «زى»

فەرھاد شاكىلى: زى (شىعىر)، ۱۹۸۵. لەپەر، سوينىد، ۱۹۸۵.

«زى» دىبالۇزىنگى چىزپەر لە ئىنوان كەسى يەكم و گۈنگۈر و ون رۇشىبىرى چەسپ بۇوە. لە ھەمان كاتىشدا واقىعەكە ھەلەدەشىنەتەوە، چونكە واقىعە مادىيەكە، بەھېزىنگى دەرەكى دەپىنەر و تېنەپەر و داھاتۇر و تېستادا... ھەنە. خالى گىنگ لەم دىبالۇزىگەدا ئەۋەيدە، كەسى يەكم ھەندى جار دەسلاڭات و ھەرەشىدەكى زۇرەوە چەسپاۋ و چىنگەر. بۆزى لەپەر بەيانتى مېزۇرۇوە تاڭو ئىستا و ئاپىنەش، ھونەر و ئەدەب ھەمىشە وەك چەكىنگى ترسناڭ بەكار ھېنزاون، پۈزىنگى بېرىنى تھۈرى «من». خود لەگەل بەپەتدا ھاوكىشەدەكى شىعىر پەشكەشت مەودا كاپىيەوە درووست دەكەن. بۇ ئەۋەي پىدەۋەندىيەكى دىبالىتكىتىكەنە درووست بىت، تاڭو «خود» ھوشىارىيەكى تەواوى بەرانبەر بایەت ھەپىت و لە ھەمان كاتىشدا لە گۈرەنگارىدا بىن. ھەرۇھا بایەتىش لە خوددا خۇزى دەدۇزىتەوە، چونكە دەرسە كانى شىعىر دەنگ و زايەلەيە، تەحدىدى خۇزى و بایەت ناڭات، بەلگە دەپەرتەتەوە بۇ ئەدۇ شەستە ھەست پىنگارەكان، ھېننە كاپىيە ئەم ھاوكىشەدەش سەختە و پىنوسىتى بە ئەزمۇن و رۇشىبىرى و پىشكەننەكى بەرەدەم ھەيدە. چونكە ج «خود» و ج «بایەت» لە كىشان و بلاڭىرىنەوە و بەرنېبونەوە و داڭەوتىن دان. «زى» وەکوو بازىنەدەكى دەم داخراو نىبىي، بەلگە ھەر وەکوو زىبىدەكە خاۋەن دوو لايدەن، لايدەنگى بە مېزۇرۇدا رۆزەچىت و بەرەو ئاسمان دەكىشىت، لايدەكى تىشى ئاسزىيانە بەرەو ئەۋەپى بۇون رۆزەچىت. ئەم بىنابىدەش لەسەر بەناغەيەكى واقىعى - كۆمەلەيەتى فەرھاد شاكىلى» خاۋەن ئەم دەنگ و جۈگەلەيە، سەرەتاي

سەرەتايىيە، كە ھەممو پېنۈستىيە كانى كۆمەلەگا كە دايىن دەگا و پېنۈستىيەك بە پېنۈندى ئاھورى لەگەل دەرەدەدا نامىنى - وەرگىنرا. (۱۶) - گەيا و گۈلە جۇزرا جۇز بە گەنم و جۇ دەگۈزىنەوە. ئەو خىزانى كە زەھىرىي گەنى تا داھاتى تازە بەش بەكتە، بە خىزانىنى دەۋلە مەند دەۋەمىزىرى. (۱۵) - بۇ ئەۋەي دەست بە كا و ئالىكى زىستانەوە بېگن، بۇ زستان كە متىن ۋەرەن ئەپەتلىخ لە گۈندە دەھىنەوە. بۆزى بە ھەر چەند خىزانىكەن و زەۋىيە كانىان پېنگەدە كەنلىن، چونكە كەنلىنى زەۋىي كەنلىك و زەۋىيە ئەپەتلىخ قەقەتسىن و لە سەررووي گۆمارى (تۇسپىتىنى) - مېلەتلەتكى قەقەتسىن و لە سەررووي گۆمارى جۇزجىيات سۈزۈچەتىدا دەنچىن و ئۆزتۈزۈمىيان ھەيدە. زمانيان سەر بە گروپە زمانى ئىزىتىيە. وەرگىنرا.

ھېشتا نۇرسەران لەلایەن بەناوېنىشتىمانپەرەنەوە تاوانبار دەكىن، ئەوانى دىرام ئارام كۆنجىنگى گەرمىيان بۇ خۇيان گەرتۈوه، سەرقانلى كار و كاسپىي تىن و لەسەر حسابى خەلگ پارە و سەرمایە خەزە كەنەوە... بەلام، ھەر خوانەخواستە شىنگەر رەپەيدات - بە راي ئەوان - زيان و نزىمى بىن بۇ ئىشتەمان، يان كەتىيەن دەرىچىت قۇزىنېنگەو بۇزى دەكشىن و دېكەنە رۆمەلەغەزى و ھەراوزىندا ئەم چاڭە ئەم شتانە بە دەنگى بەرۇز بۇتىن و پەردەيان لەررۇ ھەلبىلارىت؟! ھەرچى ليزىدا نۇرساۋە ھەمموسى هي خۇمانە و لە دىرى خۇمانە، ئەم بىنگانە كان چىمان پىن دەلىن؟! ھەى، بۇ خۇوا! مايدەي چ دەلخۇشىيەكە، ناھەمۆاري خۇمان بېبىستىن؟ بۇ پېنپان وايە، ئەم دەرە و خەمەننەر نېبىي؟! لایان وايە، گوايد ئىنمە ئىشتەمانپەرەر نىن؟!

نەخىرا ئەمە نەنىشتەمانپەرەرەي و نەزەنابىي و نەزەنابىي و نەزەنابىي دەرك پېنگەنىشە شىنگەكى تەر لە ئىزىدا شاراۋە تەوە؟! «ئەم كاسەيە بىن زىز كاسە نېبىي» ئەن ئەنگەر نۇرسەر راستىنى پېرۇز ئەلى، كىن بىلى؟! ئىنۋە لە گۆشەنېگاى وودى نۇرسەر دەترىن ئىزە سام و ترسى ئەۋە گەرتۈنى، كە بە وردى و ھەراوى سەرنج بەدەن! ئىزە دەتەنەوي بىن گۈندەن و بەچاوى قۇوچاۋەوە، باز بەسەر ھەممو شىنگەدا بەدەن، بەخۇخلېسەكاندن بەسەر شتە كاندا ھەلخلىكىن و بەزىدا

ن. ۋ. گۆگەل. كىانە مەردووەكان، بۆزىمە. مۇسۇن، ۱۹۷۸، ل. ۲۹۸-۳۰۰.

«ژی» یه کهی خوینیکی رونگارونگه و کوتاییه کوشی خاکنیکی رونگارونگه. نم سردا و کوتاییه له خزمه تی یه کتردان، واته سره تایه که بزن کوتاییه کی تر، بدلام کوتاییه که ببورانوه و هلسانه ویه کی تر بهزاده روی واقعیه. لیرهدا زیندویی وشه خزی ناشکرا ده کات، «ژی» خاون چهندان نواز و ناهدنگی همدچشنه، له هدموشیاندا دهست له قولایی ژیان ددهدین، هdest به بورون و مردن له هدمان کاتدا ده کدین. نم نوازه رومانسیبیه شکاندوروه که لمسه پشتی شیعری کوردیبه. «ژی» خزی له تدب و توزی کونایه تی و رومانسیبیت ته کاندوروه. میزوو به گشت داکه وتن و سدرگه وتنیه و نیستا به گشت نم و مژ و غوریدت و دوروه ولاپی و ده بدهدربیه و لم دقداد ناماده. هدمو شته کان در پوختن و بیزان دهبن، ده شیون و بدهدنگی «ژی» هله سندوه.

نم تاکه نهقینی ناچیته نیبو سالانه و «شاکله» خزی رهنگدانه وی واقعینکی تال و سویره، بنگومان نهدمه راستیبه که هدمو پهله وازان بهدهستیبه و ده نالین. ده پوآنمه روی ناوینه یدکی توز اوی دم و چاوی تز ده بین

که ده لین خوشدیستی له «ژی» دا رومانسیانه نیبه، نم مد هنگری ده لاله تیکه، هدستیباری هوشیاریه کی تره، بنگومان نهدمش نهچامی به پیت و بدره که تی زامینه «شاکله» و تینکل بونیبه تی له گدل تاکیکردنه جیاوازه کانی روشبری ته روپادا. تینکل بونی شاکله بیه له گدل تدب و توزی کرداستان و تواندروی له ناو نم و باره ناهدمواردها، خونکردن نیبه، سوتانیکی ساویلکه و بین ده سه لاندانش نیبه، به لکو ده بینکی هوشیارانه و ناخاوند، به لک توویه بونه سزکرات ده لینه و، هددای بین دنگی منانهت پسینه خوت بناسه)

پادداشت و بیره وری، راسته هدمو پهله وازه یدک بهدهستیبه و گینگل ده دات و له ناو کوره ورایدایه. بدلام غوره تیبه کی چوک دادان نیبه، چاودروانی موجیزه ناکات، به لکو تیشك و روناکیبه که، که جهسته شاعیر داده گیرسینی و هdest به بورونی خوزی ده کات. مادشخانی یادت هد رئیسی تاری ناوون زرون ده کاتده

هوشیاری و ناگاداری بارنکی وستاو نین، مرزف بکاته پهري و له گشت تدليس و نهینیه کانی ژیان و مردن ناگادار بین، حسانه ویه کی تدواو نیبه، به لکو گومان و دودانی و گومراهی زدن جاریش سدرلیشیوانه، هدمو له خزمه تی عقدان تاکو گشته پی بکات، هدره کدتی زیاتر بکات، بیروباوه بمنکی نامانی نیبه، هدمو و لامه کان دراینته و، مرزفیش درک به کوتایی و سردار

دولس له هزمندا گهرا داده نی و کرسی گومان و وردوبنکه جهسته دلی هایدارم

مامزتای کرده - ژماره ۷ - لابره ۵۱

شمولیه تی بینین دیاردیده کی زده له دهقی «ژی» دا، نم خون بده و گیان دهه خشی، خز رزگارکردنه له بیرکردنده ویده کی تمسک و ناماده و برآورده. شیعری کوردی زور ده تالوزکایه واقعی ساخت و نالهبار، نهخجام خوشی ده تالوزکاند، زورجار بهدهر بیو له روانگدیده کی شمولی، بدادر بیو له خززگارکردن لمو هیماگله؛ هدموی کم تا زور بزن یدک مهدهست ده وتران، هیماهیده تی خزیان لدهست دهدا و ده بونه زمانیکی ناشکرا. هزکاره کان بزچوونی هاویه ش و یدک روانگه بیو بون، نه ک له شیعر به لکو له گشت په بیوه ندیبه کان ج بزن جهان و ج بون خودی خزیان. تایبه ته ندیبه تی شاعیر له ودا به بیته خاون زمانیکی نوی، هیماهی نوی، چنینیکی نوی، مؤسیقای نوی، نهانه ش په بیوه ندیبان به نهندامانی هدسته و هدیده، هدر له بینینکی روتوهه بزن گونگرتن و دهست له تخته دانیک، له کوتاییدا گشتیان په بیوه ندیبان به بیرکردنده و مامله کردنه له گدلی.

لام شاکله به رادیده کی گونجاو هdest به پیشکه وتنی گشت نم لایهنانه ده کدین، خزی له نوازی کونی وشه ساو رزگار کردوه، نوازی وشه بدشاره له دروستکردنی وینه شیعریدا، هدروهها وینه شیعریش په بیوه ندیبیه به وشهوه هدیده، گشتیان ده بنه تاپلوزیه کی پوخت و پهشیوه یدکی نهینی ده زینه تاپلوزی نایانده و، نا بهم شیوه بیه هدمو له ناهدنگی چنینیکی نوندا خزیان ده دزنه و، مهدهست نه ویده که هیلینک له نیوان گشت وینه کاندا بین و یدکتری تدواو بکدن و لیده ک ناواره دادا بزین.

تاکو شتی دور له یدک کز بینه و بدهشیوه کی هونه ری بچنه ناویه ک، نمودنه دش کاره که به پیزده کدن و زیندویی به کاره که ده دن. رهخنگریک ده رباره ه فیلمی «قوربانی» تدرکوفسکی، شتیک ده نووسیت ده لینت: لای تدرکوفسکی له هدمان کاتدا هدستیباریه کی خز نامز و ناشنا هدیده، بزن خونه: کوپه شیرنکمان پیشان ده دات چزن ده ریزت، هدروه کو بزن یدکه مجار کوپه شیرنک بیینین، که درزیت.

چنینی وشه به وشهوه هونه ری شیعره، هدره کو «مالارمن» ده لینت: شیعر بیر نیبه، به لکو وشهیده. نم قسدهه ده توانزیت بزن مهدهستی جیاواز لینک بدرنده و، بدلام به بزچوونی من نهودیه: بزن خونه کورد ده لینت: دل و گیان، سوز و سور، نامان و رسیمان، دم و چاو... هتد نمده به کارهینانیکی خز ساده هی زمانی کوردیبه، هدمو له سدر نم به کارهینانه تهیان، جینگزه کنی نم وشانه به هونه ری شیعره و مهدهسته، نه گينا ده بیته به کارهینانیکی نامانی به دهدر له هونه ری شیعر. زمانناتی سویسری «دوسویسور» که له دامه زرنده رکانی (آلبنویه) ده زمیردنت ده لینت: (زمان نیشانه ده لدنیز نه ویده ک یان کومنلینک، ده بیته «شده که کیه ک» بزن تاخاون و لینک تینگدیشتن). ده توانین له جیاتی دره خت گول دابنین و هدمو له سدر نم وشهیده رینک بکوین هیچ شتیک له سیسته هی زمانه که ناگورنیت، هدر وه کو نهوده له جیاتی هزیر شدتره نج ده نکه شقارته بکه دابنین، تایه شتیک له سیسته هی یاریه که ده گورنیت، نم خونه ده دیساندوه «دوسویسور» ده یه یه نیته وله زمانی شیعریدا مهدهست هله شانده وده نم وسیسته مهیده به سیسته هیکی تر و ده بیته زمانی شاعیر خزی، نموده کو بزن خونه زمانی میللته کورد، نم سیسته هم نویه ده توانیت هد لگری بزچوون و ده لاله تی په فراوان بین.

له زمانی شیعریدا مهدهست هله شانده وده نم وسیسته مهیده به سیسته هیکی تر و ده بیته زمانی شاعیر خزی، نموده کو بزن خونه زمانی میللته کورد، نم سیسته هم نویه ده توانیت هد لگری بزچوون و ده لاله تی په فراوان بین.

نایا نم شیعرانه شاکله بزن پیره زنیکی نهخوننده اواری بناهی چبا بخوننده و، چیبان لی تی ده گات؟ پدمسه ده لینت: (نهشده دو بیلا) نامده کوردی نیبه، بدلام نایا کی هدقیقه تی؟ پیره زنیکی بان شاکله بزن غفونه لهم وینه شیعریده شاکله رابینین، که چون دایهزاندوروه:

پدله پدله هدور وکرو پینه که کراسی شینی نامانه ده دیار به، گری راده دنیرم دهستی خودایه سه ولنیکی کدک بزن مندالانی به ده دستی گرداو در یو بکات

نام په بیوه ندیبانه: پدله هدور / کراسی شینی نامان دهستی خودا / سه ولنیکی که کدک گرداو / منالان گرداو / منالان

پینیسته جارنکی تر بخوننده و لایه ده پیشکترین، که له

زیره دستی من خزیون.

پرسیار و شیعر له «سوتان له باراندا»

رفیق ساپیر: سوتان له باراندا (شیعر). لندن ۱۹۸۶.

ده نووسیت و، بدلام لدیز قوولایی نویه نووسه کاندا. کتینین بروم قوولای ده ریا ده خوننده و، گومان مندادانی پرسیاره، گومان لایه کی هاوکیشه بونه، له گومانه و مرزف به ده ریا و هدچوون ده چفت. پدم نیوه شده و سه رما و سول نه بین شوسته و مدت رسی و دنیای چزل نه بین کن هاوسرمانه؟ کن ناگاداری پانگ و هاور و سدربر نهانه؟ پانگ شده و تا خز ده توانین به بازوی رووقان دیواری سه ختنی تاریکی بین ته کان به ورزی کونیله بین پیش به توان و مدت رسی بگرین «له نیوه شدودا»، ل. ۴.

نم خونه ده دیساندوه «دوسویسور» ده یه یه نیته وله زمانی شیعریدا مهدهست هله شانده وده نم وسیسته مهیده به سیسته هیکی تر و ده بیته زمانی شاعیر خزی، نموده کو بزن خونه زمانی میللته کورد، نم سیسته هم نویه ده توانیت هد لگری بزچوون و ده لاله تی په فراوان بین.

مامزتای کرده - ژماره ۷ - لابره ۵۱

بهم بی وخته بو کوئی دهچی؟
 ج ناگری له ناو دلنا هد لگیرساو
 برووسکهی کام خوشد وستی
 کام نهینی
 له گیانتا چه خماده داوه؟
 بهم نیوہ شده چیت لی قدوماوه
 کسی تاویری ندم خدمانهی
 به کزلت دوره داوه؟
 به بی کدنسی

«گفره بتوشہ کان» ل، ۸

تغیی له روخی نهم شده دا
له ناو نهم دونیا ونده دا
فرمی داوه آ

۲۰ «خهونی ته مدن»

چه پکه گزنه‌گی بز زامه کانت
داستانی سوروت
له سدر تاونر و پالائی نیواره
دلیشم شدخته و گر تندنیونتی
چون تدرمه کاتی تیا پشارمه

. ٢٩، ج. بتنیشم، کوی لہ

ج زستانیکی سده ختمان لدم پنه
ج تهدمنیکی جوانه مان لدناؤ نه

«تینکدانه وہ» ل ۳۴

کام سه ریه استی؟
کام گفرانی و
تیشك و
هیبرا و
خوشدوستی
له زیر هدواری بهسته لده کا
چاوه له لده هنینی؟

وانی چاوه روانی» ل، ۳۸

کن نهم شد و خدلاًتی گردیدن
به همینی قزوئی داین و
دهسته میری خاموشی گردیدن؟

«خلاقات»، ج. ٤٢.

دهمانه‌وی دهست بوز چندند که
پیر» دهستی بوز دریز نه کرد و دو
ین، که له دو و تونی شیعره کان
بار و سرکه کان که له و دیو مه
روخسار ره‌نگی چندنه‌ها ره‌ن
ده و ناما‌داده‌گی ناتوانیت و
نریت له و نینه‌گرتی رووت دو
له و گشاده کردن نه کدونت.

روخسار ده بیته ناسو، سه راب، و نبیون، ده ریا، شه پولی هه تاو
گرد، وه کوو تزو له گه ردووندا جهسته شاعیر ده چینی، ده پنه به پیتو
و پدره که تی بز پدل و پوز ده گردن.
لهم باره شدا به و هستاوی نامیتنه وه، ندو هیلهش ده سرتهدوه که ل
نینوان وجود و عدده مدایه، مردن و زیان ده بنده یدک روو، پر ده بن ل
تلیسمی سه رسامی و گومان، نهندیشه و پرسیار، نججا هدمو پینکر
پدره و نهودیوی شته کان ناوا ده بن، ده بنده سه رهتا، سه رهتا، شیت
بوونه، شیت ہونیش حاله تینکی تری مرؤفه، ده بیته پنکه ده ریدران
پینهندوه بده کی، تری ہونون به گشت مدد اکانیبه وه.

روخسار... وه ک تاسن ده نوینی
روخسار... وه ک سه راب
وه ک ونیون
وه ک ده ریا ده نوینی...
روخسار شه پنلی هدتاوه،
وه کو گردد، له کیلکمی گرددونا
ده مچینی!
روخسار - دوربانی مردن و ژیان
نه
گیانه
دوربانی مردن و مردن
له به رده نهینی و
سدر سامی و
سووتانا رام ده گری و
پدشیتم ده چونی

.09 .J

جوانی وه کوو ثاووله لتاونیک له که سینکدوه بزو که سینکی تر ماناکدی ده گنوزت و له سه رده مینکدوه بزو سه رده مینکی تریش، هندی جا به بیته پدرجهسته و هدستی پی ده کرین، بدلام له قه سیده‌ای «شیتو وانی» ل. ۵ زور نه بسترنیه (تجزید) وه کوو نیدیالیک خزی پیشا دات، نزیکمان ده کاتدهوه له روانگدی سفیزمهوه، چونکه نکله لبونی وجود یان تواندهوه له تاو نایدیال، جزره خزله باد کردنیکه زوره سرینه و دیده کی کاتیس زه مده، په نامدیده کی دیکده، بینینی وانی، به لئن مرؤف ده کاتدهوه به مندال، په شیت، به گهاراندهوه به ره رچاوه، ته و قه سیده‌یده له ثاووه وه اوایدک و که شینکی زور تایبه تد لقاوه.

رنهنگي نهدم جزوره پدرت
و زدن زينده و فراوان گردنی
زينده يه کي جوداواز.
کدچي که جوانی بینی
وهکوو منان
وهکوو شیئت
کنوشی بزر ده گریته و
له ناخی تینه امان و
خدیالاً نوقم ده بین
گزرااني و مانندو بعون و
خزشی بیر ده چیته و.

شاعیر خوشی ده رک به بی هوده بی ددست گرفتی تدو او به سدر
بی عردا ده کات، به لکرو ماندو ویه کی هدمیشه بیه وه کوو هدم زانزوفی
قاری ده لیلت. بنجی ره فیق ده یه وینت بز ناو چولانی باز بدات؟ تدو
ده دمه ندبیت که بودیه کان پاسی لیوه ده کدن، تدو جوزه به تالیبیه
مرز ده تویته و تدو به هد شته که تهوان پاسی لیوه ده کدن.
له «گیانی شپرزا» دا واقعی به جی ده هنلای، به لام جنه هشتبنیکی

به چی گیانی بی نامانم
نه موژی گوی دارستانیکی چه
اوایونی
هر رزی بدسته لدک و گره
نه ناسنی زه ردی خزله ووه به شونین شیعرا
نه آده داده ته ناو حیاننکه خزله ووه.

له «سوتان لدهر باراندا» خزهه لوایین به پرسیاره کانه وه پنی
تقرانکاریید کی گرنگ، ده بنه چرق ده رکدن و پدل و پن هاویشن.
امدزادنی جیهانیکی شیعری گرنگ له زمانی کوردیدا.
تاكو نیستا به رای من بدراه پیشهه چوونیکی تاشکرا بدی
ه گریت و پیویستی به خویندنه وهی تر هدیده، چونکه تدنها که سینک و
بشت نه به ساتن پدیده نامدیده کی ره خنده بی ناتوانیت مافی تداوی
ه قدکه بدرفت. تدم سدرنج و تیپینی بیانه ته نجامی ته مزوونیکی تاییده تی
غوزمن، چونکه ره خنده پیویستی به دز زینده و روونکردندوهی زور
یه نی تر هدیده وه کورو زمان، وینه، بنه ما، وشد، مؤسیقا ... هتلد.

دهست لدم دره خنده پد فرینه ناکله مدوه
 تدم شدو ده لیئی:
 تیشک له سدر بستی ده گرم
 ده لیئی:
 هزنا راده ده نووسم
 یان ده لیئی له غدر بیمدا چاوه رو انم
 کور دستان
 پیشه رو انم

هدندی جار زمانی شیعری للای ره
 ده خزی و پدرت و پلاؤده بینتهوه، زیاتر ا
 ده بینتهوه، چونکه گشت که رسه کان
 عه قلهوه نزیک ده بینتهوه، ده بینته گیرانه
 بد تاییدتی له قدسیده‌ی (فالچی و مندان)
 و ننده‌یه کی زور راسته و خزی کیشاوه که
 نه کرد ذهنده، پیوستیشی به چه بیوندهوه و
 سنبه‌ری ثیواره ته او و په سر کزانله که
 خله‌لکی به پدلو هله‌لوهدا
 خزیان بز مالهوه ده کوتا
 ده رگایان لرسه رخزیان کلم ده دا
 تا به دلیلکی په ناسفه وه
 شادونکی تریش ... هند

هدندي جار زمانی شاعری له لای رهفیق ساپیر له ژنر قله‌مدان
 ده خزی و پدرت و پلاوده بیشده، زیاتر له زمانی په خشانده نزیک
 ده بیشده، چونکه گشت که رهسه کان پینه گیشتوون، له زمانی
 عه قله‌وه نزیک ده بیشده، ده بینته گیرانده یه کی فوتونگرافی رووت،
 بد تاییدتی له قدسیده‌ی (فالچی و مندا) ل، ۴۳. له ویندی یه که مدا
 ویندیه کی زور راسته و خوی کیشاوه که تدقیشه جینی خوی تیندا
 نه کرد ڈتده، پیوستیشی به چه بونده و گردبونده هدیه.
 سینه بری تیواره ته او په سهور کن لانه که دا کشاپرو
 خل لکی به پله و هله دا
 خیزان بز مالده ده کوتا
 در گایان لسدر خیزان کلنم ده دا
 تا به دلنيکی په ناسفره وه
 شهونکی تریش ... هند

مددخوبونی شاعیر به مسیح و نازاره کانی تا راده یه ک
گزرا نیبیه کی زدر جیهانیبیه، گزرا نیبیه کی نازاراوی، گزرا نیبیه کی
قوربانیدانه، جزره هیوا بیده کیش بوز رذگاری تداوی مروف، بدائی
خاچه که دی مسیح له کدسا یه تی مددخوده تینپدیری و، ہبوه ره مزینکی
فرابان و ده لالدت به خشن.

پدر نگردن

په سدر پردی خنول و دو کهلا ده رفم و
 تدر مده کدم ناو و ته کنزم
 لدن او بادا
 لدن او تیشکا
 گزنه کهی خنم هدلله کنزم
 په سدر ته مدندا رسیده کدم
 ساته ویشك و خوازویه کان
 له گدل بادا به مری ده کدم

غوربهتی له «پشکزان ده گه شینده» ۱۹۷۶ هدوئانه په خورزگارکردن لمو غوربهتیبه، کاتینک گوښانه کان له سره شهقام و شوئسته کان چه قیتراپون، دارمه پرووه کان به خهباربیده و بهر بای تال و له ترسی جی له قه بون له حاله تیکی زور سامناکدا ده زیان، بهلام ره فیق و هدوئی بزو ولا تینکی بی ترس و راونان دهدا و خونی پنهو ده بینی. له «سووتان له بدرا پاراندا» ره فیق چاوه روانه، نهو چاوه روانه بیده که له «تیساکا» نود یسیوسه وه بزو چاوه روانی «فلادمیر و نهسترا گون» تاکوکو چاوه روانی هدرا شهی تهواوی چاره نووسی نینسانی سده ده بیست و یه کدم، ره فیق چاوه روانی کورستانیکه، که بد رگنکی تدم و مژ خلتانی نه گبدتی و سره لیشیوانه.

چاوه روانیبکی ساده و گیلانه نییه، به لکو به گشت بزچوون
مرؤفایه تیه که دی و گه راندوه یه بز رهگ، بز سدهه تا، بز رزگاریوو
له دهست هدره شدی فیزیکی و روحی، به لام مه خابن، گه راندو
مه حاله، جاریکی تریش مه حاله، و اته چاوه روانی شتینکی مه حال و برو
هوده و تدنها چاره سدری بشه:

چ هرینه بالای ندم و رزه دی تنه بیوه
 من ده زانم
 چ تینوئیتیبیه ک سومای چاوان دادینه و
 چ توانی ندم هدر تمه دا پوشیوه
 که چی ندم شدو

تیمشدو پایه،

هدوالله کدت دای له دلم

نه پنکی مدي، نه تهقینش کچنکی شدنگ

نه زمانش ندو شیعراندی له لاپلایه دایکم دهچن

نه تریقه دی کچ و کائی سدر ده راچدی سه هنل بندانی

تنهیشمان

روشنى ناخنده دلما

زه نگله دی یاد ل . ۵

بزو نمونه جینگوکن به پالهوانه کان بکدين، له جياتى «شم»،

«سینوه خان» يان «خدازان» يا هدر ناوونکى ترى لم بابه ته بینين، نايا

له سدرتاباي ساختمانى شىعره كدادا ج گئرانكار بيدىكى سدره كى و

بنه ده دات؟

خز کانلى لينوى «سینوه خان» ئاوونه بورو

هدر به تهنيا زيندى «حمدە»؟

ندو دلداره شوانكار بيدى تيا درده كدوت.

شدونى باران

لېزه «سینوه خان» ج جيواز بيدىكى لەگەل «لەيل» يان هدر

نمۇونىدەكى تردا هەديه وەزىقىدى نەم ناوه له گرنگى و تايىەتەندىبىتى

بەسىرەتە مېزۇوبىتە كە و پەيوەندىبىتى شاعيردا درووست نەبورو، بەلکو

وە كۆ توچىنگى مېزۇوبىتە كوردى سودىلى وەرگىراوه، نەوش بزو به

كوردى كەنلى ئاوهەواكە يەندىكەن بزو بەشىعر كەنلى ئاوهەواكە.

زىرجار شىوه يەكى «لەيدەچۈون» «التشبيه» زىاتر «زايدە» لم

بەكارهيناندا بزو غۇونە:

فەرھاد دەتىپىمَا

فەرھاد دەتىپىمَا

لېزهدا فەرھاد له جياتى قارەمانىنى تى بەكارهينراوه، واتە

داستانەكە بزو مەسەلەيدىكى واقىعى بەكارهينراوه، نەوەك هەولانىنىك

بېت بزو بەداستان كەنلى واقىعىدەكە خزى، كە ئەمە يەكىكە له

خەسلەتە هونەرييە جەوەرەپەيە كان.

يان له «داستانى ئەقىنى سینوه خان» دا ئەم دوو دلداره خزيان

بۇونەتە چىرىزكىنىكى لە رادەددەر (خارق)، ج پىۋىستىپىك دەكتە

چۈراندى ئەم دوو پالهوانه بە دوو پالهوانى تى بزو بەزگەندەدە

دراماكە؟ وەكۆ:

ئەگەر ئەوان وەك ئەستىپەرى (لەيل و مەجنۇن) بەيدەك بگەن.

96 ل

يان دەستى سینونى ناداتە دەست

عەشقە كە دەپىنە عەشقىن فەرھادانە

97 ل

يان ئەدوهي باوكت بەسەر ئەم دوو دلەي هەينا

بەسەر «مەم و زىن» نەھاتووه له «بۇغانى»نى

115 ل

بەرای من واي پىپىست دەكەد ئەم بەكارهينانه له گشتىپەتىپەدە

بۇونايدە بەكارهينانىكى زور تايىەتى.

«زايدە» نىشتمانىكى كاتىمانە، كەپىنکى چاوه بۇانىبىه بزو

داھاتووه كى رۇوناڭ ج له شىعره كانى كاك ئەنۋەردا و ج بزو

داھاتووي نىشتمانى راستەقىنەي داگىر كراومان، هەممۇمان پىنكەدە

بەكارهينراوه، تا ج رادەيدە كىش بزو مەسەلە سەردە مايدىتى (الحدائى)

تامادەنۋىت له نىشتمانە كەنلى كاك ئەنۋەردا نىشتەجىن بىن، خى

«زايدە» ئى دەۋى، بەلام بە پىنى توانا دەمەۋى دەست بزو هەندى شتى

سەرەكى درىز بکەم.

نامەي سەيدا جاسمىي جەلليل بزو مىخانىل سىزىگىنەقىچىق گەرەچۈش

بزو سکرتىرى گشتىرى كۆمۈتەي ناوهندى پارتى كە هيواي زىيانيان لەدەست داوه.
خەباتى پالهوانانەي كورده كانى عىزاق بە درىزايى
كۆمۈنیستى يەكتىنى سۇقىيەت، سالانى شىست بۇو بەھۇي سەرسووبەمانى مرۇقايدەتىي
سەرۇكى دەستەي شورىاي بالانى يەكتىنى ولاتانى پىشىكەوتىخواز لە ئاسىا و ئەدورپادا، ئەدەمە لەلەيەن
پىنس و رادىق و تەلەفزىزنى سۇقىيەتىشەوە تىشكى دەخرايە
سەر. لە سالانى پەنگخواردۇو و دواترىش يەك و شە لەسەر
بزووتنەوەي رىزگارىخوازى نەتەوايدەتىي كوردان، تەنها يەك
يەكىنكم لە بىنیاتىندرانى ئەدەبى كوردى سۇقىيەتى، دانەرى
ئۇمارەيدەك لە كىتىبى قوتاپخانە كامىم، يەكەم سەرنووسەرى
گشتى ئىستىگەر رادىيۇ بەشى كوردىم لە يەريقان و، تا
رۇزى ئەمۇرۇش دەلسەزىانە و بە دل و بە گىيان لە پىناوى
پەيدەويى كەنلى سیاستى نەتەوايدەتىي لىنەن لە
ولاتەكەماندا كاردة كەم، بىن سى و دوو لىنکەن لايەنگى
سیاستى پارتى كۆمۈنیستىم لە بوارى گلاسەنۇست و
پىرىنسەرەتكە. بەلام ھەندى مەسەلە ناچارم دەكەن كە
نامەيدەك لەمەر ئەم بابەتەي خوارەوە ئاراستەي بەپىزتان
پىكەم:

لە كورdestانى دابەشكراو بەسەر توركىا و ئىرمان و
شونىنى نادىيار و دواترىش بىن سەرۋوشىن كراون.
لە كورdestانى توركىا دەيىان ھەزار نىشتمان پەرورە
خراونەتەوە زىنداۋە، بە ھەزارانيان كۆزژاۋەن، خۇنى
خەللىكى بىن تاوانى كورد لە كورdestانى توركىادا دەرپىزى،
ئەو ئەتكەدە لە لەيەن توركە بەرپەرە كاندە بە زىنداۋەنى
رىنگى ئازادى دەكى، لە سەنور بەدەرە. شارەزاكافان
زىرچاڭ ئاگادارى دېنەيى حوكىمانانى عىراق و توركىا و

ئىتىر ئەم پەيوەندىبىي نېيان شاعير و شىعر لە بەرزبۇونەدە و

شۇپۇونەدەدەيە، لە زۇرۇشىن شاعير لېزانانە دەست بە چىكى مەسەلە

شىعېبەگەدە دەگىنەت و وەكۆ بېمۇي دەپىات، بەلام ھەندى جارى

تىرىش زۇۋانبازىبىي كە ناسىتىنى ئۆزىدا روو دەدات.

خالى سېيەم:

دەتوانىن بىلەن بزو گوراندى ئۆزىلە سوود لە ئاۋوهەوايدەكى

كوردەوارى وەرگىراوه، وەكۆ بەكارهينانى ناوى پالهوانانە كانى داستان

و جىكايەتە كوردىپەكەن ئەندى هىمای كوردى.

بەلام تا ج رادەيدە كەلەپور وەكۆ بەشىكى مېزۇوبى

بەكارهينراوه، تا ج رادەيدە كىش بزو مەسەلە سەردە مايدىتى (الحدائى)

بەكارهيندا ئەم بەپىنى توانا دەمەۋى دەست بزو ھەندى شتى

سەرەكى درىز بکەم.

نامه‌ی کورده‌کانی نه‌رمه‌نستان بتو سدرکردایه‌تی پارتی کومونیستی سوچیه‌تی و ده‌وله‌تی سوچیه‌تی

زه‌حمدتکیشاندا» (لینین، بروانه سه‌رجه‌می به‌ره‌مه‌کانی بدرگی چوار لایه‌ر). ۱۰۰.

سکرتیزی گشتی پارتی کومونیستی یه‌کیتی کوماره بدبونه‌ی پدیوه‌ندی دوستانه‌ی راپه و پیشه‌واه له دو کاته‌دا دهست کرا به کردنوه‌ی قوتاخانه‌ی کورده و چاپکردنه‌ی کتیب و دانانی بدرنامه‌ی خونیند، روزنامه‌ی «کورdestانی سوچیه‌ت» درچوو، له شورش خونیندگای ناماده‌کردنه ماموستایان بز کورده‌کان کرایه‌وه، بنکه کولتوروییه‌کان گدشیان کرد. له کوتایی بیسته‌کاندا سیاستی ده‌وله‌ت بدرامید به کورد گزرا.

له سالی ۱۹۲۹ بدرنوه‌بدرایده‌کی کورdestان لمناپرا، پاشتر ژماره‌یه‌کی زوری کورد بذور گونزراوه و رهوانه‌ی کازاخستان و تورکمنستان کران. روشنیبرانی پیشکدوتوو و زانا و هوپریش و کاریده‌دستانی فرهنه‌نگی خرانه ژنر زه‌بر و زنگ و زوریان به توانی «دوژمنانی گدل» گولله‌باران کران.

دوای مردنی ستالین سالی ۱۹۵۷ باره‌که توزنک ثارام برویوه و هندی له راگویزراوه کان گدپانه‌وه بز شونی خزیان. به‌لام دامزراندنه‌وه‌ی بدرنوه‌به‌رایده‌تی کورdestان مه‌حال بزو. له سه‌رده‌می ستالیندا پانتورکیزم گدشی کردوو، به نهینی کاری ده‌کرد و بز سه‌رلینشیوناندی خذلک بزیاخی مارکسیزم لینینزیمیان به‌کارده‌هینا، هدتا ده‌مرعش له تازه‌ریایجان بهیننه‌وه، چونکه زوریه‌ی کورده‌کان له دوو سه‌رژمیریه‌کان هدمویان شینوندراون و ساخته‌یان تیندا کزمه‌لایدته و سیاسی و فرهنه‌نگییان وه ک یه ک نییه و له‌سر ثده و هستاوه که ثدو کوماره‌ی تیندا ده‌زین چون چاره‌سری کیشنه نه‌تهدایه‌تیبیه‌کان ده‌کات. بز غونه و بدراورد ده‌توانین کوماری ثرمینیا و تازه‌ریایجان بهیننه‌وه، چونکه زوریه‌ی کورده‌کان له دوو کزمه‌لایدته ده‌زین. هندی بدله‌گهش ده‌خینه به‌رچاو، که خزیان دینه زمان و ده‌دونن. سالی ۱۹۴۳ له تازه‌ریایجان بدرنوه‌به‌رایده‌تی کورdestان دامزرزا و ناوه‌نده‌که‌ی لاجین بزو. ناوجه‌کانی که‌لباجار و کوباتل و کوردادجی و مورادخالی و که‌ره‌کشلاک، که دانیشتونیان کوردي موسولمان سدر بدو بدرنوه‌به‌رایده‌تیبیه برون.

مایدی شانازیبه که له کاته‌دا ف. تی. لینین په‌رژشی چونیه‌تی زیانی ثدو بدرنوه‌بدرایده‌تیبیه کورdestان بزو. لینین له نامه‌که‌یدا بز ندریانوف نووسیویه‌تی: «هیوادارم بانکی ساوای تازه‌ریایجان بنکه‌یه کی به‌هیزی سیاستی ئابوریی تازه‌ی دهست کرنکاران و جوویارانی کوماری سوچیه‌تی برامان بی. چل ملیون یارمه‌تی بز برسیه‌کانی خوارووی فولگا و کورdestان باشترين نیشانه‌ی ناماده‌یی بدره و پیشدوه رؤیشتنه له‌زین ثالای سووری ئینته‌ناسیونالی

ئدو هدموو کاره‌ساته له کاتینکدا بزو که به ملیونان خرج ده‌کرا بز رزگارکردنه سی نه‌هندگه بزره‌که‌ی نزقیانووسی سه‌هول بندی باکور. من چاوم به هدموو لایپه‌کانی ثدو بلاوکراوه کوردییانه‌دا خشاند که له ده‌ره‌وهی کورdestان چاپ ده‌کرین، له هیچ کامینکیاندا رسته‌یه‌کی ده‌به سیاستی بینه‌نگی خومانم به‌دی نه‌کرد له‌مدیر کاره‌ساته‌کانی کورdestان و له‌بین بردنی شاری هدله‌بجه، دیاره ئده شده شده بز ره‌فتاری دوستینک.

هیوادارم ئدو سیاستی گلاسنوسته‌ی که له‌لایدن هدموو گه‌لانی ولانه‌که‌مان و خدلکی پیشکه‌وتخوازی جیهانه‌وه به فراوانی پشتگیری لئی ده‌کری، مسدله‌ی کوردیش له روزه‌هانی ناوه‌پاستدا بگریتده. سیاستی ژینوسید و فاشیزم ده‌ره‌ق به گدلی کورد به هیچ پاساو نادری. من پیم وايد که ئدم سیاسته بزگه‌نه شایانی توندترین ندفره‌ت لینکردن و ئابرووردن له‌لاید یه‌کیتی سوچیه‌ت و هدموو ئوردوگای سوچیالیستیبیه‌وه. ئومید ده‌کم که و‌لامی ئدم پرسیارانه‌ی سده‌وه له‌لایدن هاپری و سه‌رکی ده‌وله‌ت که‌مانه‌وه بدریته‌وه.

له‌گدل رینزی: جاسمن جه‌لیلی ئندامی پارتی کومونیستی یه‌کیتی سوچیه‌ت له‌سالی ۱۹۳۰. ئندامی یه‌کیتی نووسدرانی یه‌کیتی سوچیه‌ت له سالی ۱۹۳۶ وه ۱۹۸۸/۱۱/۲۴

نوسخه‌ی دراوه به سه‌رنووسدری روزنامه‌ی پرافدا سه‌رنووسدری روزنامه‌ی ئیزفیستیا ورگیز: کامه‌رانی قادر شورش ندوی روزنامه‌ی (ئیزفیستیا) له سوچینکی لاجه‌پدا نووسیبووی که له شدپی نیوان عیراق و ئیناندا چدکی کیمیایی به‌کارهینراوه و هیچی تریش نا! کی ئدم چدکی به‌کارهینناوه؟ له‌کوی؟ دزی کی؟ بوزچی؟ خو تاکه وشیده ک له‌سر ئدو بوردومنکردن به‌ریدریبه نه‌نووسابوو.

ئز کوردنیکی کومونیستی خاوه‌ن ۵۸ سال خدباتم، چاوم به‌رایی نادا سه‌ری ناچاوه‌ی گدله‌کم بکم، ناتوانم هزو ئه‌و بینه‌نگییه‌یان بز لینک بدله‌مده و داکزکیشم پی ناکری. شیخ روزا

عومدروم دی، عومدروم پیش‌سوو تریش گور وابی
گه‌ردنی شیعه دوو سه‌د ددقعه له سه‌ب تازا بی.

کاریه دهستانی روسمیی تری ئەمەریکا لەم روزانەی دوايیدا چەندەها جار عێراقیان تاوانبار کردووه، بەلام سەرەجیشیان بزوئە راکیشاوە کە نوینەری دەزگای سیاسەتی دەرەوەی ئەمەریکا (چ. ریندەمین) بەھیچ شیوه يەک نایدەنیت، لەو بدوی کە ئەم جۆرە تاوانبارکردنە لەسەر ج ئەساسیکە.

تىدارە و گۈنگۈرنى ئەمەریکايى بە ھەمان كەللەرەقىي ئېرىھى پىبراؤوه، ئەو بانگەوازە - كە س. حەمادى وەزىرى دەولەت بو كاروبارى دەرەوەی عێراق، لە گۈنگۈرە رۆزىنامەنوسىبىدە كەمەتلىكىدا بالۇي گەردەوە - پشت گۈنى خست و بايدخيان پى نەدا.

(س. حەمادى) بە شىوه يەکى شىڭدار و چاڭ و كوت و مت، ھەموو بەند و باوي بەكارەتىنەن چەكى كىمبايى رەت و پوچەل كەرەتە. هەنارەتى ئەمەریکا دەكىن، بەلام بەغدا لەباتى ئەمە ٨٠٠ مىليون دۆلار لە شىوه قەرزىدا چونكە ئەوان لەمەدا مەبەست و بەرژەنديي خزيان ھەيدە.

بەھەلەدا ناچىن، ئەگەر بلىئىن يەكىن لەو مەبەستانە - زۆر بزو عێراق ھەينانە و دەيانەوى لە رۇوي ئابورىيە و تەنگى پىنەلچىن، بەنیازى ئەوەي «تەمنى بىكەن و سەرى پىنە دانەوین».

بەھەرحال ئەم جموجۇل و پېشىيارەتى سیناتى ئەمەریکايى دەچىتە بەرەمەن ئۆننەرانى كۈنگۈرەن و چاودەپوان دەكىن ئەوانىش بە گرمەدە پەسەندى بىكەن و پشتگىرىلى لى بىكەن. دەست پېشىكەرەن ئەم ھەنگاوى سزادانە ھەست بەو دەكەن، كە يەكەندرەدەو و يەكسە كار لە عێراق دەكەت - چونكە ولايىتكە بۇوە بەزىز قەرزى زۇرى ٦٠ مىليارد دۆلارىيە. ھەرچەندە بەشىكى كەمەنەتەكى، ھەنارەتى ئەمەریکا دەكىن، بەلام بەغدا لەباتى ئەمە ٨٠٠ مىليون دۆلار لە شىوه قەرزىدا چونكە ئەوان لەمەدا مەبەست و بەرژەنديي خزيان ھەيدە.

رۆزىنامە پرافا ژمارەي رۆزى
١١ ئى سىپتامېرى ١٩٨٨

يەكەن و سەرەنج و روونكەنەوە

* تکا لە خوینەرانى كوردىستانى عێراق / كوردىستانى تىزان، يەكىنى سۆقىيت و ولاتائى دىكەي ئەوروپاي رۆزەھلات دەكەن، لە گەيشتنى ژمارە كانى مامۆستاي كورد، كە بۇيان دەنيرىن، ئاگادارمان بىكەن.

* لەپەرتەوە ئاردنى پارەي تابۇتوە و بەشدار بۇون لەو ولاتائەوە ئاسان نىبىيە، خوینەران دەتوانن لە باتى پارە، كىنېب و گۇشار و رۆزىنامەمان بزو بىنېرىن. لە كوردىستانى تىزان و عێراق وە هەر شىتىك بە زمانى كوردى يالە بارەي كورد و كوردىستانەوە بېت و لە ولاتەكانى دىكەشەوە شىعر، چىرۇك، رۆمان و ئەددەمىي مەنداان كە لە زمانى ئەو ولاتائەوە بزو تېنگلىزى وەرگىزەرائىن، بىنېرىن.

* ئەمەرۇ زىاتر لە نىيو مiliيۇن كورد لە دەرەوەي كوردىستان و ولاتائى ئەوروپاي رۆزىاوا و ئەمرىكاي باکور و ئۇستاراليا و ھەندى لە ولاتائى رۆزەلائى ئىنۋەرپاست دەئىن. لەناو ئەمانەدا سەدان لاوى خوینەدارەن كە خەرىكى لېكزلىنەوەي زانسى و ئەكاديمىن لەمەر زمان و ئەدەب و فەرەنگ و كۆمۈلگە و مېزۈرىي گەللى كورد. ھەندى لە رووناكېرمانى كورد لە دەرەوەي ولات فۇونە ئەددەمىي كوردى (شىعر، چىرۇك، رۆمان) تەرجومەي زمانانى جۈزىيەجۈز دەكەن و بلاوي دەكەنەوە. سەرەپاي ھەموو ئەۋانەش ھەزاران مەندالى كورد لە دەرەوەي ولات ھەن و لەدایك دەبن و دەبى زمان و دەرەنگى ئەتەوايدىي خزيان بىارىزىن.

لەم سۆنگەيەوە تکا لە نۇرسەران، شاعيران، رۆزىنامەوانان و رووناكېرمانى كوردىستانى عێراق و تىزان دەكەن كە كىنېب و گۇشار و رۆزىنامەي كوردى، تىدى بەرەمەي خزيان ياشى ئەساتى دىكە بىن، بىنېرىن بزو ئەم گۇشارە، بزو ئەوەي ج لىزە و ج لە جىنگەي دىكە كەلکىان لى وەرگىزىت.

«مامۆستاي كورد»

* پیشندنگ: ژماره ۸ ژانویه‌ی ۱۹۸۹
(به فرانسیسی ۱۳۶۷) کاتونی هوندر و
نهدبیاتی کریکاری- کورستان بایلری
ده کاتوه. ناویشان:

AZADI
POST FACH 800107
D. 5000 KÖLN 80
W. GERMANY

* پیدا: ژماره ۱۴۸، تشرینی یه کدم
۱۹۸۸، ده‌گای روزنبری و بایلری کورستان، به‌لام
موزیک ته‌اوکرد، له ده‌گای بایلری ده‌گای روزنبری زانکوی
فرهنه‌نگی زمانی بینگانه و هی میله‌تانی ناخوا، سرپرستی کاریاری چاپه‌منیم ده‌کرد.
فرهنه‌نگی روسی - زانکوی زمانی کاره‌دا ده‌کرد. له کاتی زانکوی زمانی کاره‌دا
فرهنه‌نگه کوردی - روسیه‌که ماموستا قهناشی کوردوم ده‌کرد. له کاتی زانکوی زمانی کاره‌دا
ده‌ستم دایه فیزیونی دیالینکتی کرمانجی زمانی کوردی. یه کدم ماموستای زمانی کوردیم «چه‌گه‌سی
به‌کو» بورو.

سالی ۱۹۲۸ له شارینکی بچوکی رووسی «سچیچکا»، له ناچه‌ی «سوزلینسک» هاتومه‌ته دنیا.
له قوتاپخانه‌کانی ده‌رویه‌ری موسکو خویندنی ناما‌ده‌بیم ته‌او کردوه. سالی ۱۹۴۶ له ئینستیتووی روزه‌ه‌لانتاسیی زانکوی موسکو ده‌ستم به خویندنی زمانی په‌شتی «په‌شتی» و فارسی کرد. دواي
ته‌اوکردنی زانکو و هدت‌تا سالی ۱۹۵۷، له ده‌گای ده‌وله‌تی بایلری فرهنه‌نگی زمانی بینگانه
و هی میله‌تانی ناخوا، سرپرستی کاریاری چاپه‌منیم ده‌کرد. سالی ۱۹۵۵ به هادانه‌ری من
فرهنه‌نگی روسی - زانکوی زمانی کاره‌دا ده‌کرد. له کاتی زانکوی زمانی کاره‌دا
فرهنه‌نگه کوردی - روسیه‌که ماموستا قهناشی کوردوم ده‌کرد. له کاتی زانکوی زمانی کاره‌دا
ده‌ستم دایه فیزیونی دیالینکتی کرمانجی زمانی کوردی. یه کدم ماموستای زمانی کوردیم «چه‌گه‌سی
به‌کو» بورو.

لهم سالاندا (ناوه‌پاستی په‌نجاکان) به رابری ته‌کادییک «يو. ئه. توربیلی» له ئینستیتووی روزه‌ه‌لانتاسیی سر بر ته‌کادییای زانستیی یه‌کیتی سوزفیت، بز دامزراشی به‌شی کوردی، ده‌ست به پینگه‌یاندنی کادری کوردانی کرا. بهم جزو به روزامدندی «يو. ئه. توربیلی» بومه قوتاپیی خویندنی بدرز و سی سال‌لای ماموستا کوردوم خویندم. لهم سالاندا له‌گمل خدریک بیونی دیالینکتی کرمانجیدا، کدریی ته‌بیوبی* ده‌رسی دیالینکتی سوزرانی پی ده‌گوت. لهم سالی ۱۹۶۲ ده له ئینستیتووی زمانه‌وانیی سر بر ته‌کادییای زانستیی سوزفیت کاره‌که‌م. سالی ۱۹۶۴ داکزکیم له
نامه‌ی کاندیداتی و ۱۹۸۱ يش له نامه‌ی دکتورای زانستی زمانه‌وانی کردوه.

* پوشکین: کچا کاپیتان (رومانتیک)،
و درگیز: حمسنی مه‌تی، و داشنین و دلات،
ستزکهولم ۱۹۸۸، ۱۴۴، ۱۴۴ لادره.

* ئەنوار قادر محمد مدد: زایدله (شیعر)،
بایلری فرده‌نگی کوچه‌لندی فرهنه‌نگی سویند-

ناویشان: کزچه‌ری مندانان و لاوانی کوردی.
تا نیستا چوار ژماره‌ی لی ده‌چووه.

ناویشان: KULTUR FÖRENINGEN SVERIGE -
KURDISTAN
BOX 615
191 26 SOLLENTUNA
SWEDEN

لهم ژماره‌یدا لیکزلینه‌دیه ک لهباره‌ی
(زایدله‌داره بایلری کورده).

* سوزیالیست: ژماره ۱۳ سالی حدودم.
تموزی ۱۹۸۸، ژماره ۱۴ سالی حدودم
تشربنی دوده‌می ۱۹۸۸

گوچارنکی تیزبیه حینی سوزیالیستی
کورستان - عیزاق ده‌کات.

* پدره‌نگ: ژماره ۲ سالی ۱۹۸۸.
گوچارنکی فرهنه‌نگی - سیاسیه ناویشان:
دار الشاقه والنشر الکردید. مجله بهیان.

هدر له ناکاو زرمدیه ک هات، کئی کوره؟ شیخ هومه‌ره
شیخی چی مردووت مری؟ بزچی نه‌تگوت جاشه‌کره.

شیخ رهزا

پیوه‌ندیت له‌گمل کورد و زمانی کوردیدا چون ده‌ستی پی
کردووه و بزچی به‌شی زمانه‌وانیت هدأیه‌رد؟
سالی ۱۹۵۱، که ئینستیتووی روزه‌ه‌لانتاسیی زانکوی
فولکلور و زمانی کوردی له رووسیا سه‌ری هەلداوه، به‌لام
موسکو زانکوی دووه‌می سه‌دەی نۆزدیه‌یم بايده‌کان هدر سدرنچ و
فرهنه‌نگی زمانی بینگانه و هی میله‌تانی ناخوا،
سرپرستی کاریاری چاپه‌منیم ده‌کرد. کاری زانستی ده‌ریاره‌ی زمانی
کوردی، فرهنه‌نگ و ریزمانی کوردی له نیوه‌ی دووه‌می
ماموستا قهناشی کوردی ده‌کرد. ده‌گای ده‌ستی کاره‌کانی
سه‌دەی نۆزدیه‌یه‌مدهوه په‌پیدا بورو. نەمدش له کاره‌کانی
ئەلیکساندر ژابا، پ. لینخ، س. نا. ئېگیزاره‌ف و
زمانی کوردی، چالاکی و کاری زمانه‌وانیشم هدر
له‌وساکده ده‌ستی پی کردووه.

* ماموستا دوکتر کدریی ته‌بیوبی کوردانیس و زمانه‌وان، خەلکی ساپلخه و له ناوه‌پاستی سالانی چله‌وه له شوره‌وهی ده‌زی و هدر
لەویش خویندنی بەرزی له زمانی کوردیدا نەخجام داوه. ماموستا ته‌بیوبی هاولن و هاوسدری خاتوو سیمیرنۇقايد.

سده بیوه رنچکه کان تا ئیستا
بهره همینکی زوریان له مدر زمان، فرهنه نگ، کتیبی خویندن
بلاؤکرده تووه. لم مدیدانه شدا ده توائين باس له قله می به
برشت و بهره همی به پیزی زانایانی و کوو: عدره بی شه مز،
قدناتی کورد، چه رکه سی به کز، زدری ئوسپ، که ریئی
ئه بیوبی و... هند بکیه. روزه لاتناسی گهوره و دیاری
جیهانی ئه کادییک «يو. ئه. ئوریلی» له پینگه یاندنی
کاری کوردناسی و کردندوه ملبه تددا بو ئم مدېسته،
دہونکی بالانی هبوو. لم گفتگز کورتمدا ته ناهد
نا توائزی باس له شاکاره کانی کوردناسی سوقیه بت
بکرنت، هرچاوونکیش به «بیبلیوگرافیای کوردناسی،

موسکن، ۱۹۶۳» ئ. موسه لیلاندا بخشینی ئم
راستیه بت بو دارده که. لم کته لونگی نامه خانه
زاستیه کانیشدا ناوی چاپه مدنیه کانی دواي ئم قواناخه
برچاو ده کهون.

ئیوه له چوارچنوهی زمانه ئیرانیه کاندا روتوی میزوروی
بدره پیشنهوه چونی زمانی کوردی چون ده بیان؟
له ناو زمانه ئیرانیه کاندا زمانی کوردی به ژماره ئدو
کدانهی پینی ده دومن يه کینکه له زمانه گزنگ و
بدبایه خه کان. له رووی وشه و زاراوه و وشه سازیه و زور
دوله مهنده. ئاستی به ریزی وزهی ته عبیری زمانی کوردی به
تاپهتی له بهره همی ئهده بی ئیداعی کلاسیکی و
هاوچه رخی کوردیدا دارده که. به پنچهوانه بیروپای
هندی که سده، که

لایان وايه زمانی
عده بی کارنکی
زوری کردنه سدر
زمانی کوردی،
ده توائين بلین
لچاو هندی زمانی
ئیرانیی تردا، بو
فونه: فارسي،
زمانی کوردی زور
خوی لم

کارتنکردن
پاراستووه. کورد
هندی زاراوه و
وشه خوی هدیده،
که فارس

سده بیه کانیان به کارده هینی. بو غونونه: کورد ده لی: میژوو،
تابووری، خوشەویستى / ئەفین، کات... هند، بەلام
فارسه کان بو ئەمانه وشهی عدره بی و کوو: تاریخ، اقتصاد،
عشق، وقت به کار دهیان.

کینده و دەمدەقینیه ک دەنباره دیالینکتە کانی زمانی کوردی
ھدبووه و ھدیده، لیزه و لدۇئی ھیندنی کەس چەند دیالینکتە ل
زمانی کوردی داده بەن، تیوه ئەم باسانه چەن دەبین و راتان چییه؟
دیاره مەبەست له دیالینکتی گورانی و زازایه، که هەندی
له زانا رۆزئاوا بکیه کان به پنچهوانه زانا سوقیتیه کانه و به
دیالینکتی زمانی کوردییان نازان. بەلام ئەو گیغانه بکیه که
بەپنی چەند نیشانه کی لینگویستیکی ئەوان ھینا ویانه ته
کایه و، له رووی زانستیه و بهبی بناغه داده نزینت و
ناسەلیندریت. جەوهدری کیشە کە له و دایه، که تەنیا
بەچەند نیشانه بکی و ها مەسەلە کە چاره سەر ناکرنت.
میتودی زمانه وانی زانستی له چاره سەر کەنیشە بکی
لەم بابەتدە: ئەم دیالینکت يا ئەو، سدر به ج زمانینکن،
پەنا بو فاكتىر و گۈشەنگى كۆمەلأیەتیه کان دەبات، له
پیش ھەموو شتىكىشە و راي ئەو كەسانە بەم دیالینکتە
دەدونن، ئایا خویان بەزادە ج نەته و بکی داده ننین؟ لە بدر
ئەوەش کە گۇزان و زازاکان خویان به کورد و
دیالینکتە کيان به کوردی دەزان، زانست لەسەریه تی به
وردى رەچاوی ئەم بکات و بیکاته بەرە بناگەی ھەمو
لینکولنەویه ک و دەرىپەن بیروپايدە. دهورى
لینکولنەوی رووتی

لینگویستی ئىستە
ھەر لە و دایه که
کوردناسە کان
شۆنی ئەم
دیالینکتائە ل
چوارچنوهی زمانی
کوردیدا دیارى
بکەن. من و کەرپی
ئه بیوبی لە و تارى
«دەریارە

دیالینکتە کانی
زمانی کوردی» دا،
کە لە نامیلکى
«لینکولنەوی
زمانه وانی ۱۹۸۶

هەرە بیه کانیان به کارده هینی. بو غونونه: کورد ده لی: میژوو،
زماندا، مۇسکن، ۱۹۷۱، ۲۰۴-۱۹۷۶ «دا بلاؤکردا تووه
به شیوه یه کی فراوان لەم مەسەلەید دواوین.

کوردزىگە کانی کرمانجى، سورانى، گورانى و زازان.
پرۇزە یکارى داھاتۇران له مەيدانى زمانه وانی و کوردزىگە
چییه؟
من نیازم وايد بەرددە وام بەم لەسر تۆئىنەوەی میزوروی
زمانی کوردی.

دەمزىزەندى کۆمەلە بکی یان چىزه پېنۋەندىبیه ک لە زىيان
کوردزىگە کانی دىنیادا چۈن دەبىن؟ ئەی راتان له مدر بەستى
کۆنچەرگە بکی گەشتىي کوردناسى چییه؟
ھەر دوو بېرە کەم لا پەسەندن. پىنم وايد چېتىر له پىشدا
کۆنچەرگە بکی کوردناسىي جىهانى بکىرىت و لەو دەرفەتە دا
کۆمەلە بکی جىهانىي کوردناسان دابەزىندرىت. ئەمە
کۆمەلە بکی دەرىستەن دەپەندەن. پىنم وايد چېتىر له پىشدا
زمانی کوردی، لەم باپەتەدا ئەم دەپەندەن دەپەندەن
دەپەندەن زمانی کوردزىگە سوقىه تى - وک زانستىنک-
لە روانگە بکی مەزووعىيي و سەيرى ئەم مەسەلەن دەگات
و بۇيان دەچىت. كەچى ھەندى لە زانا رۆزئاوا بکیه کانی
وينىدی (د.ن. مەکەنلى و جويس بلى و هەندى) لە
نووسىنە کانیاندا رنچە بکى بە مەبەست و ئەنقتەتیان
گرتۇوه. زىاترىش ئەم زىيان و بۇچۇونە يان لە مەيدانى
دیالینکتە وانی و میزوروی کورد و زمانی کوردیدا
دەرددە کەن. ئەو ئەنجامانە ئەوان لە بەرە مەکانیاندا
دەيانيه بىسىەلەن، لە سەرچاوه و فاكىتە زمانه وانىي
مەتمانە پېنگە کانه و هەلەن دەقۇلۇن، بەنکو زىاتر بېر و
بۇچۇونىنىڭى شەخسىن و لە ھەندى سەرچ و بېرپىاي
راگۇزارى سەدە بېنچوووه كە دەریارە کورزىتەن
نۇوسراون، ھەلگۈزراون و دەيانيه و كە فاكىتى كوتومت
و براوهی میزوروی بە خەلکى بىسىەلەن. شايانتى باسە، ھەندى
دانەرى سوقىتى و کوو (ر.ل. تسابۇلەت و گ. ئاساتىيان
و... هەندى) ھەمان بېرپىا دەجۇنوه.

دەریارە کارە کانی خېتان، چىتان کردووه و بلاؤکردا تووه، يان
نۇوسىيە؟
تا ئىستا سى كتىيەم بلاؤکردا تووه: بەھا و دانەرىي کەرپىي
ئە بیوبىي كتىيەم «دیالینکتى موگەسى کوردی، لینینگراد،
ئىرمانىيە کاندا، لینینگراد، ۱۹۷۴»؛ كتىيە سىنە مېش و کوو
يە كەم ھاودانەرم کەرپىي ئە بیوبىي و بەناؤنىشانى ۱۹۸۶

کوردزىگە کانی جىهان بەرانبەر بە کارە ساتى ھەۋلى تواندنه وەی
گەلى كورد لە لايىن داگىر كە دەنەر، ھەنۇنىتى تەواویان نەبوروو؟
بۈچى؟
ئىنە بە کارە زانستىيە کاغان پشتى خەباقى مەللەتى كورد
دەگەن.

خالو ئاو له دنگدا ده كوتى

کوردو عەلی

پیشہ کی:

دیارده‌ی کونه‌په‌رسنی و شوچینستی دو و هنادی نین، که
تدنها له‌به‌رینی بیرینک یا تاقه رینازنکی سیاسی ده‌رین،
به‌لکه په‌تایه‌کن ده‌شی تووشی گشت بیرو رینازنک بین و
کونه‌فته ده‌دیده‌دان بکمن:

کوزنه په رستی یا خود کوزنه خوازی، یانی هد لکور مان له سدر
نهریتی کوزن و کهفته کار و هد لنه کردن له گدل روتوی نوی و
سد زده می نویندا. یانی ثم پی و ثهو پی کردن له ناستی خو
و هدنگار هد لنه هینان بهره و پیشده و هدتا دهست هینانه
رنگه و به رینگر تنى پیشکه و تن و راهوت کردنی خیرا و
پیویست به پینی پیدا و یستی به کانی سردهم و خواسته کانی
گم شه کردن و نهی کردن و نهاده.

چیترین هینما و نیشانه‌ی ثنو پدتا گوشنده‌یه ثدور ذکه،
له ولاطینکی وه کی روسیادا لهو پرژسیسه گهشه‌کرد ووهدا
به ده کدهونت، که سه کدایه‌ت بارت که مه نست.

شتیزون: پروفسیسی پرنسپریکا هیشتا دژیه کیبیه کی زور پیوه دیاره، ثایا مدت رسی نهوده تان نیبه که جلهو له ده سبدات؟

یده قتوشینگو: مه ترسی هدیه، هدرچهنده نامهون به راردنگاری بکم، بلام پیوسته نهوده بلیم، که هزوی به دهرده بردنی "به هاری پراگ" نهوده بلو، که دوچینگ نهوانی دی جلهوی حال و باره که بیان لهدست دکونه په رسته ده سنده خوره کانی پراگ مه ترس نهنا رخیستیان ره نگریزد کرد. نهورز کونه په رستان شوروه اویش ده خوازن بد و شیوازه ئیمه به چه ترسی سکمن: (۱۱).

ولانه که بُن گیان به برداده هینانه وه و قوتارکردنی رژیم و سیستیمه له که لُک که و توهه که و به ریان گرتوه و لی براون سه رله بدهی شیوه و شیوازی تاکتیک و سیاستی خزیان له بواری ثابوری و سیاستی نیوه و ده ره وهی ولاته که دا بگونه و په راهی پی بستیان. هندنه ک هینای نه و گزرانکاری و چاره سه رسانیانه، به تاییدت له بواری راگه یاندن و نازادی را ده بربندا روون و ناشکرا ده برسکینده وه. بلام گله ک بواری دیکه ماون که گشت مرؤددوستینک به هیوان چاویان بهو گشنه کردنانه ش روش بینته و گزرانکاری په فه پری دیکه هدست پی بکهن. سه رکردا یه تیه ولاته که و لمسه رووی هدم مویانه و

جا نهمه حال و باری حیزب و لاتینکی تا نهندازه یه گردش کرد و همین‌ها را در میان افرادی که از این اتفاق خبر نداشتند، معرفت کردند. این اتفاق را می‌توان اولین حملهٔ حیزب به ایران می‌نامید. این اتفاق را می‌توان اولین حملهٔ حیزب به ایران می‌نامید. این اتفاق را می‌توان اولین حملهٔ حیزب به ایران می‌نامید.

دیفاع کردنی کوئرانه له هله و پله و چهوتی و
بی سه رو به ری سیاستی و لاتینکی و هک رووسیا، که خزی
پهی ده پهی خزی رسوا ده کات، بهسه بخ تهدوهی هرق ببیته
«پیشکه و تنخواز».

شوقیئنیستی یانی ده مارگیری و کوئریتی و گینلیتی و
کوئیله یدتی سیاسی و دیفاع کردنیکی بی بناغه‌ی
سه ختگیرانه، له میللته‌تینک یا بیرنک یا رینازنک، پهنا
بردنه بدر درو و ده لمه‌سه و بوختان و هاشدو هوشه بوز
په‌اندندوهای خز و تاوانبارکردنی بدرامبدر. یانی بیرنک یا
میللته‌تینک یا رینازنک هدمیشه له سهر هدق و له سروروی
گشت بیر و میللته و رینازنکده دابنیت و هدله و پهله
و کده و کده سره کانیت لا بیتنه نه خشن.

که واته که فته کارانیک هدن، که به بیری «ماتریالیزمی دیالینکتیک» دوه خز بادهدهن و ثهو دو پهتا کوشنده يه په ردهه بده سهر هوش و چاویاندا داداوه تدوه و توانای بیرکردنهوهی راستی لئی بیریون، ده توانین به هدق به «سوسیال کونه پدرست» و «سوسیال شوقيتیست» نیویان بدرين. ثوانه ماره ثه فسانهه بی به په پکه خواردووه کدی سدر کووید خه زنه کونن، هدرکه س توختی ثهو خه زنه ژانگ لیداوه دارزاوه پرگ گرتowanه بکه ویت، ده سبه جی حمزیای قینه، بده سه ردا ده ریژن.

نهم پیشنهاد کیهه کورتم به پیویست زانی بتو به پرپارچ
دانده و بخختانه کانی کاک «کدریگی حیسامی» و ده یکده
سدره تایه ک بخ نامه دووهدهم. هرچند پاش نووسینی
یده کدم نامه (سرینه وهی چندند پدله یه ک به تهولنی
راستی بیهوده)، گله ک دوست و برادر و خویندر، ج به نامه
و ج روویه رهو، سدرزه نشتی زوریان کردم که کاتی خوم ل
و درامدانه وهی که سینکدا به خدرج داوه، که نه خزی ثدو
ده هینتیت که گوته کانی به جددی و اریگیرن و ز
گوته کانیشی له ترازووی زانت و ژریبیزیدا هیچ کیشینکیا
هه یه. به لام پوزشی بدرده وامی من تنهها ثدوه بورو، ک
نه گدر کاک کدریگی حیسامی خوشی ثدوه نه هینتیت، خو هه
و راستی ثدوه ده هینن، که مرز له سدریان هله لبداتی
بدده نگ بینت و توزی درؤیان له سهر بتده کینتیت. بوزیه بپیار
دا له ناستی هیچ گوته یه کی هله لق و مللله قیدا بی ده نه
نه بم و هیندهی پیویست بکات دریزه به زنجیرهی ثدو نام
کراواندم بددهم و جارجارة به پیی ده رفت و کات به سهر
بکدهمه و له یادی نه کدهم.
هدر ثدو ددهم دلنيابووم که ثدوه یده کدم نامه و دوانام
نایت، چونکه لام روون بورو که :

۱- فەلسەقى ئىانى كاڭ كەرىئى حىسامى، پەندە كوردىيە كەيدە،
كە دەفەرمۇنىت: "تەپ تەپ نەباشە".

۲- يەكىنچە لەو خزىيە كۆمۈنىست زانە كۆنەپەرستانەي، كە
زمائىان لە مېشىكىان گەلەك چالاكتە و هىشتا پىنيان وايدە، كە ئەو
دۇسايە لەسەر يىشتى، "گا و ماسىيە كە" پەندە.

-۳- سد ده رسید و درامی راست و بهجی و گونجاو و رازیکه‌ری پس نبیه، ناچار جاری‌نکی دیکش پهنا ده باته بدر تزمه‌ت و ناراستی و یوختانی ناروا. منیش لیپه‌راوم له ناستی هیچ درز و دله‌رسه‌ید کدا به ده‌نگ نه‌هم، هزیه و اجاری‌نکی دیکش بده‌نگ دینمه‌وه و هندی راستی بتو خوینه‌ر رونون ده‌گه‌مدوه.

گوتاره کهی گزفاری «ماموزتای کورد» و وهرامی
کاک کهربی حیسامی
له ژماره شدشی گزفاری «ماموزتای کورد» ۱۳ کاک
(که مال) نیوینک به گوتارینک کتبیزولکه کهی من (سرپنهوهی
چند پهله یه ک به تدوینی راستیه وه ای پهله و سرپنیبیانه
هه لسنه نگاندبوو. کاک کهربی حیسامیش له ژماره ۲۹
«سردهمه نوی» کهیدا پاله وانیکی خدیالیی بوزخوی
داداشیوه و نامهی بوزخوی پی دهنووسیت و خوشی به
حسینیک گوایه و هرام ناداته وه، هه رچی زانیاریبه کی پی بورو
هه لی رشتووه. به حسینیک گوایه جونن نادات،
تهد وحدتائیک ده دات ژنه قه در ج نیزه یه، پی ده بات.

نامه‌ی لهم نامه‌یددا به شته کوزنه کاندا بچمدهوه، چونکه
پیم واید گدلينک مهسله ههن که له نامه‌ی به‌که‌مدا تا
راهه‌یه ک بژ خوینه‌رم رونون کردوونه‌وه. بوار و کاتی ثهوه‌شم
نیبیه خالی به خالی گوتاره‌که‌ی هه لسنه‌نگیتیم و بدریه‌رچی
بده‌مهوه، چونکه ثهوه کتیبینکی قدبه‌ی پی دهونت. بزیه به
پله و خیرا هینده‌ی لاپدره کانی نهم گتوهاره درفت
بره‌حسینیت، به‌هنده ک بوختانیدا ده‌چمدهوه، بهو هیواهیده
خه‌ئه‌ر خه‌ی، بسته داده‌ور.

گوته کانیشی له ترازووی زانست و ژیربیزیدا هیچ کیشینکیان هدیه. بدلام پوزشی بهرده و امن من تنهایه ندهو ببو، که نه گدر کاک کدرمی حیسامی خوشی ندهو نه هینیت، خو هدق و راستی ندهو ده هینن، که مرزو له سهربیان هلبذاتی و بدهدنگ بیت و توزی درزیان لمسدر بته کینیت. بزیه بپریارم دا له ثاستی هیچ گوته یه کی هلهق و ملهق و ملهق قیدا بی دهنگ نهم و هیندهی پیویست بکات دریزه به زنجیره‌ی نهو نامه کراوانهم بدهم و جارجارة به پیشی ده رفت و کات بدهسری بکهمهوه و لدیادی نه کدم.

۷۱ - لایه‌ده ۷ - گماره ۵ - کوه ۲ - مامن‌ستای

که هرسینکیانی له کتیبی «۵۳ نفر» ی

(بزرگ علوی) یدوه راگوزراوه:

۱- که دلیت: «سدرده می نوی نامن بمنه زیری به قدولی فارسان نه و درقه پارانه، که به راوی و هاتدان و یارمه تبی دوژمنانی کورده... هند». بوزرگی عملوی له سدرههای کتیبه که يدا، که ل ۳ ده گزینهه که ده کات که کاتی خوی به نیوی «ورق پارههای زندان» دوه بلاوی کردتهوه، که به واتای «کوته کاغذه کانی زیندان» دیت. هدر له لابدیدا پینچ جار فرنزی «ورق پارههای دوباره کردتهوه. کاک کدریم زوری به دلذا چووه و بدرگی جوینی پهبدیدا کردوه و بزو هیش بردن سدر گزفاره سدرگشده که مامؤستای کورد «بدواتای «کاعده شر» بدکاری هیناوه.

۲- بوزرگی عملوی له لابدیدا ۱۱۱. هینشده باهه سدر سرهنگ (ن.د) یکی سدرده می رهزاها و دلیت:

«این سرهنگ، که معلوم نیست پدر و مادرش کیست...» کاک کدریم نه جوینهش قوزتنهوه و به نیووناچل به بالانی کاک «کهمال» یدا ده بنت و دلیت: «پیاو له تاریکیدایه، رنگه هدر نهانی باوکشی کینه» نه مده به هزیوه که نووسه ری نه گواره مامؤستای کورد نیوی خوی گزپیوه و تنهها نیوی «کهمال» ای لخز ناوه. کاک کدریم له پهله گرافی پیش نهاده شاه هیرشیکی توند ده کاته سدر «کهمال» بدو هزیوه که ناوی خوی گزپیوه. کاک کدریم خوی به برگزگی پیشههای شهید ده زانیت، نهدبوو تانوتوی نیوی خو گزپین له لاوانی کورده بات. نهوده تکنور رهیسی قازی له چبروکی «پیشمehrگه» دا ده سه رزمانی کاک «بینایی» دوه که رووی ده می له شیرکو و پیروت ده کات، ناوهه ده گزپینهوه: «روله کامن، رووی دنیا راش بی، روله کوردان بزو نهوده خویان له چنگ دوژمن پیاره زن جاری ده بی نیوی نسلی خویان فری دهن و نیوی دیکه له خویان بنین» ل ۴. ۱. نیستهش پاش ۴۵ سال حاچ و باره که کورده خراپتر بورو و چیتر نهبووه، لاوانی خدباتگیه و نازادیخواز ناچارن له ترسی داگیرکهران و خوفرشان و به کریگیره اوانی بینگانه، نیوی خو بگزرن. تهی کاک کدریم بزو نهوانه ج دلیت، که له روزنامه که خزیدا به نیوی نهیبیده ده نووسن؟

۳- بوزرگی عملوی له ل ۱۸۸۹-۱۸۸۱ چپکینک له «مانیفیستی کزمونستی» ای کارل مارکس و فریندریک نینگلیسی و رگرتووه. کاک کدریم چاوی ل ده کات و نهاده بدلینی خورهه لات کونگره یه کیان گرت، له

بیرنکی دیکه شیوای ره خنده لینگرتن و هلسنگاندن و پینچهونهوه.

۴- نهوده نیمه پیش چامان خستهوه، بدشینکی هدره کدهه له راستیانه چندین سال باسکردنیان تابووه و یاساخ بورو. بدشینکی هدره کدهه له راستیانه نهورف خودی گهرباچوف و کاریدهستان و روزنامه کانی ولاته که پهی دهربهی له قاوی دهدهن. بزیه به ظاواتم ده خواست، که کاک کدری حیسامی سهادنیکی ههباوه و ددقی نه و گوتانه گهرباچوفی خوندباوه، که له برد ۲۷ هده مین کونگره و ۱۹ هده مین کونفرانسی سه راسته سرداری حیزیه که يدا خوندیهوه.

یا له روزنامه کانی ولاته که بروانیبا، نهوسا تینه گهی، که هیچیان بدشی سی. ثای. نهی و رادیزی نازادی نهورپا نه هیشتتهوه و بازاری نهوانیان شکاندووه و نهوانه به صدد سانی دیکه نیوه نه راستیانه یان بزو هلدنده کرندرا.

درز شیرازی فلسه فهی نه و سیستمه و سدرمه شقی ره دوکه تووانی نه و ریباوه. لینین دلیت: «چاپه مدنی چه کی تیزی دهستی نیمهه». مهخابن! درز له میزه نه و چه کهی کول کردوه و رهونه قی لی بهیوه و هیج پرنده بیه کی نه ماوه.

بزو بدهه ختیی کاک کدریم له پاش نووسینی یدکه نامه مدهه تا نهورز، کزمه لینکی هینچگار زوری دیکه کتیب و گوتار و بدله کنامه و پیشهاه کدوتونه به رده است و چاوانهوه و را و بزچونه کانی کاک کدریم پوچ ده که دهن و را و بوختانه کانی کاک کدریم پوچ ده که دهن. سدرپیشی سالانه کی دور و دریز نه فرهت له (ایکولانی بوخارین) یک ده کرا که به گوته کی لینین «نازیزی حیزب» بورو. (ایزکامینزف) و (له لینکسی ریکوف) و (مارشال میخائل تزخاچینسکی) و هزارانی دی، لدیه ک کاتدا به کریگراوی نه مدریکا و تینگلیز و ناله مانیا و یاپان بون. نهوده تا پاش چل پهنجا سال له گولله باران کردن و نه فرهت لی کردنیان، گشت مافیکیان بزو گنیانهوه و لکه کی تزمهه تی ناره و ایان لی سرینهوه.

۱- له مانگی ناوریلدا، بدشی دووهه می بیره و ریبه کانی (ایرج اسکندری) بلاوکرایه. (اخترات سیاسی ایرج اسکندری، بخش دوم، انتشارات حزب دمکراتیک مردم ایران). له پیشه کیهه دا که (بابک امیر خسروی و فریدون اذرنور) بزیان نووسیو دلین: (المدوبه را وابهو بدیانیوی پاراستنی «نهینیبیه کانی» حیزیوه، راستی و واقعی له نهندامانی حیزب و خه لکانی زهحمد تکیش و رهش و رووت بشارنهوه و له برتی وی درز و فدتازی و خه یالبازیان پی بفروشن. له راستیدا میثروی حیزی توده دی نیزان بدو شیوازه، که نووسراوهه و بلاوکراوهه توده، له گهله ک مدهله و رووداوی گرنگدا، له واقعدهه دوره و پینچهوانه راستیه. ل ه».

کونگره یددا ناشکرا بپاری نهوده یان دا: «هدر که سینکی به سیاسته کانی رازی نهبوو، یا ره خنده له هله نیستیان گرت، ناین ده مده است به نانی کومونیست له که داری بکهن» (۲). هرچنده خزیان هیج کات پهپاره بیان لهم بپاره هیچیان نه کرد و نیستاکه ش نهوده ره فتاری هدمیشه بیانه و گله ک جار ده زی له ئینخدی جنونکهی تیمپریالیزم دهدهن، به لام نه و بپاره خزی له خزیدا دوه خانی گرینگ ناشکرا ده کات:

- نهوده بپاره یان به خوشی خزیان نهاده، بدله ک ناکامی زور و فشاری «کومونیزم نهورپایی» بورو (۳).

- نهوده بدر بدناده گله ک جار نه و تزمهه یان به خشیوه تهوه. هدر له سدر نه و جوزه ره خنده و هله نیست ده کرانه به کریگراوی تینگلیز و ئەم دریکا و به «سوسیال فاشیزم» نیو ده بران و دهیان ویزگه و «سدرده می نوی» یان له دز خرابووه کار و بدبار درقیان بدباه. پاشانیش خزیان ده یان جار له و تزمهه تانه پهژیوان بونهوه.

نهوده له و تزمهه تانه گهپی، که دهیان سال بزو قوریانیه کانی ده رونی نه خوشی ستاین ده هزنانهوه. سالانیکی دور و دریز نه فرهت له (ایکولانی بوخارین) یک ده کرا که به گوته کی لینین «نازیزی حیزب» بورو. (ایزکامینزف) و (له لینکسی ریکوف) و (مارشال میخائل تزخاچینسکی) و هزارانی دی، لدیه ک کاتدا به کریگراوی نه مدریکا و تینگلیز و ناله مانیا و یاپان بون. نهوده تا پاش چل پهنجا سال له گولله باران کردن و نه فرهت لی کردنیان، گشت مافیکیان بزو گنیانهوه و لکه کی تزمهه تی ناره و ایان لی سرینهوه.

(له لینکسنده ده گزینک) «رینه ری پراگ» پاش نهودهی «زستانی پراگ» رایانی، هدر به به کریگراوی بینگانه و کونه په رست نیونه برا. هدتا نیستاکه ش له پراگ هاوهن و ناسیاره کونه کانی ناوینن سلاوه لی بکهن و سه ردانیی بکهن. «به هاری پراگ» یش داو و تهونیکی پیلانی ییمپریالیزم بورو که چی روزی ۱۹۸۸/۹/۱ ویزگه جیهانیه کان رایانگه یاند، که بالویزی روسیا له روما گرتووه: «دز چینک رینگه خوشکه ری پرنستریکایه».

۲- نیمه تنهها ره خندهمان له هله نیستی چهوت و چهونل و به رهه و ندپه رستانه روسیا و نالهانی وابهسته گرتووه، نه که بیری کومونیزم. هرچنده پیمان وایه، که بیری کومونیزم له ئاسمانه دانه باریوه و نه ویش و که هدر

چه پکهی را گوازتووه و گهپاوه تهوه سدر یه کینک له سه رچاره کانی «مانیفیست» که دور نیبه تمرجههه فارسیه کهی نه بنت، دریزه می ده دات و دلیت: «تارماهیه که نهورپا له هاتوچوون و سوپرانوه دایه، تارماهیه کومونیزم. تهواوه هیزه کانی نهورپای کون، له پاپ و قهیسههه په گره تا مه تدریجی و گیز و رادیکاله کانی فدره نسا و نه لمان، بزو راونانی پیزیزی نه تارماهیه بیه، یه کیان گرتووه. له کینه نه و حیزیه نیوی «ورق پارههای زندان» دوه بلاوی کردتهوه، که به ده کارههه دهسته دست».

ده بایه کاک کدریم چیتر حونچه کردبا، چونکه مانیفیست دلیت: «تارماهیه که نهورپایا خول ده خوات، نهوده تارماهیه کومونیزم، گشت هیزه کانی نهورپای کون، له پاپ و قهیسههه تا مه تدریجی و رادیکاله کانی فدره نسا و پولیسی ناله مانیا، بدره بیه کی پیزیزیان بزو راونان و نه نیویزیزونه، ناوی کومونیست له نهیارانه نه نه که ده سه لاتیان گرتووه که ده کارههه دست».

۱- بوزرگی عملوی له لابدیدا ۱۱۱. هینشده باهه سدر سرهنگ (ن.د) یکی سدرده می رهزاها و دلیت: تکایه با خونهه که بردیز تنهها نه و چهند دیزنه به راورد بکات، که هیلمان به زیردا کیشاون، نهوسا ده بینیت که کاک کدریم تنهها له کوردیدا کول نیبه، بدله که له زمانه شدا کول، که نه گدر زمانی یه کدهمی نه بنت، نهوا زمانی دووهه میتی و هیندهشی لی تینهه کات. ناشکرا دیاره که تمرجههه کهی کاک کدریم تدواه پینچهوانه مه بدهسته کهی «مانیفیست»، چونکه مده بسته «مانیفیست»، نهوده یه که «حیزیه ده سه لاتداره کان، یانی نهوانه حوكیمان گرتووه دست، نیوی کومونیست له حیزیه نیویزیزونه کان نهوده یه که «حیزیه ده سه لاتداره کان، یانی نهوانه حوكیمان گرتووه ده نین، تا بهو نیوه سدر کوتیان کهن». کاک کدریم نهوده تیزه تهوه که نیوی خو گزپین له لاوانی کورده بات. نهوده تا دکتور رهیسی قازی له چبروکی «پیشمehrگه» دا ده سه رزمانی کاک «بینایی» دوه که رووی ده می له شیرکو و پیروت ده کات، ناوهه ده گزپینهوه: «روله کامن، رووی دنیا راش بی، روله کوردان بزو نهوده خویان له چنگ دوژمن پیاره زن جاری ده بی نیوی نسلی خویان فری دهن و نیوی دیکه له خویان بنین» ل ۴. ۱. نیستهش پاش ۴۵ سال حاچ و باره که کورده خراپتر بورو و چیتر نهبووه، لاوانی خه باتگیه و نازادیخواز ناچارن له ترسی داگیرکهران و خوفرشان و به کریگیره اوانی بینگانه، نیوی خو بگزرن. تهی کاک کدریم بزو نهوانه ج دلیت، که له روزنامه که خزیدا به نیوی نهیبیده ده نووسن؟

۲- بوزرگی عملوی له ل ۱۸۸۹-۱۸۸۱ چپکینک له «مانیفیستی کومونستی» ای کارل مارکس و فریندریک نینگلیسی و رگرتووه. کاک کدریم چاوی ل ده کات و نهاده بدلینی خورهه لات کونگره یه کیان گرت، له

خوینریز بزو پاراستنی ناشتی جیهان و پارینزگاری خویه.
کهچی له مانگی مايسى ۱۹۸۸دا میثونووسی سوقیه تی
(فیچیسلاف داتشیتیشیف) له حهودنامه (Literaturnaja)
Gazeta)دا دهنووسیت: «هدلپهی زلهیزانه و
داسه لاتخوازانه سوقیه دهیان سال ناشتی جیهانی
خستبووه ههترسیمهوه. بهرهی روزنثاوا هدقیان بمو له
سوقیه دردزنگ و نادلنيا بن».

«بو روزنواوا نهستم بورو له گدل کاپراید کی وه کی ستالیندا پینک
پین، که گشت پینهونیکی مرؤفانه‌ی ژئوپولیتیک دهنا و رهفاتاری
خونینزیانه‌ی دهنواند...» یه کینک له سیما پده‌ه کانی دیارده‌ی
ستالینیزم تینکدانی پینهوندیبه کان بورو له گدل چین و یونگوسلاویا و
نه‌لابانیادا. هه موو هه ولینکی بز نه‌وه بورو، که سوزیه‌یت پکاته چاو‌گهی
ده‌سلاط و فهرمان ده‌رکدن». «بهرز گره کانیشی توانای نه‌ویان
نه‌بورو هدل و درفه‌تی خاکردنده‌ی گرژیبه کانی سلانی حفتا
بقوزنه‌وه، به‌لکه سوودنیکی خراپیان له‌چهند پینگه‌یه کی سوپایی
نه‌فریقیا و روزه‌هلاٹی نینه‌ه راست و هرگرت. به‌چهند ده‌ستکه و تیکی هی
ترخی هندی له ولاٹانی پدره‌نه‌ستین قنیاتیان کرد»^(۱۵).

۴- (بیوگرافی) ای سه روزگار تئیسیتیوتی و توتوی
ثارشیفی میثرویی له موسکو ده لیت:

«پدرده له رووی درق و دله سه به شینوه یده ک هد لاماروه و درزی
نیوان واقعیح و ساخته هیننده فراوان بوده، که ناچار لدم سالدا
تاقیکردنده و اندی میزرو له گشت قوتا بخانه کانی سو قیه تدا

هدلگیرا. گشت کتبیه کانی واندی میژو له قوتاپیان سه ندرانه وده.
په نیازن سه رله نوی میژوو دارې نونهوه، چونکه ندو کتبیانه به خدروار
درؤ و پدهه گمەن راستییان تیدا بورو.»

روزنامه‌ی **(تیزقیستیا)** لهو باره‌وه ده تووسیت: «دانه‌رانی کتیبه‌کانی واندی میتوزو، هدتا نیستا وه چه درای وه چه خدلکیان فربو داره و ژاراوی درویان به هنارادا کردون. بونیه زدر به پله خدر یکه کتیبه‌ی نوی تاماده ده گرین».

۵- دا گیر کردنی نهفغانستان له لایه ن تزرد ووی سووره دو
دونیای راچله کاند و ناشکرای کرد، که دهوله تینکو
سوسیالیستیش بزی هدیه تماع و چارچلیسیبو

ئىمپرالىستانەي ھەبىت. دۇنیا ھەموو دۈزى ئەو دەست
درېزىدە وەستانەدە. سۆقىھەت و ولاٗتانى وابدەستەي و پارتە
كۆزمۇنىستەكان ھەتا ئەم دوايىيەش بە تەركىنگى
سۆسيالىستانەيان لەقەلەم دەدا.

کردنی زمانی نهاده واید تبیان ده کهن، چونکه وه ک دودو زمانی رسمندی نیو خاکه که خوشیان حسینیان بز نه کراو نده توه نوکراینیه کان و کازاخستانیه کان و نه بزووتنده هدزه بی و شیعه گدریتی و ورهوری کلینس پیاوه ثاینیبیه کان. دیاره نهمانه همموشیان سدرنه نهجا نیزیکه حدقتا سال پهروه رده سوسيالیستانه! نه له یونگولایا کیشی نیوان سریه کان مونتینینگرینه کان و مسدده زنیبیه کان و نه لبانه کان به پل تدقینه وه گهیستووه. ههتا مهترسی جه نگینکی میللى ته نینه وه پهتای لوینان له ثارادایه. با کیش که مدنده ته ویه هدنگاریه کانیش له ولاوه بوهستیت. نه له رومانیا سیاستی تواندنه وه که مدنده ته وه هدنگاریه کان و ناله مانه کان گهیستوتله چله پیوه. روما به شیوه رژیمی شهلا تبیه کانی بدغدا، گوندی نه که مدنده ته ویه بیانه کاول ده کات و خملکه کانی راده گوزنند ههتا دهوله تی سوسيالیستی هدنگاریا هدره شه و گوره شه دهوله تی سوسيالیستی رومانیا ده کات و هدره روم خوپیشاندانیکی له دز رینک ده خات.

-۲- دهیان سال بwoo بدوپهربی گوریشمده و بهخونازینه، دهیانگوت و دهیانگوته، بیری نه تهودیی قنایخنگه و کدف و کولینکی سدرده منی گهشه کردنی بوزروازنتیبه و پاشان له ونستگه سوسیالیزمندا

کاتی بون، بؤیه ژيله موزی ژنر ئە خزلە مىشانە وا لە پە كلىپەيان لى ھەلسەتا.

له روسیا کیشه‌ی تدرمنیه‌کان و نازربایجانه‌کان به جزئیک ثالث بوده، که نه بر پژولیتارانه دستیان بچیته خوینی یه‌ک و گهر چاوی زیتی پولیس و سپا نه باشد ره گهزی تورک کارنکم، یه تدرمنیه‌کان ده کرد که

«سواره‌ای حمدی» روویان سپی بیته‌وه. له‌لاشه‌وه کیش‌هی تورکه ته‌تده کان، که ستالین به زور و توپزی له خاک و مفتنه‌نی خزیان ده‌ری په‌راندبوون. نه‌وه‌ش میله‌لاته‌تاني بالتیک، که داوای ثازادی، ذست و بد‌همه

چندین و چندین هزار توانی له باهتهی برامیده مرؤایتی تیندا کرابیت؟
نهبوو له ۱۹۱۹ همین کونفرانسی سرتاسه‌ریدا،
نهندک له نوینه‌ران، نیزه‌ی راهنمایی ناراسته‌ی سیاستی
دهره‌وهی کرد و هدتا گرمیکوشیان گرموله کرد و له
قدفه‌زی توانیان خزاند. تیدی باسی سه‌ده‌می ستالین
هدمه‌که! که نهمه هله‌نیستی نامزدانه و ناده‌ستانه و
سده‌شپانه‌ی نه و لاثانه بینت، تیدی کاک که‌ریم چون
له‌روی هله‌لیتی باسی ده‌ستایه‌تی بکات؟ چون چاوه‌روان
ده‌کات لم‌مودوا به‌دستی خومانیان بزانی؟ یا خزمان
به‌دستیان بزانی؟

نهوانه رنه‌گه دوستی کاک که‌ریم بن و جارجاهه
گیرفانی گرم بکنه‌ده، به‌لام به‌پنی هیچ پیوانه و
کیشانه‌یه ک ناکنه دوستی کورد. دهنا نه‌ده نه‌ریز و نه‌ده
گذازیم‌له میزه گتوومنه نهوانه دوستی به‌که‌می
به‌ریزه‌هندیه کانی خزیان. نهوانه دوستی گهلان نین،
دوستی هندک له ده‌وله‌تان. دوستی نه و لاثانه که
دوزلاریان لی هله‌لده‌وریت، با نه دوزلارنه‌ش بناوانه‌که
لسدرخونی و نه‌سرینی سه‌دان نه‌ده‌هی زفرلینکراو چه‌وساوه
و بی‌چاره‌ی و کو کورد بینت.

ثیمه موچرکه‌ی شدم و چزوی نازار و تلاوی مدرگه‌سات
جهسته‌مان ده‌هژنیت، کاتینک ده‌بینن باری توانه‌که هینده
زانیو، به‌لکه نازادی چاوه‌کندوه و ناسینی ده‌ورویه و
دوژمنیکی خونه‌خزی و کو (ئیزال) راده‌چله‌کینیت و
په‌نجه‌ی ره‌خنه له ناستی نه و توانانه‌دا راست ده‌کاته‌ده.
کونگرنسی و لاثانیکی ئیمپریالیستی و کو نه‌مریکا
ده‌هینیت ده‌نگ و بیاری سزادانی عیراق ده‌داد. ویزدانی
مرداره‌هبووی (رنگن) به‌هوش دینه‌ده و نه‌فتر له
سیاستی توانکارانه و خونه‌خزیانی عیراق ده‌کات.
ئوسترالیا له بی‌عیزده ده‌هینیت ده‌نگ و هاوده‌ردی خوی
بن میله‌تی کوست که‌تووی کورد ده‌ده‌بریت. به‌لام ناخ
ده‌دهن. نه و شورا پژلایانه‌ی له‌هوری زیندانه گه‌وره و
زه‌به‌لاحه‌کان هله‌چنزاون، ته‌نها رنگه‌ی هامش و هاتچوی
لی نه‌بستون، به‌لکه رنگه‌ی ده‌ریازیونی هدوا و
هه‌والیشی لی ته‌نیون.

نایبت نه‌دهش له یادبکه‌ین که نه‌ده هله‌نیسته
ناجوامیزانه، به‌خیری له سه‌ده‌می پریسترویکا و
به‌خزاده‌ونه و گزنانکاری و گهشکردندا ده‌گیرنده به‌ر،
سدرده‌مینک که خزیان نه‌فتر له سیاستی رابوردووی
خزیان ده‌کهن و ئاشکرا توانباری ده‌کهن و دان به‌توانانه
ده‌نین. تیدی ده‌بینت نه و ده‌ده چ سیاستیک بیوینت و

نه‌نگه ئه‌مده‌ش له‌بر نه‌ده بینت نه‌با که‌سانیکی مزدؤست
راست بیندو و قامک له چاوه‌یان نین و بلین: «بز کزمه ک
به‌خوتیریه مزکوژانه ده‌کهن و هاریکاری و هاکاریان
ده‌کهن؟» و کوو چون له ۱۹۷۴ ده‌نگی به‌حورمه و
مزدؤسته‌ی زانای ناسراو (نه‌ندری زاخاروف) ته‌نها
زوه‌خاوی هله‌لپشتبوو:

«لیزه هله‌لپزین هله‌لپجه‌ی نیشاندا. هه‌ره ک له باتینک به‌رم
ده‌یته‌ده. بز یکدم جار به‌لام زور ناپیاوانه و خونه‌بانه نیشانی دا،
نه‌ماوه‌ی دوو تا سی چرکه. وتنی (جه‌نگی نیوان عیراق و نیران
بورو هزی نه‌ده بجه‌ی که شاری هله‌لپجه و نیران بین و خلکیکی زور
بکریزی) ته‌واو. نه وتنی هله‌لپجه له‌کونیه و ده‌کدویتکه کونیه،
نه‌وتی کام لا بزردومنی کرد، عیراق یا نیران. جاری هر باسی
گازی ژه‌هارویی نه‌کرد. نه‌مانه له ناستی کوردا ویزدانی
مزه‌فایه‌تیان نه‌ماوه».

۱- نه‌ده بده که‌گرتووه کان هیزی خزیان بینزنه عیراق تا به‌ده
جه‌نگه چه‌پنه بگن که حکومتی عیراق ده‌نی کورد بدریا کردووه.
۲- راگرتی هیزشی سوبایی عیراق بیوسر کورستان.
۳- راگرتی کزمه‌کی سوبایی سوچیت به ریزی عیراق.

نه‌ده بده که‌گرتووه کانی توانبار کردووه، که هیچ
نه‌نگاونیکی بز بدرگتن به مه‌ترسیی قرکردنی کورد
ده‌له‌نده‌هیناوه».

که‌واته و که خونه‌ر ده‌بینیت و هدست ده‌کات، نه‌ده تا
له لاثانی پرولیتاریادا، پرولیتاریای هدزی‌سدر، نه‌ک ته‌نها
ناینگلز به مافینکی رهوا و بی‌چه‌ند و چوونی نه‌مانه که‌هینه
زانیو، به‌لکه نازادی چاوه‌کندوه و ناسینی ده‌ورویه و
بیستنی هه‌والی راستی پیشه‌هات و رووداوه کانی نه‌ده
دونیا‌یه‌شیان لی زه‌وت کراوه. نه‌ده تا ناتوان چه‌وساوه و
چه‌وسینه‌ر لینک هله‌نیزین. ناتوان توانکار و توان لینکراو
لینک جوداکه‌ندوه و نه‌نگی ناره‌زایی له ناستی تواناندا و
نه‌ده اه‌هاده ره‌ردی و هاریکاری بز توان لینکراو هله‌لپن. به
نه‌نگی هاوده‌ردی و هاریکاری بز توان لینکراو هله‌لپن.
ئاشکرا سیاستی گه‌وج کردن و هله‌لپریوند و
هله‌لخله‌تاندیان ده‌گرنبه‌ر. درو و درو و درزیان ده‌خواره
ده‌دهن. نه و شورا پژلایانه‌ی له‌هوری زیندانه گه‌وره و
زه‌به‌لاحه‌کان هله‌چنزاون، ته‌نها رنگه‌ی هامش و هاتچوی
لی نه‌بستون، به‌لکه رنگه‌ی ده‌ریازیونی هدوا و
هه‌والیشی لی ته‌نیون.

نایبت نه‌دهش له یادبکه‌ین که نه‌ده هله‌نیسته
ناجوامیزانه، به‌خیری له سه‌ده‌می پریسترویکا و
به‌خزاده‌ونه و گزنانکاری و گهشکردندا ده‌گیرنده به‌ر،
سدرده‌مینک که خزیان نه‌فتر له سیاستی رابوردووی
خزیان ده‌کهن و ئاشکرا توانباری ده‌کهن و دان به‌توانانه
ده‌نین. تیدی ده‌بینت نه و ده‌ده چ سیاستیک بیوینت و

نه‌نگی ناپه‌زاییان ده‌رنه‌پریو، به‌لکه له بلاوکراوه و
راگه‌یاندی خزیاندا خزیان لی که‌په‌ر ده‌دووه. پاش نه و
تowanه درندانه‌یه که هله‌لپجه‌ی شهید کرا، برایه‌کی
خونه‌نکار له روسیاوه نامدیه‌کی بز ناردبووم ده‌قاوه‌دق ته‌وا
زوه‌خاوی هله‌لپشتبوو:

«لیزه هله‌لپزین هله‌لپجه‌ی نیشاندا. هه‌ره ک له باتینک به‌رم
ده‌یته‌ده. بز یکدم جار به‌لام زور ناپیاوانه و خونه‌بانه نیشانی دا،
نه‌ماوه‌ی دوو تا سی چرکه. وتنی (جه‌نگی نیوان عیراق و نیران
بورو هزی نه‌ده بجه‌ی که شاری هله‌لپجه و نیران بین و خلکیکی زور
بکریزی) ته‌واو. نه وتنی هله‌لپجه له‌کونیه و ده‌کدویتکه کونیه،
نه‌وتی کام لا بزردومنی کرد، عیراق یا نیران. جاری هر باسی
گازی ژه‌هارویی نه‌کرد. نه‌مانه له ناستی کوردا ویزدانی
مزه‌فایه‌تیان نه‌ماوه».

۱- نه‌ده بده که‌گرتووه کان هیزی خزیان بینزنه عیراق تا به‌ده
جه‌نگه چه‌پنه بگن که حکومتی عیراق ده‌نی کورد بدریا کردووه.
۲- راگرتی هیزشی سوبایی عیراق بیوسر کورستان.
۳- راگرتی کزمه‌کی سوبایی سوچیت به ریزی عیراق.

نه‌ده بده که‌گرتووه کانی توانبار کردووه، که هیچ
نه‌نگاونیکی بز بدرگتن به مه‌ترسیی قرکردنی کورد
ده‌له‌نده‌هیناوه».

۱- نه‌ده بده که‌گرتووه کانی توانبار کردن و هله‌نیسته نامزدانه
روو ره‌شانیه، دوو جاران توانه:
۲- چاوه‌پوشی له و توانانه و بی‌نه‌نگی له ناستیاندا،
مانای هاویه‌شیبیه له و توانانه‌دا، به‌تابیت پاش نه‌ده
یه‌کیتی نیشتمانی کورستان له ژماره ۳، ۴، ۵ «رینبازی
نوي» دا به لیسته‌یه ک نیوی ۳. پسپوری سوچیه‌تیان
بلاؤکرده و که له کارگه‌کانی دروست کردنی چه‌کی کیمیاپی
(قان) و (عدکاشات) و (ساممپا) دا شان بدشانی به‌عسیه
عده‌لله‌قییه کان کارده‌کمن.

۱- بدرگتنه به گه‌یشتنی هه‌والی نه و توانانه به
خه‌لکانی و لاثه‌کانی خزیان. دیاره نه‌مه بواری نه‌ده له زور
هاوولانیه نه و ده‌وله‌تانه ده‌تنه‌تی، که ته‌واو ئاگاداری
رووداوه جیهانیه کان بن و بزانی له و دوینايدا چ رووده‌داد.

سوزیتی) نه و می‌حندت و روزه ره‌ش و مه‌ترسیداره دا
بدرامیده نه و میله‌لله‌تیه چیه؟؟؟
چ هله‌نیستیکیان بدرامیده توانی هله‌لپجه‌یه ک نواند،
که چه‌پی له توانی هیرۆشیما که‌متره؟؟؟
چ هله‌نیستیکیان بدرامیده توانی تزویرکردن و قتل و

عامی ره‌ش و روتی کورد نواند کاتینک ریزی
شدلاتیه کانی به‌غدا به دژونتیرین چه‌کی قه‌ده‌غه‌کراوهی هر
قرکر، به ناپالم و گازی کوشنده له گیانی ساوا و ژن و
پیری بی‌ده‌سته‌لاتی کورد واریوو؟؟؟
لهری لات ماوه، سیاسته‌قدار ماوه، کیشوار ماوه،
له‌سر هله‌لپجه و نه و توانه چه‌پله نامزدانه‌یه کی نیستا
بدرامیده به‌کوره ده‌گریت و ده‌نگ نه‌هاتینت و نه‌گر به
ره‌خنه‌یه کی لامسه‌رلایش بینت پشتیوانی خوی بز کورد
ده‌رنه‌پریت؟؟؟ جگه له:
۱- لاثانی سوزیالیستی دوستی کاک کدیی حیسامی و به‌ر
له‌هه‌مان په‌کیتی سوچیت.
۲- لاثه‌عاره‌هه وله‌گزپه‌رسته کونه‌په‌رسته ده‌سنده‌خزه‌کان.

۱- نه و ده دیفاع له و سیستیمده
ده‌کات، ده‌بی‌وه‌رامینکیشی بز نه و هله‌نیسته شه‌رم هینه‌ره
سوزیرانه نامزدانه‌یه هه‌بیت.
که‌واته ته‌نها خزیده‌ست زانینی نیمه هه‌موو شتیک
نییه، به‌لکه گرینگ نه‌ده بجه‌یه کی خوی به ده‌ستی نیمه
ده‌زانیت و به‌که‌متین نه‌رکی نامزدانه‌یه هینه‌ره.
نه‌دهی کاک که‌ریم باسی ده‌کات، له سوزیلولزیدا به
(دلداریی به‌ک لایه‌نه) نیوده‌بریت. ده‌یان ساله زوری وه
کاک که‌ریم سنگ بز نه و دوستایه‌تیه ده‌کوتن. باشه گه‌ر
دوستایه‌تی بز روزنیکی وا ره‌ش نه‌بینت نه‌گه له‌کیتی
ده‌گریت؟؟؟

خو نیستتا داوای نه‌دهه‌مان نه‌کردووه که (ائزدرووی سوور
بز کورد بجه‌نگیت) وه کاک که‌ریم له گوتاری
پیشودالله‌مک کزماری مده‌هاباد فه‌لسدفاندبووی.
با بلینن هله‌نیستی به‌ریزه‌هند په‌رسته‌یه سه‌ده‌می
کزماری مده‌هاباد پروپاگنده‌یه ئیمپریالیزم. با بلینن توانی
نه‌دهی که له ۱۹۵۸ وه کورد به‌چه‌ک و تفاقی رووس قیمه
ده‌کریت، بانگاشه‌ی به‌کرینگراوان و کونه‌په‌رسته‌ی کورده،
نه‌یه تا تم هله‌نیسته په‌سته مل شزرااندیه به‌چی عدیب
پوش ده‌کدن؟؟؟

۱- راستیه‌که‌ی رووس و لاثانی بنده‌ستی نه‌ک هدر له
نه‌یه تا تم هله‌نیسته فاشستییانه دا بده‌نگ نه‌هاتون و

وهرامی دوستان

پژوهشی ماموزتای کورد همیشه ناوهداهه. نووسهران و دوستان و خوینه ران، خوشبختانه، زوو زوو به سرمان ده گندوه و نامه و گوتار و شیعر و چیرزک و رهخندهان بز روانه ده گدن. بهداخوه بدهشیک لهو بهرهه مانه ده گنه دهستان بز پلاؤکرنه وه ناشی، سا نیدی لهدر لوازی زمان و دارپشننه که بیت، یا نهودی پلهی نیستاتیکی و هونهربی بهز نیبه و ناگاهه راده دهستاندارد و خواستی هونهربی گزفاره که، یانیش لهدر نهودی یه کجارت دور و درنیه و ناتوانی لپدره بکی زوری بز تدرخان بکدین. لیرهدا نهدم رونکردنوانه به پیویست ده زانی:

- هندی نووسین و بهرهم داده نین بز نهوده له ژماره کانی داهاتوودا پلاؤکرنده. که ده لین ژماره کانی داهاتوودا، دیاره مده سخمان نهوده ره نگه هدر یه کسره له ژماره داهاتوودا پلاؤیان بکه بندوه، یا دوای دو سی ژماره دیک.

- نهوده همانه دیلاؤنکرنه وه، له ورامدانه دا ناوی نووسه ره کانیان ناپدین.

- تکا ده گدین نهگر بهرهمینک ده گنه کوردي نهدا له گهل و هرگز اوه که دا ونده کی نزركناله کشمان به هدر زمانیک بیت، بز بینین.

- گلن جار وا روو ده دات که نووسراوه کان به شینوه بک نووسراون که له گهل رینوسی کوردی نهدم گزفاره دا

ناگونجی. با نووسه ران نه دا مافه مان پی رهوا بینن که دسکاری رینوس بکدین.

بو خاوهانی نهدم بهرهه مانه:

- تازابی (شیعر، به هورامی)

- بورکانه کانی ناخ (شیعر)

- ماموزتا زانیار (شیعر)

- ده باره سینه مای کوردی (ینکلینه وه)

- تیزه (شیعر)

- شیزی کو، نهورزک، نیمه، بز رهشیان بهم

(شیعر)

- ناله (شیعر)

- راستی و ... تدناها راستی (ینکلینه وه)

و درگزدر او)

- رستانی سارد (کورته چیرزک)

- پشیله سفهت (کورته چیرزک)

- دینانه، ظرفیت له رهخندا (و هرامی

رهخنده گرانه)

- مدرگی کوثر (شیعر)

- دایکی هله لوجه (شیعر)

- داستانی خور و ده ریا (شیعر)

- بهزونه گرتبه رانی کتینخانه گزران و

سووتانی سدان کتینی کوردی (شیعر)

- نهودی من له رنگه مدا بینیم (شیعر)

- برروسکدیه که بز نهوانه ده لین مافی

مرغ (شیعر)

- هله بجه (شیعر)

له گهل ماموزتای کورد بینی، به سرمان

پکنه و بهرهه دیکه مان بز رهوانه

بکدن.

له ژماره کانی داهاتوودا:

- خوشکه چکوله چاوشینی من (کورته

چیرزک)، نووسینی: عدل نانه وازاده.

- راپورتینک له هله بجهوده (ریزناهه وانیکی

سویندی، که روزی ۱۹۸۸/۳/۲۲ گدیشتبووه

هله بجه، نهوده چاوه بین که و توه

- نیمه همومان هر یه کین (شیعر)

- نامه سکلا (نامه رهخنده گرانه)

- له سالریزی مدرگی باوکم (شیعر)

- قهناهه (شیعر)

- راگواستان (کورته چیرزک)

- له تشدکوتی مامدشینی (کورته چیرزک)

- فولکنر و پیشا ره سدن (تینکستی

فولکنر)

- دیبل (شیعر)، شیعر نکی بیناوش به

له کی.

- تیپی فوتیزی کوردستان (هدوالی

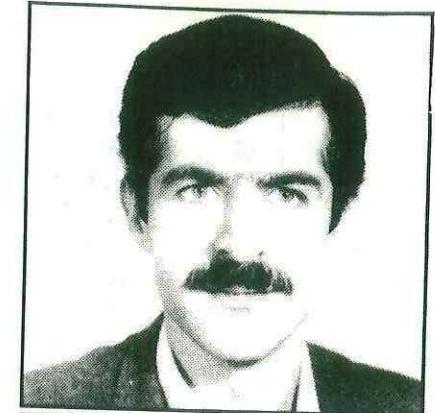
و رزش)

- دهادخوه نه مانتوانی بهرهه کانتان

پلاؤکه بنه وه. زورمان پی خوش پیویندیتان

له کوچی بی واده کاک نازاد مسته فادا

(۱۹۸۹-۱۹۸۸)

له نامه تار و نه موسته چاوه دا،
که نه که دیاره و نه لوتکه،
نهستیزه نامه مان هله لات،
له شدوگاره نه براوه دی هاکوره دا،
بالایه که گر،
له نادلی غم بیماندا،
بوو به مه شخه لی بز ولات.

سدر له به یانی روزی ۱۹۸۹/۳/۱۹ له نه خوشخانه دی «کارولینسکا - ستزکوژل» دله گوره که کاک نازاد مسته دا، نه
جیزیه که کاک نازاد و هیچ حیزینکی دی نین، به لام له سیماه
نهودا مرؤثیکمان ده بینی، که نه گدر مرگ مژله تی بدایا، سودوی
غدربی و دوره ولا تیبیده له لیدان که دوت.

نهوانه دی کاک نازادیان له نزیکه نه خوشیه نه دیکی داون و
دیست و ناشنای بون، ده زانی که بز ووتنه دهی کوردایه تی ده بیو... له هله لس و کدت و
مالناوایی و کوچی نهدم رفله جوامیزه شده هیده دی ج زیانیکی گهوره
به ویزان و دلخواه بیو، هدمو قسه و هملوستیکی خوبی زدر ورد
و پوپری ینسافه ده دبره بیو...
لیده که وی.

کاک نازاد یه کینک بیو، لهو مرؤفه تیکوشدر و دلسویز و
وره بدر زاندی، که هدمو ته مدنه خوبی بز مسله دی نه توه که
نه خوشخانه بیدشی سدر سام کرد بیو. هدمو باسیان له دله گوره که
تو، له خوگری و جوامیزی ده گرد... له کاتانه شدا که نازاری سه ختنی
نه خوشی «شیره بجه» زوری بز ده بینای، هر به روی خوش و
هیمنیبیه و پیشوازی میوانه کانت ده گرد، هر خوریکی باس و خواس
و نووسین و خوندنه بیو... نه گدرچی راست و رهوان هه والی
مددگیشان بین دابوی، به لام تو هر کاک نازاده کی جاران بیو.
کاک نازاد چندت پیا هله لی بیان و باسی ریز و خوش وستیمانت بز
کوردایه تی بکی بدر فراوانی دی گرانه، سه رچاوه دی هن نه هاتووی
پکدین، هیشتا که مه، نه مهش و نه بین پیا هله لانی ریزه لانی بیانه
کزچکردوان بی، چونکه لامان واید، تو یه کینکی له رفله
پیشره وانی که له ویزان و یادی نه توه که دتا نه مر ده بی... هیچ
که سینکی به ویزانیش رایه کی نهودی ناکه وی، سه رکونه دی نه
خوش وستیمه مان بکات، مه گدر تو دلدارنک نه بیو، نایه و مایه
دره خبات و گیران و پیشمehrگایدی و خوش وستیمی کوردستان
هر خدبات و گیران و پیشمehrگایدی و خوش وستیمی کوردستان
بیو ریانی شه خرسی خوتت خسته ده بیو و وه که هدمو
تیکوشه ریکی راسته قینه، باری ناله باری و لات ناچاری گرد بیو،
نه توه که بیزی هدبیو، شاره زایه کی باشی دنیای نه ده بیو. له
سده رایه تای حفتکانه ده نه زانی (چاوینک) و (هد فریست) ده له
ریزه نامه «برایه تی» دا گلن نووسین و و تاری پلاؤکردن توه،
ده توانی نهدم به سده رای خوتده رخانکردنی ته اوی بز خدباتی
له هاو سر و کوشی متانی زیر و نیسکس و سوت بیت... هاو سریشت
وه که یه کن لهو شیره زانه دی له ناو کورده واریدا هله لانه کهون،
منداله کانی وه که گول بز به خنیکردوی، وای پدره رده گرد بیو،
منداله کانی وه که خانه که نهدم به سده رای رون بونه دهی نهودی نه
رنگکی باوکیان بگن... لهم غم براوه تی و نه خوش بیشیده دا هر
له قله ده بدرنیت. لهو ریزگاره دا گوشه زنگای سیاسی کاک نازاد
خوریکی خو مشت و مال کردن بیو و شدقانیکی تایه تی و دیاری
و دره گرت. دواتر نه گدر چاوینک به بهرهه ده کانی کاک نازاد نه
چاپه مدنیانه دا پیشینین، که چراوگی بیزی کاک نازاد روشی
ده کندوه، که خانه که نهدم به دی خسته سدر لاده بیه دی ته اوی بز
میزووی نه توه ستم دیده که مان - هدراه و جوش و خوشی بیزی
کوردایه تی و نامالجی به راشکاوی ده براویان بز ده ده سوتا، به لام خوت
نایس، بهو په په نازایدی و هیمه توه روه بروی نهدم کاره ساته
و دستابوی...
ده بی نهوانه دی هاو بیزی کاک نازادن، ده بی نهوانه دی ناشنا و برای
گیانی بیون، یا نهوانه دی وه که مرؤف و کوردیکی هله لانه و توه
ریزگاره که ناسیویانه، با چراوگی بیزی و یادی نهدم له دلدا خاموش
نه کدن... با هر پیروز و نه مر بیزی یادی کاکه نازادا

کوردی بیه رهوانه دی که نهدم رفته بیان

Tevî Xanî

Dr: Tosinê Reşit

Pêşyê nav qewl û beytê şêx, pîra,
Pêş navê hakim, patşa û mîra,
Kêleka navê xwedê bê heval,
ça stêrka geş, ça şewq û şemal,
Ez navê teyî pîroza bûm nas,
Ser bilind bûm bi ewî navê xas,
Ew nav seva min bû şemdan, rênîş,
Bi wî min kivş kir kar, xebat û iş.
Qewl, beyta digot, hên zêndyê rojê,
Te vekir derê buhuşt û dojê,
Hevt tevek esman û hevt tevek erd,
Pêşya te vebûn ey rêzanê merd.
Sêr, sirê dinê te tesele bûn,
Derd, kulê dinê te mesele bûn,
Te şev, roj pîva derdê dewrana,
Ku çare bikî melhem, dermana.
Lê çibkî cihan wekî erûse,
Hê hukum di destê şûrê rûse,
Hê derdê mezin tarî, nezanye.
Bahatya Rastiyê, derew erzaniye
Seyda! Ez jî nav xemê teda bûm,
Heta ser "Mem Û Zîna" te vebûm,
Heta min tam kir berê "Nûbarê",
Heta min fam kir berê wê darê,
Bi te min derz kir nirxê jîna xwe,
Melhem min ferz kir bo birîna xwe
U dît "Mem û Zin" me cama Ceme,
Me nişan dike derd, kul û xeme,
Dibê bona bext mera bide yar,
Gere dibin yek, zane û hişyar,
Gere sond bixun tek bi navekî,
Gere xwe navkin, tek bi bavekî,
Ala azayê bilind bigirin jor,
Seranser welat berev bibin dor,
Ger dibin gorî, tenê bona wê,
Ber pantê bidin, çawa ber xwedê,
"Nûbar" me dibê ziman bibin yar,
Dê, ziman, welat, bîr nekin tucar,
U eger welat seva me dêye,
Ziman kanîye ser bedenêye,
Ziman kanîye ser bedenêye,
Ziman havêne hevgirtinêye,
Dermanê welat parastinêye,
Ziman şîreta hezarsalane,
Temî, xîreta bav û kalane,
Mertale ziman pêşya zalima,
Şûrê dudeve destê alima.

U kê zimanê dê dest xwe berde,
Wê navê kal û bava tev berde.
Seyda! Em ber te hê şermezarin,
Kurdistan bindest, em tengezarin,
Xana te çêkir, hê nîvişkane,
Kurd bê yekîti, bê welat mane,
Hê tune bona me intifaqek,
Hê venebûye, me inqiyadek,
Rom, ereb, ecem, cîne temamî,
Dîsa Kurd wanra dikin xulamî,
Dîsa her yek me Hatem û Rostem,
Me şerê hevda bîr kirye stem,
Li dest dijminê cînar û yê dûr,
Kurd dîsa bûne wek diravê hûr,
Bi fen û destê xweye gemarî,
Dîsa bi Kurda dikin tucarî.
Eh! Bi derdê te, ez jî nexweşim,
Derdê te arvan, ezî barâsim,
Ew derdê giran me spî kir xûn,
Em bûne Bêkes, Hejar, Cigerxwûn.
Dibe me wekî deryakê xûn rêt,
Dibe ewqas jî dijminê me mêt,
Lê yeke ew xûn deya neçûye,
Tamarê meda ew xûn cî bûye!
Nahêle bindest em bihênijin,
Marûm, belengaz em biponijin,
Unav wê xûnê, Xanî, dengê te
Herro dikute perdê guhê me.
Dibê bibin yek, welat azakin,
Kurdistanek aza avakin.
Seyda! Hostayê rastîya merdî,
Tû pêxemberê helbesta Kurdi,
Beyî nexşê te helbeste xamin,
Beyî navê te ew ne temamin.
Dertêm ser ci rî tu li ser wêyî,
Tu nav her xastin û her xewnêyî,
Tu nav her şerê bona rastyêyî,
Tu alhilgirê bo azayêyî.
Lê min tiştek jî xwera dîhar kir,
Sireke te jî xwera betal kir:
Çiqas nêzîk bim, bilindir dibî,
Çiqas kûr dibim, tu kûrtir dibî,
Ez ci digerim, te idî dîtye,
Ci dikim bêjim, te idî gotye.
U ezim ber te dest tev werkirî,
Ber meznaya te serî xarkirî.
Seyda, Bi min jî hiljen xana xwe,
U bilind bike Kurdistanâ xwe.

Zimanê dê

Dr: Tosinê Reşit

Derheqa pêwendîê mejûyê mirova tevî, zimanê wî gelek hatiye nivîsarê. Ji wan nivîsara yek jî lêgerîna prof. Taganobû Yûnodaye. Yûnoda zanyarekî yaponîyî nav û denge û nivîsarê wî hêjayî bawarya mezinin. Berî lêgerîna Yûnoda em çend gilya derheqa katêgoryayê zimanê dê û zimanê netewî bêjin.

Zimanê her mirovekî neteweî, ew zimanê wê netewêye, ya ku ew endemê wêye. Zimanê kurdayî neteweî kurdîye, zimanê almanayî netewî almanîye. Lê zimanê dê seva mirova zimanê pêşîne, zimanê ku mirov baştır zane, zimanê mirov pê difikre, zimanê mirov pê xewna dibîne. Kurdê ku zimanê kurdî baştır zanin, usana hin zimanê wanî netewî, hin jî zimanê dê kurdîye, lê kurdê zimanê tirkî hê baş zane, bi zimanê tirkî difikre, zimanê wî netewî kurdîye, lê zimanê wîyî dê idî tirkîye, kurdê zimanê rûsî baştır zane zimanê wîyî dê rûsîye, lê zimanê netewî wîyî dîsa kurdîye.

Prof. Yûnida bi lêgerîna zanyaryê dide kivşê, wekî zimanê mirovayî dê bandûra xweye fiziologyye mezin ser mejûyê mirova û sîstêma (hevdesazya) nîrvaye (mazaye) nawendî dehêle. Ew dînvisê, wekî mirovê yaponîye, ku zimanê wanî dê yaponîye dengê bi hêz, usa jî dengê ken û girî bi guhê rastê dibihê û ew gir (signal) ji wira derbazî nîvtopa mejûye çepê dibe. Lê mirovê zimanê wanî dê fransîye, wan denga bi guhê çepê dibhê û ew gir ji wira derbazî nîvtopa mejûye rastê dibe.

Hinek dikarin bêjin, wekî ew yek ji bûyîna mirova tê û nijada wîra girêdaye. Lê Yûnoda bi tam mak dike, wekî usa nîne. Bi Lêgerîna xwe ew dide kivşê, wekî mirovê yaponîye, ku zimanê firansî baştır zanin, yanê zimanê wanî dê zimanê firansîye, pêwendyê mejû_guh bal wana mîna mirovê firansîne, yanê ew pêwendî ne ku netewe, lê zimanê dêra girêdayîne, wî zimanîra, yê baştır zanin, pê difikrin.

Berî prof. Yûnoda jî têbînê derheqa pêwendyê şexsa û zimanê dê hebûn. Çav, rûçik xeysetê mirova nêzîkî yê wê netewê dibin, ya ku mirov zimanê wê xwera çawa zimanê dê hildaye. Gelek cara bal mirovê usa xeysetê netewa wî unda dibe. Ew yek, çika zimanê mirovayî dê kîjane, teherê fikirdarî û dinêdîtina mirovê tê gûhaştinê. Seva mirov gelek şertêd mejû û berî gişkî xeysetê netewyê zimanê dêra girêdayîne. Xên jî wê pidagog didin kivşê, wekî gava zimanê mirovayî dê û zimanê netewî yekin, zîrekî û şureta mirova hê baş dîhar dibin.

Rola zimanê dê bi dîroka gelêd Başûr_Rojava

Asyayê hê baş tê ber çava. Şûmîra zimanê xwe bîr kirin, çawa zimanê dê zimanê akada hildan û ew yek bes bû, wekî ew bibin akad, akada zimanê xwe bîr kirin, zimanê aramêya hildan, bûne aramêy (Aşur).

Usa jî êlama zimanê farsa hildan, bûne fars. Nimûnêd usa dîroka mervayêda pirin. Em usa jî zanin, wekî gelek kurde Misrê, Cizayîre, Türkyayê, Aderbêjanê û welatêd mayîn tevî unda kirina zimanê xwe kurdayetya xwe jî unda kirin.

Eva gişk dide kivşê, wekî bona gelê kurd, kû heta îro hê welatê xweda bineste, wekî ji alyê hukumatê destelatda her tişit tê kirin, wekî bê asîmîlî kirin, bişkivandin, unda kirin, pirsa xweykirina zimanê kurdî çawa zimanê dê, pirsek zor giringe. Zimanê kurdî stûna xweykirina kurdayetyêye, şikestina wê stûnê, rewşa dewrana meda, undakirina gelê kurde. Pêdagogê ûrîsayî mezin K. Uşînskî nivîsye: "U wê zordaryê bêteweşetir tune, gava ji gel mîrata kal bavê wî hiştî jê distînin. Her tiştî ji gel bistîne, gelê dîsa dewsâ wî tijîke, lê zimanê gel lê bistîne û ew idî wî çê nake. Heta nişîmanekî nû jî gel dikare çê bike, le ziman tucar. Zimanê ser zarê gel mir, usane gel ji mir".

Di dereca hînkirina zimênda karê lapî mezin dikeve ser milê dê. Zar hema roja bûyînêda, berî gişka guh dide diya xwe, ji diya xwe fêr dibe bipeyive û peyvê mirovê dor xwe fem bike. Usane dê bi ci zimanî zara jî bi wî zimanî bipeyive, yanê ber zarê bi ci zimanî mirovê mayînra bipeyive, zarê jî bi wî zimanî bipeyive. Lema jî zimanê dê çiqas paqîj û meqbûlbe, zimanê zarê jî wê usabe. Usane berî gişkî keça kurd, diya kurd gerek zimanê kurdî baş zanibin. Piranya zarokê kurda îro nikarin bi zimanê xweyî netewî bixûnîn, usane ewane gere zimanê kurdî heta 7_8 salî li dê û bavî xwe fêrbibin. Vê derecêda stranê lûryê, stran û qelîbotkê seva zara dikarin kareke mezin bidin. Dê gerek erhede zaroka xwera bi kurdî bistrê, jêra çîrokî kurdî bêje, helbestî kurdî bixûnê. Jina kurd, ku xwe amade dike bibe dê, bira weke 30_40 stran û helbestê kurdîye baş hînbe.

Hilbet seva wan seda hezara kurdê dero_derbûne, welatê xwe hiştine çûne xerîbyê hêsa nîne zarokê xwe fêrî kurdîkin, lê şertê îro seva gelê kurd tişta hêsa tunene.

Xebat û şerkarya bona xweyîkirina zimanê kurdî çawa li kurdistanê, usa jî li welatê xerîbyê, ew xebat û şerkarye seva paşîroja Kurdistanê.